

**Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова
Факультет інформатики
Наукова бібліотека**

Серія “Вчені НПУ імені М. П. Драгоманова”

Юрій Савіянович РАМСЬКИЙ

Біобібліографічний покажчик

До 75-річчя від дня народження та 50-річчя науково-педагогічної діяльності в НПУ імені М. П. Драгоманова

**Київ
Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова
2017**

УДК 004: 378.113.1(092): 012 Рамський
ББК 32.97: 74.584(4Укр)738.1: +91.28
Р21

*Рекомендовано до друку Вченою Радою Національного педагогічного
університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 9 від 30 березня 2017 року)*

*Упорядник бібліографічного покажчика – Н. І. Тарасова
Наукова редакція – І. А. Твердохліб, канд. пед. наук
Бібліографічна редакція – Г. І. Шаленко, О. Л. Хархун*

Р21 Рамський Юрій Савіянович: біобібліографічний покажчик до 75-річчя від дня народження та 50-річчя науково-педагогічної діяльності в НПУ імені М. П. Драгоманова / Міністерство освіти і науки України; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Факультет інформатики; Наукова бібліотека; упоряд. бібліографічного покажчика Н. І. Тарасова; за ред. І.А. Твердохліб. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. – 130 с., портрети. – (Серія: “Вчені НПУ імені М. П. Драгоманова”).

Біобібліографічний покажчик серії «Вчені НПУ імені М. П. Драгоманова» підготовлений до 75-річчя від дня народження і 50-річчя науково-педагогічної діяльності в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова академіка Академії наук вищої освіти України, завідувача кафедри інформаційних технологій і програмування Факультету інформатики, доктора педагогічних наук, професора Юрія Савіяновича Рамського.

Покажчик містить нарис науково-педагогічної і громадської діяльності, основні дати життя та діяльності, бібліографічний покажчик друкованих праць (хронологічний покажчик та окремий перелік монографій, підручників і навчально-методичних посібників та програм), літературу про професора Юрія Савіяновича Рамського, іменний покажчик та фотоальбом.

УДК 004: 378.113.1(092): 012 Рамський
ББК 32.97 : 74.584(4Укр)738.1: 91.28

© Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова, 2017.

Юрій Савіянович РАМСЬКИЙ

*доктор педагогічних наук, професор,
академік Академії наук вищої освіти України,
завідувач кафедри інформаційних технологій і
програмування Факультету інформатики
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова*

Вчитель за покликанням

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова за 185 років існування славиться не тільки в Україні, а й у світі відомими іменами його працівників. Історію і славу університету продовжують творити нові покоління вчених і педагогів, які самовіддано працюють на університет і майбутнє України, готуючи вчителів, фахівців усіх галузей теорії і практики.

В Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова відбулося наукове становлення та професійне зростання Ю. С. Рамського, тут він пройшов шлях від аспіранта до доктора педагогічних наук, професора, академіка Академії наук вищої освіти України. Його ім'я відоме науково-педагогічній громадськості не лише Національного педагогічного університету, а й усієї України та зарубіжжя.

Закінчивши у 1963 році Кременецький державний педагогічний інститут, Юрій Савіанович повністю поринув у наукову діяльність, вступивши до аспірантури при фізико-математичному факультеті Київського державного педагогічного інституту імені О. М. Горького. Після успішного захисту кандидатської дисертації, успішно працював на посадах асистента кафедри вищої математики, доцента, професора кафедри інформатики та завідувача кафедри інформаційних технологій і програмування. У 2013 році Ю. С. Рамський успішно захистив докторську дисертацію.

Прізвище Рамського Ю.С. асоціюється у свідомості колег із професійністю і сумлінністю, життєвою мудрістю й толерантністю. Опубліковано понад 250 наукових праць з проблем теорії і практики використання інформаційних технологій в школах і вищих педагогічних навчальних закладах, підвищення рівня фундаментальної підготовки з інформатики. Серед них дві монографії, понад 40 підручників, навчально-методичних посібників, програм, концепцій і галузевих стандартів освіти.

Варто відзначити, що впродовж десяти років (1986 – 1995 рр.) Ю. С. Рамським було підготовлено і проведено 135 телепередач на республіканському телебаченні для учнів і вчителів середніх навчальних закладів з основ інформатики та обчислювальної техніки.

Під керівництвом Юрія Савіановича захищено 21 кандидатську дисертації, а його учні успішно захищали докторські дисертації та працюють у найвищих структурах освіти України. Більше 20 років ювіляр керував госпдоговірними науково-дослідними роботами в університеті, а з 1989 р. – один з керівників Всеукраїнського науково-методичного семінару з проблем інформатизації освіти, який функціонує при Інституті (факультеті) інформатики НПУ імені М. П. Драгоманова.

Впродовж такої цікавої та інтенсивної роботи на педагогічній ниві та в науково-дослідницькій діяльності розкрились такі риси його характеру, як наполегливість, доброта, чуйність, доброзичливість, інтелігентність, скромність.

Побажаємо Юрію Савіяновичу міцного здоров'я, щастя, творчих успіхів у науково-педагогічній та науковій діяльності.

В. П. Андрущенко,
*ректор Національного педагогічного
університету імені М. П. Драгоманова*

Основні дати життя та діяльності Юрія Савіяновича Рамського

Юрій Савіянович Рамський народився 29 травня 1942 року в селі Шпиколоси Кременецького району Тернопільської області в селянській родині.

1948 – Навчався у Шпиколоській семирічній школі та в
1958 рр. Кременецькій середній школі № 3, яку закінчив із срібною медаллю

1958 – Навчався на фізико-математичному факультеті в
1963 рр. Кременецькому державному педагогічному інституті, який закінчив з відзнакою (присвоєна кваліфікація та звання «вчитель математики і фізики середньої школи»)

1963 Працював вчителем Старотаражської семирічної школи Кременецького району, вступив до аспірантури при фізико-математичному факультеті Київського державного педагогічного інституту імені О. М. Горького (нині Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова) на спеціальність «Обчислювальна математика»

1966 р. Зарахований на посаду асистента кафедри вищої математики Київського державного педагогічного інституту імені О. М. Горького

1968 р. Захистив під керівництвом професора Ляценка Миколи Яковича кандидатську дисертацію на тему «Про деякі питання наближеного обчислення інтегралів» на здобуття наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук

1968 р. Взяв шлюб з Андрущенко Катериною Іллівною, випускницею фізико-математичного факультету Херсонського державного педагогічного інституту 1965 року; два роки стажист, а з 1967 року аспірант при фізико-математичному факультеті КДПІ імені О. М. Горького

1972 р. Отримав наукове звання доцента

1981 р. Народився син Андрій, який у 2010 році захистив кандидатську, а в 2016 році докторську дисертацію зі спеціальності 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством»

-
- 1985 р. Переведений на кафедру основ інформатики та обчислювальної техніки (згодом перейменовану на кафедру інформатики) як один з ключових фахівців
- 1986 –
1991 рр. Вчений секретар координаційної ради із керівництва затвердженою рішенням колегії Міністерства освіти України 25.06.1986 року республіканською цільовою комплексною науково-дослідною програмою «Комп'ютер в школі і педагогічному навчальному закладі», керівник одного з її напрямів
- 1986 –
1995 рр. На замовлення Міністерства освіти України готував і проводив на республіканському телебаченні для учнів і вчителів середніх навчальних закладів телепередачі з основ інформатики та обчислювальної техніки
- 1987 р. Відмінник народної освіти
- 1987 –
2002 рр. Брав участь у роботі журі (заступник голови, голова) обласних і всеукраїнських учнівських та студентських олімпіад з інформатики
- 1987 р. Стажування в Педагогічному університеті імені Комісії Народної освіти в Кракові
- 1989 –
2017 рр. Один з керівників Всеукраїнського науково-методичного семінару з проблем інформатизації освіти, який функціонує при Інституті інформатики НПУ імені М.П. Драгоманова
- 1993 р. Отримав вчене звання професора
- 1993 р. Почесна грамота Міністерства освіти України за сумлінну роботу та досягнуті успіхи в справі підготовки вчительських кадрів
- 2002 р. Грамота Академії педагогічних наук України за багаторічну плідну працю в галузі інформаційних освітніх технологій
- 2002 р. Почесна грамота Інституту педагогіки АПН України за дослідження проблем шкільної інформатики, розробки інформаційних технологій навчання, підготовки наукових і педагогічних кадрів вищої кваліфікації
- 2003 р. Ветеран праці
- 2003 р. Почесна грамота Державного комітету зв'язку та інформатизації України за вагомий внесок у підготовку фахівців для галузі зв'язку та сфери інформатизації

-
- 2008 р. Очолив в новоствореному Інституті інформатики кафедру інформаційних технологій і програмування
- 2010 р. Медаль М. П. Драгоманова за особистий вагомий внесок у розвиток університету
- 2013 р. Захистив докторську дисертацію «Методична система формування інформаційної культури майбутніх вчителів математики» за спеціальністю 13.00.02 – теорія і методика навчання (інформатика)
- 2014 р. Обраний академіком Академії наук вищої освіти України
- 2015 р. Призначений заступником голови спеціалізованої вченої ради Д 26.053.03 за спеціальністю 13.00.02 «Теорія та методика навчання (інформатика, математика)» та обраний членом спеціалізованої вченої ради Д 26.053.19 за спеціальністю 13.00.02 «Теорія та методика навчання (технічні дисципліни)»

Вельмишановний Юрію Савіяновичу!

Від імені колективу Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України та від себе особисто маю честь щиросердно привітати Вас з нагоди 75-ліття!

Ваша висока освіченість та ерудованість, багатий практичний досвід, невтомна праця, глибока відданість справі, беззаперечний професіоналізм, організаторський та творчий потенціал, почуття відповідальності у поєднанні з доброзичливістю і людяністю, виключною порядністю і патріотизмом – всі ці притаманні Вам риси є запорукою успіху, авторитету й шани серед колег, усіх людей, які Вас оточують.

З радістю відзначаємо, що маємо честь співпрацювати з Вами. Нас єднають не лише спільна справа, наукові інтереси, а й теплі, товариські взаємини, що допомагає вирішувати найскладніші завдання й проблеми сучасної науки і освіти.

Щиро зичимо Вам міцного здоров'я, щастя, благополуччя, родинного тепла, нових перемог та досягнень!

Нехай збуваються поставлені Вами цілі, щоб рішення були мудрими, а успіхи – переконливими.

Бажаємо щоб творче натхнення, як завжди, було вірним супутником Ваших діянь, а зірка перемог і удачі висвітлювала Ваш життєвий шлях!

Нехай Ваша праця нагороджується шанобою і повагою учнів і колег, а життєва енергія допомагає долати усі перешкоди!

*З найщирішими почуттями, від імені колективу
Інституту інформаційних технологій
і засобів навчання НАПН України
Директор, доктор технічних наук, професор,
академік НАПН України,
заслужений діяч науки і техніки,
Лауреат Державної премії України
в галузі науки і техніки*

В.Ю. Биков

Ми народилися у “... тій країні, де котить Іква хвилі по долині”

З Юрієм Савіяновичем Рамським ми знайомі з самого дитинства. Обоє народились у мальовничому кременецькому краї, багатому своїм героїчним та культурним минулим. Разом навчались у місцевій десятирічці: розв’язували задачі, сумлінно вчилися. Велич світу, рідне місто, красу рідної природи споглядали ми з гори Замкової, котра манила нас руїнами старовинної фортеці.

Куполи архітектурного ансамблю Кременецького ліцею ще з дитячих років магічно вабили нас. Після закінчення школи – стали студентами Кременецького педагогічного інституту – ходили тими ж сходами, сиділи в аудиторіях, де дух освіти панував більш як два століття.

1963 року два амбітні хлопці, об’єднані дружбою та жагою до знань, вступили в аспірантуру на кафедру математики Київського державного педагогічного інституту.

Жили в гуртожитку на вулиці Бехтерева 12Б... Тут Юрій повідав мені історію із свого дитинства, що глибоко вразила та вкарбувалася у пам’яті навек.

У липні 1943 року, щоб розправитися із непокірними, у рідне село Юрія Савіяновича – Шпиколоси, прибув німецький каральний загін. Людей виштовхували із осель і гнали до церкви – ніхто не мав змоги залишитись: важко підносили ноги старі жінки, молоді притискали до грудей малюків. Поміж інших, під пильним оком та прицілом фашиста, із мамою був і дворічний Юрій.

Несподівано схвильована мати відчула на собі пристальний погляд поліцейського, ледь помітним жестом він показав жінці, щоб та вийшла з колони. Злякана, вона зрозуміла, що це єдиний шанс врятувати життя собі і синові, скочила вбік, впала у жито і, затаївши подих, лежала поки не затих людський плач та чужинські оклики. Далі встала і бігла, бігла доки вистачило духу...

Пізніше врятована молодиця дізналася, що село знищено, спалено 240 дворів, загинуло 22 жителі.

Доля подарувала життя Юрію Савіяновичу та наділила його математичним талантом. Згодом чоловік успішно захистить не одну наукову роботу, його математичні здібності оцінять тисячі студентів та колег.

Завжди із приємністю згадую наші зустрічі не лише у столиці, але й у нашому місті юності на ювілейних зустрічах з випускниками педагогічного інституту, коли ми скидаємо з плечей тягар років і турбот та знову стаємо юними. Люблю бувати в гостях у родинному домі Рамських у Шпиколосах, де до нині плодоносить доглянутий моїм колегою сад і цвіте безмежне море квітів, а нашим розмовам, спогадам немає кінця.

Я вдячний долі, що наші життєві дороги перетнулися. Вдячний своєму землякові за багаторічну дружбу і співпрацю. Окрема подяка Юрію Савіяновичу від студентів та викладів нашої академії за постійну підтримку і допомогу.

Переконаний що, Юрій Савіянович Рамський живе нелегким але цікавим життям. Він багато зумів зробити добрих справ та внести вагомий внесок у математичні та методичні дослідження. За багато років педагогічної діяльності допоміг здобути путівку в життя не одному поколінню випускників, передає студентам не тільки знання, але й велику життєву науку: за будь-яких обставин завжди залишатися людиною.

Зичу Тобі, мій друже Юрію, добра і щастя, міцного здоров'я та достатку, невичерпної енергії та бадьорості, хай завжди зігріває Тебе людське тепло за все те що зробив у житті. Натхнення Тобі і оптимізму, нових плідних здобутків.

*Із щирими побажаннями
Твій друг, колега, заслужений працівник
народної освіти в Україні, професор,
ректор Кременецької обласної
гуманітарно-педагогічної академії
Афанасій Миколайович Ломакович*

Віхи життя професора Ю.С. Рамського

Юрій Савіянович Рамський народився 29 травня 1942 року в селі Шпиколоси Кременецького району на Тернопільщині в селянській родині. Батько, Савіян Ілліч, був мобілізований у 1944 році до лав Червоної армії, а 7 лютого 1945 року загинув на фронті (уже на території Німеччини). Виховання сина лягло на плечі матері, Євдокії Григорівни (14.03.1914-13.02.2001), якій довелося тяжко в житті (чоловік загинув на фронті, батька розстріляли фашисти, хату спалили; залишилась з малою дитиною і свекрухою, яка також вимагала догляду).

Кілька подій, які суттєво вплинули на дитячі та юнацькі роки (і не тільки) Юрія Савіяновича.

Як відзначається в довідниках, Шпиколоси – мальовниче село, що знаходиться поміж горами, видолінками, лісами. А в один трагічний день (14 липня 1943 р.) перетворилося на суцільне згарище, в селі вціліло лише кілька господарств на віддалених хуторах (спалено 240 домогосподарств), загинули від рук німецько-фашистських варварів в пекельних муках діти, матері, батьки. (Тижневик Діалог № 31 (7685) 26 липня 2003 р.). Це так німецько-фашистські загарбники виконували терористичну операцію. Цього дня серед згарищ на горі залишилась дерев'яна церква, а недалеко від неї школа. Наступного дня карателі приїхали знову, підпалили церкву і школу. Так село (хто залишився живим) залишилося без освітнього і духовного осередку.

А в день 14 липня тих людей, які не встигли втекти чи заховатися від карателів, пригнали в центр села, де стояла дерев'яна споруда пожежної охорони, відокремили старших за віком і з малими дітьми, запровадили в те приміщення, зачинили двері, облили бензином і підпалили. Всі двадцять двоє людей, в тому числі шестеро дітей, згоріли. Частина жителів забрали в районну в'язницю, окремих розстріляли, молодих відвезли на каторжні роботи до Німеччини. У в'язниці розстріляли і дідуся Григорія, батька матері Юрія Савіяновича.

Того трагічного 14 липня до колони шпиколощан, яких вели на страту, прилучили й бабусю Марію (маму батька Юрія Савіяновича) і її невістку Євдокію з малим Юрком на руках. Жінки відставали від загальної колони кілька метрів (у бабусі були хворі ноги, у Євдокії – дитина на руках). Позаду йшов німецький солдат-конвоїр. Зайшли вони на одну з вулиць, полум'я від палаючих будинків обпікало прохожих, зокрема обличчя малого Юрка. Мама, рятуючи дитину, прикривала малого хустиною. Сталося неймовірне... Солдат-конвоїр підійшов до жінок, відслонив хустинку, подивився на хлопчика, руками повернув приречених в протилежний бік і скомандував «цюрік». Так вони були врятовані.

Молоді та середнього віку чоловіки, доля яких вберегла в попередні роки, із зброєю в руках у 1944 – 1945 рр. гнали загарбників з території України і перемогою закінчували війну з фашистською Німеччиною. Нажаль, багато односельчан не повернулися з фронтів війни. Таких нараховується сорок чотири чоловіки. Серед них і батько Юрія Савіяновича.

З часом село почало відбудовуватися. Збудували й нову школу, сім років тут навчався Юрій Савіянович.

Важко довелося в житті матері Юрія Савіяновича Євдокії Григорівни (14.03.1914-13.02.2001). Чоловік загинув на фронті, батька розстріляли фашисти, хату спалили; залишилась з малою дитиною і свекрухою, яка також вимагала догляду. Їй доводилось часто

виконувати як жіночу, так і чоловічу роботу (орати, косити, молотити ...). Зазначимо, що до 1950 р. господарства були одноосібні, колгоспів не було. Сім'я мала вісім гектарів землі, коня, корову. За вирощений врожай (це в основному зернові культури) купували будівельні матеріали і будували потрібні будівлі. Так в одній з них для тимчасового проживання обладнали дві жилі кімнати. А 1950 р. перейшли в нову хату (правда, доводити її до пуття довелося не один рік), що не поступалася більшості сільських хат.

Важко було і після колективізації. Тракторів, комбайнів й іншої техніки не було. Хлібну масу косили в ручну косами, жали серпами, у кращому разі – кінними косарками. Жінки в'язали снопи, складали в півкопи. Потім снопи складали в скирти на колгоспному дворі. Восени протягом кількох місяців молотили з допомогою молотарок. Євдокія Григорівна, в основному подавала снопи в "ненаситне жерло" молотарки. Це був дуже важкий конвеєр.

Потім були роботи, пов'язані з очищенням зерна.

Не легко також було працювати під час жнив у полі. А поля були й на відстані до трьох кілометрів від дому. За перерву на обід треба було нажати рядно трави, щоб і на зиму заготовити сіна для корови, принести її додому (часто по горбистій місцевості), подоїти корову, та й виконати іншу необхідну роботу. Вечором – ця сама процедура.

І за весь рік праці в колгоспі в ті часи за нараховані трудові був заробіток 25 – 30 кілограм зерна (грошима не виплачували).

Проте, горе, що випало на долю Євдокії Григорівни, не позбавило її доброти, щедрості, життєвої мудрості, всепрощення.

Не дивлячись на важкі умови, повоєнну скруту й інші негаразди, мати Юрія Савіяновича намагалася дати сину хорошу освіту. Звичайно, і Юрію уже з дитячих років доводилось допомагати матері в господарських справах.

Досить швидко, цікаво та результативно минуло навчання у Шпиколоській семирічній школі (1948 – 1955 рр.) та в Кременецькій середній школі № 3, яку ювіляр закінчив у 1958 році з срібною медаллю.

Впродовж 1958 – 1963 рр. Юрій Савіянович навчався на фізико-математичному факультеті в Кременецькому державному педагогічному інституті за спеціальністю «математика й фізика», який закінчив з відзнакою (присвоєна кваліфікація та звання «вчитель математики і фізики середньої школи»). Так, в поєднанні активної участі в житті інституту та успішного навчання, фізичної праці і активного дозвілля промайнули дитячі та юнацькі роки майбутнього професора.

Після закінчення педагогічного інституту, Юрій Савіянович працює вчителем Старотаражської семирічної школи Кременецького району, і, вирішивши присвятити себе педагогічній та науковій діяльності, вступає в 1963 р. до аспірантури при фізико-математичному факультеті Київського державного педагогічного інституту імені О. М. Горького (нині Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова) на спеціальність «Обчислювальна математика».

В університеті молодий педагог зростав як науковець, працюючи пліч о пліч з відомими науковцями, педагогами, переймаючи у них досвід, та, водночас

проявляв неабияку наполегливість, працьовитість, сумлінно виконуючи покладені на нього обов'язки. Так, досягнувши значних успіхів у професійній діяльності, після закінчення аспірантури в 1966 році Юрій Савіянович був зарахований на посаду асистента кафедри вищої математики Київського державного педагогічного інституту імені О. М. Горького.

Вагомий вплив на ювіляра здійснив його науковий керівник професор Лященко Микола Якович, що давав цінні поради молодому науковцю, спрямовував його діяльність в потрібному напрямі. В 1968 році захистив дисертацію на тему «Про деякі питання наближеного обчислення інтегралів» на здобуття наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук.

Після захисту кандидатської дисертації почалася водночас цікава і не легка робота на педагогічній ниві, де довелося вдосконалювати свою педагогічну майстерність, переймати досвід у своїх вчителів, колег, науковців. Робота у вищому навчальному закладі не може залишити осторонь і наукову діяльність, а тому Юрій Савіянович бере активну участь в науковій діяльності університету, країни, пишучи наукові статті, беручи участь в конференціях, семінарах, а з часом, – виконуючи держбюджетні теми.

Не стояв Ювіляр осторонь і від сімейного життя. У 1968 році взяв шлюб з Андрущенко Катериною Іллівною, випускницею фізико-математичного факультету Херсонського державного педагогічного інституту 1965 року, яка два роки була стажистом, а з 1967 року аспірантом при фізико-математичному факультеті КДПІ імені О. М. Горького. Згодом кандидат фізико-математичних наук, доцент, після закінчення аспірантури і до виходу на пенсію (2012 р.) працювала на кафедрі вищої математики Київського національного університету технологій та дизайну.

У 1981 році в Юрія Савіяновича і Катрини Іллівни народився син Андрій. Не варто дивуватися і тому, що Андрій повністю вдався у батька та матір, пішовши їх шляхами в науковій та педагогічній ниві. Так, у 2010 році Андрій Рамський захистив кандидатську, а в 2016 році докторську дисертацію зі спеціальності 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством», і наразі працює завідувачем кафедри фінансів та економіки Київського університету імені Бориса Грінченка.

Понад 30 років тому, у 1985 році, у всі середні і вищі педагогічні навчальні заклади було введено нову навчальну дисципліну – «Інформатика». Це зумовило необхідність забезпечити підготовку вчителів до навчання в школі курсу «Основи інформатики» та розробку відповідного навчально-методичного забезпечення. Одразу ж при Міністрстві освіти СРСР було створено робочу групу з розроблення програми навчання основ інформатики в середніх і вищих педагогічних навчальних закладах та проведено на базі МДУ імені М.В. Ломоносова Всесоюзну конференцію викладачів основ обчислювальної техніки і програмування педагогічних інститутів з проблем започаткування

шкільного курсу інформатики, впровадження комп'ютерів в навчальний процес в середніх і вищих навчальних закладах. До цих подій мав безпосереднє відношення Юрій Савіянович, який взяв участь у роботі конференції, а в подальшому брав активну участь в інтенсивній підготовці перших вчителів інформатики на базі новоствореної кафедри інформатики та обчислювальної техніки (згодом перейменовано на кафедру інформатики) Київського державного педагогічного інституту імені О.М. Горького.

В цьому ж році доцент Рамський Ю.С. був переведений на кафедру інформатики та обчислювальної техніки як один з ключових фахівців.

Вже до 1988 року стала зрозумілою необхідність перебудови всієї методичної системи навчання інформатики в середніх і вищих педагогічних навчальних закладах, і в першу чергу цілей, змісту і засобів навчання, зокрема створення нових програм і відповідних навчальних посібників.

Наступні роки науково-педагогічної діяльності Юрія Савіяновича Рамського були присвячені публікації методичних матеріалів на допомогу вчителям інформатики, підготовці та проведенню навчальних телепередач з основ інформатики та обчислювальної техніки, підготовці навчальних посібників та підручників, участь у роботі журі (заступник голови, голова) обласних і всеукраїнських учнівських та студентських олімпіад з інформатики, підготовці перших кандидатів наук з методики навчання інформатики ...

Так, за 8 років після введення інформатики як обов'язкового навчального предмета в школі та початком вивчення інформаційних технологій в вищих педагогічних навчальних закладах, Юрій Савіянович (сам чи у співавторстві) опублікував 3 методичних рекомендації, 7 навчальних посібників, 7 програм навчальних дисциплін, був автором концепції змісту наскрізної освіти з інформатики і обчислювальної техніки, великої кількості наукових статей та матеріалів доповідей на конференціях та семінарах. Тому, у 1993 році, враховуючи великі наукові, методичні та педагогічні здобутки, Юрій Савіянович отримав вчене звання професора.

Наступні роки (і до цього часу) відбувалося становлення і розвиток методичних систем навчання інформатики в школах та вищих навчальних закладах. Вагому роль у цьому процесі належить Ю.С. Рамському: підготовка вчителів інформатики, кандидатів педагогічних наук з терії та методики навчання інформатики, участь у різноманітних конкурсах, семінарах та наукових конференціях, публікація численних статей, видання навчально-методичних посібників. Зокрема, підготовлено 21 кандидата наук та опубліковано більше 250 наукових та навчально-методичних праць.

8 лютого 2008 року на базі кафедри інформатики Інституту фізико-математичної та інформатичної освіти і науки було створено Інститут інформатики, який у зв'язку з удосконаленням структури НПУ імені М. П. Драгоманова був переіменований у 2016 році на факультет Інформатики.

Першим його директором був доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України Жалдак Мирослав Іванович. Наразі факультет інформатики очолює кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри комп'ютерної інженерії Франчук Василь Михайлович.

Так, у жовтні 2008 р. ректором НПУ імені М.П. Драгоманова академіком Андрущенком В.П. було підписано наказ № 473 від 9 жовтня 2008 року про «реорганізацію структурних підрозділів Інституту інформатики шляхом реорганізації кафедри інформатики» за яким Ю.С. Рамський був призначений виконувачем обов'язків завідувача кафедри інформаційних технологій і програмування, а згодом був обраний за конкурсом на цю посаду.

У 2013 р. Ю. С. Рамський захистив дисертацію «Методична система формування інформаційної культури майбутніх вчителів математики» на звання наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія і методика навчання (інформатика) (науковий консультант – доктор педагогічних наук, академік АПН України, професор Жалдак М.І.).

Впродовж багатьох років Юрій Савіянович є одним із відповідальних редакторів збірника наукових праць «Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання», був одним із редакторів збірників «Проблеми інформатизації навчального процесу», «Проблеми інформатизації освіти», «Сучасні інформаційні технології в навчальному процесі» та ін. Один з керівників Всеукраїнського науково-методичного семінару з проблем інформатизації освіти, який функціонує при факультеті інформатики НПУ імені М. П. Драгоманова.

За сумлінну працю та вагомий внесок у розвиток науки та освіти України Юрій Савіянович був нагороджений численними грамотами, медалями та відзнаками, а в 2014 році був обраний академіком Академії наук вищої освіти України.

*Доцент кафедри інформаційних технологій
і програмування, кандидат педагогічних наук
Твердохліб Ігор Анатлійович*

Дорогий, Юрію Савіановичу!

Маємо за честь привітати Вас з 75-літнім ювілеєм!

Уже більше 50 років Ви віддаєте свої сили і знання благодійній справі підготовки вчителів, вихователів і наставників молоді на освітянській ниві. Важко оцінити Ваш вклад в розвиток системи підготовки вчителя до використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі, використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій в процесі навчання не тільки інформатики, а й інших предметів, зокрема математики і фізики. Ваша багаторічна плідна праця відзначена не тільки повагою і захопленням колег, а й високими нагородами і почесними званнями.

Юрію Савіановичу, Ви людина, яка максимально віддається роботі, демонструючи при цьому оптимізм та віру в позитивний результат, що є взірцем для Ваших учнів, надає стимул та мотивацію молодому поколінню домагатись якнайвищих досягнень на благо людей. Де б і з ким би Вам не доводилось працювати, Ви залишаєте про себе у людей добру пам'ять. Вас знають як порядну, доброзичливу людину високої професійної і загальнолюдської культури.

Прийміть найщиріші вітання з Днем народження, з ювілеєм, зі святом, яке є дорогим не тільки для всіх Ваших рідних та близьких, а й для колег, учнів! Вітаючи Вас, ми пишаємося тим, що вже не один рік разом працюємо поруч із Вами. Бажаємо Вам ще багато літ життя, співпраці з рідним для Вас університетом, близьким колективом Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Нехай множаться для Вас звичні для людини гаразди, збуваються всі Ваші мрії та надії, хай кожен день приносить тільки радість, а життя буде щедрим і багатим на добро, нехай береже Вас доля. Міцного Вам здоров'я, родинного щастя!

Завжди добра Вам, дорогий Юрію Савіановичу!

***З повагою та щирою любов'ю,
колектив кафедри інформаційних технологій і програмування***

**Наукова школа професора
Рамського Юрія Савіяновича**

**«Теорія і практика використання інформаційних
технологій в школах і вищих педагогічних
навчальних закладах, підвищення рівня
фундаментальної підготовки з інформатики»**

**Науковий напрям. Результати діяльності
наукової школи**

Один із найпотужніших математиків серед математиків всіх педагогічних університетів в Україні, автор понад 250 друкованих праць, серед яких понад 40 книг і брошур, науковий керівник понад 20 кандидатів наук, завідуючий кафедрою інформаційних технологій і програмування Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, доктор педагогічних наук, професор, академік Академії наук вищої освіти України Юрій Савіянович Рамський народився 29 травня 1942 року в селі Шпиколоси Кременецького району на Тернопільщині. Батько Юрія Савіяновича Савіян Ілліч загинув в буремні роки на фронтах Великої вітчизняної війни (1945 р. на території Німеччини), захищаючи Вітчизну. Мати Юрія Савіяновича, Євдокія Григорівна, не дивлячись на повоєнну скруту, змогла дати синові найвищу освіту.

В 1963 році Юрій Савіянович закінчив з відзнакою Кременецький державний педагогічний інститут (фізико-математичний факультет, спеціальність «математика і фізика», присвоєна кваліфікація та звання «вчитель математики і фізики середньої школи»), після закінчення якого працював вчителем Старотаражської семирічної школи.

В 1963 Юрій Савіянович вступив до аспірантури при фізико-математичному факультеті Київського державного педагогічного інституту імені О.М. Горького (сьогодні Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова), де під керівництвом професора Ляценка Миколи Яковича виконав і в 1968 році блискуче захистив дисертацію на тему «Про деякі питання наближеного обчислення інтегралів» на здобуття наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук.

Після закінчення аспірантури в 1966 році зарахований на кафедру вищої математики Київського державного педагогічного інституту імені О.М. Горького на посаду асистента.

В 1985 році в зв'язку з утворенням в університеті кафедри основ інформатики та обчислювальної техніки (згодом перейменовано на кафедру інформатики) був переведений на цю кафедру як один із її ключових фахівців. На той час Юрій Савіянович мав наукове звання доцента. В 1993 році отримав наукове звання професора.

В 2008 році на базі кафедри інформатики в НПУ імені М.П. Драгоманова було створено інститут інформатики, в якому Юрій Савіянович очолив кафедру інформаційних технологій і програмування, будучи обраним за конкурсом на посаду завідуючого цією кафедрою.

В 2013 році захистив дисертацію на тему «Методична система формування інформатичної культури майбутніх вчителів математики» на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 «Теорія та методика навчання (інформатика)».

З 2014 року – заступник голови Спеціалізованої Вченої Ради Д 26.053.03 із захисту докторських і кандидатських дисертацій за спеціальністю 13.00.02 «Теорія та методика навчання (інформатика, математика)».

Працюючи в університеті, Ю.С. Рамський проводив значну науково-дослідну, науково-методичну і дослідно-експериментальну роботу в різних напрямках, зокрема з проблем «Інформаційні технології як засіб оновлення змісту і методик навчання», «Підвищення рівня фундаментальної підготовки з інформатичних дисциплін», «Формування інформаційної культури майбутніх вчителів математики та інформатики», «Формування інформатичних компетентностей майбутніх вчителів математики та інформатики», «Кубатурні формули».

Результатом активної та результативної науково-педагогічної діяльності Юрія Савіяновича є публікація понад 250 наукових та навчально-методичних праць, серед яких 2 монографії, понад 40 книг і брошур, концепція змісту наскрізної освіти з інформатики та обчислювальної техніки, Держаний стандарт загальної середньої освіти в Україні з інформатики, галузеві стандарти вищої освіти, програми навчальних дисциплін, державних та кандидатських іспитів.

Слід зазначити, що ряд книг та інших публікацій, у розробці яких брав участь Юрій Савіянович, стали початком і орієнтирами для розбудови сучасних методичних систем навчання математики і інформатики в педагогічних університетах. Так з посібником для вчителів «Чисельні методи математики», виданим видавництвом «Радянська школа» у 1984 році, в математичні курси, що вивчалися у вищих педагогічних навчальних закладах, вперше увійшли метричні простори, стискуючі відображення, поняття норми оператора та інші елементи функціонального аналізу. Сьогодні ці поняття вивчаються у всіх сучасних курсах математики в педагогічних університетах.

В книзі «Изучение языков программирования в школе», виданій видавництвом «Радянська школа» у 1988 році, вперше в колишньому СРСР було

запропоновано так званий користувацький підхід до навчання інформатики в школі і вищому педагогічному навчальному закладі, коли, на відміну від програмістського підходу, який був запроваджений на той час, на передній план виходило навчання сучасних інформаційних технологій, наперед розроблених програмних засобів різноманітного призначення – операційні системи, редактори текстів, графічні редактори, електронні таблиці, бази даних, програмні засоби навчального призначення, електронна пошта, Internet тощо, а навчання програмування поширеними тоді мовами *Basic*, *Pascal*, *C* і ін. відходило на другий план. Сьогодні такого підходу до навчання інформатики в загальноосвітніх навчальних закладах дотримуються у всьому світі, зокрема у всіх країнах колишнього СРСР.

Навчальний посібник «Інформатика» для студентів фізико-математичних факультетів педагогічних інститутів, виданий в 1991 році видавництвом «Вища школа», був першим посібником з інформатики для педагогічних вищих навчальних закладів. В ньому запропоновано оригінальний на той час зміст курсу інформатики для педагогічних університетів, зокрема вперше включено розділи стосовно систем штучного інтелекту, експертних систем та їх використання в навчальному процесі. Посібник виявився ваговою підвалиною для становлення і розвитку сучасної методичної системи навчання інформатики в школах і вищих педагогічних навчальних закладах.

Особливої уваги заслуговує посібник «Логічні основи інформатики», розроблений Юрієм Савіановичем для студентів фізико-математичних та інформатичних спеціальностей педагогічних університетів і виданий в 2003 році (у 2013 р. вийшло 2-ге видання: перероблене і доповнене) видавництвом Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

Цей посібник є не лише важливою складовою сучасної методичної системи навчання інформатичних дисциплін у вищих педагогічних навчальних закладах, але і ваговою компонентою теоретичних основ сучасної інформатики, незаперечним і суттєвим вкладом автора у вирішення проблем фундаменталізації курсів інформатичних дисциплін, розширення і поглиблення теоретичної бази знань майбутніх фахівців фізико-математичних та інформатичних спеціальностей.

Неможливо обійти мовчанням і спецкурс «Обчислювальна математика» для факультативних занять у 9-10 класах, виданий видавництвом «Радянська школа» ще у 1973 році. Вже тоді в цьому спецкурсі вивчалися проблеми використання основ алгоритмізації і програмування та застосування засобів автоматизації обчислень в процесі навчання математики в школі (алгебри, геометрії, тригонометрії). Сучасні інформаційні технології тоді ще не існували, однак автори мабуть інтуїтивно відчували потужний потенціал впровадження електронно-обчислювальної техніки в навчальний процес, перспективність, говорячи сучасною мовою, інформатизації навчального процесу.

—————— ——————

Юрій Савіянович разом із своїми співавторами (М. І. Жалдаком, Б. С. Ковбасенком) не помилився, інтуїція їх не підвела. Сьогодні, через понад 40 років після написання згаданої книги «Обчислювальна математика», використанням комп'ютера в навчальному процесі, і не тільки на уроках математики, вже неможливо когось здивувати. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі сьогодні використовуються при вивченні всіх предметів – математика, фізика, мови, біологія, історія і т.д.

Вагомі наукові результати Юрія Савіяновича і його учнів (згодом реалізовані в численних навчальних та навчально-методичних посібниках) стосуються таких важливих напрямів, як використання систем штучного інтелекту; вивчення й використання мережних технологій; розробки навчальних інформаційних середовищ; вивчення алгоритмізації і програмування (зокрема веб-програмування); впровадження дистанційного навчання; дослідження часто були піонерськими.

Результати багаторічних досліджень щодо становлення та розвитку інформаційного суспільства, тенденцій розвитку математичної та інформатичної освіти, структури і основних компонентів інформаційної культури вчителя, становлення і розвитку методичних систем навчання інформатики в школах та педагогічних університетах України, шляхів удосконалення методичних систем навчання інформатичних дисциплін в умовах широкого застосування сучасних засобів інформаційних технологій містить монографія «Формування інформаційної культури майбутніх вчителів математики».

Не наводячи детального аналізу всіх робіт Юрія Савіяновича, разом з тим слід констатувати, що його роботи і вся педагогічна і наукова діяльність є незаперечним соціально вагомим внеском в становлення і розвиток сучасних ІКТ-орієнтованих методичних систем навчання інформатичних і математичних дисциплін в школах і вищих педагогічних навчальних закладах, в інформатизації навчального процесу і системи освіти в цілому, в розбудову теоретичних основ інформатики, фундаменталізацію навчання інформатичних і математичних дисциплін.

Значну методичну допомогу вчителям шкіл і викладачам вищих педагогічних навчальних закладів надають статті Ю.С. Рамського в науково-методичних збірниках і журналах (Проблеми вищої школи, Сучасні інформаційні технології в навчальному процесі, Використання комп'ютера в навчальному процесі педагогічного ВНЗ, Вища школа, Комп'ютер у школі та сім'ї, Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання, *New Media and Telematic Technologies for Education in Eastern European Countries*, *International Conference on Education and New Learning Technologies* та ін.).

Відгуки практиків середніх і вищих навчальних закладів, педагогів, психологів, високий попит на посібники для учнів, вчителів і студентів, видані Ю.С. Рамським разом з його співавторами, засвідчують про високу ефективність

запропонованої науково обґрунтованої системи підготовки вчителя до використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі.

Ю.С. Рамський – співавтор змісту і програм курсів «Методи обчислень», «Основи інформатики», «Інформатика», «Математична логіка і теорія алгоритмів», «Обчислювальна практика», «Програмування», «Комп'ютерне моделювання», «Захист інформаційних ресурсів» для фізико-математичних та інформатичних спеціальностей, один із авторів концепції інформатизації освіти в Україні (1994 р.), концепції змісту наскрізної освіти з інформатики і обчислювальної техніки для всіх ланок освіти (1993 р.), Держаного стандарту загальної середньої освіти в Україні з інформатики (2003 р.), типової програми кандидатського іспиту із спеціальності 13.00.02 «Теорія і методика навчання (інформатика)» (1999 р.), Галузевих стандартів вищої педагогічної освіти (математика, фізика – 2002 р.), інформатика (2009 р.).

З 1986 по 1991 рр. Юрій Савіянович – вчений секретар координаційної ради із керівництва затвердженою рішенням колегії Міністерства освіти України 25.06.1986 року республіканською цільовою комплексною науково-дослідною програмою «Комп'ютер в школі і педагогічному навчальному закладі», керівник одного з її напрямів.

У 1985 р. на замовлення Міністерства народної освіти України було організовано на республіканському телебаченні («Шкільний екран». Головна редакція науково-популярних та навчальних передач. Творче об'єднання «Наука») навчальні телепередачі (для вчителів і учнів) з основ інформатики і обчислювальної техніки.

У 1985 р. передачі проводив доцент КДУ імені Т. Г. Шевченка В. Биць. Протягом наступних десяти років (1986 – 1995 р.р.; до кінця існування цього проекту) автором і ведучим телепередач був Ю. С. Рамський, яким підготовлено й проведено 135 телепередач (30 хв. кожна). Тематика телепередач охоплювала весь зміст курсу «Інформатики і обчислювальної техніки» (Інформація і інформаційні процеси. Інформаційна (обчислювальна) система. Інформаційні технології. Алгоритмізація і програмування. Моделювання). Зокрема, були передачі, в яких ілюструвалося застосування в навчальному процесі різних програмних засобів, в тому числі програмних засобів навчального призначення (GRAN1) для дослідження математичних моделей різноманітних процесів (у фізиці, біології тощо).

Час проведення телепередач було погоджено з часом проведення уроків інформатики в школах. Телеуроки значною мірою сприяли становленню методичної системи навчання інформатики в загальноосвітній школі і педагогічних університетах.

З 1989 р. – один з керівників Всеукраїнського науково-методичного семінару з проблем інформатизації освіти, який функціонує при Інституті інформатики НПУ імені М.П. Драгоманова, член редколегії (відповідальний

секретар, з 2004 р. – відповідальний редактор) фахового збірника наукових праць «Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання», член редколегії журналу «Комп'ютер у школі та сім'ї», член редакційної ради газети «Інформатика», член комісії з інформатики і педагогічних програмних засобів Науково-методичної ради з питань освіти при Міністерстві освіти і науки, молоді та спорту України; з 1987 р. по 2002 р. брав участь у роботі журі (заступник голови, голова) обласних і всеукраїнських учнівських та студентських олімпіад з інформатики.

Більше 40 років Рамський Ю.С. керував госпдоговірними науково-дослідними роботами. Під його керівництвом виконувалися роботи за угодами з Інститутом механіки АН України, Київським відділенням НДІ зв'язку, Київським політехнічним інститутом, Інститутом кібернетики ім. В.М. Глушкова АН України, НВО "Електронмаш", Міністерством освіти України, Державним комітетом України з питань науки і технологій. Протягом останніх років бере участь у виконанні держбюджетних науково-дослідних тем «Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання природничих дисциплін», які виконуються за замовленням Міністерства освіти і науки України.

Ю.С. Рамський приділяє значну увагу проблемам інформатизації навчального процесу, використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій в процесі навчання не тільки інформатики, а й інших предметів, зокрема математики і фізики.

Багато уваги Юрій Савіанович приділяє роботі безпосередньо з учнями і вчителями середніх шкіл, бере активну участь в проведенні міських, районних та обласних семінарів з питань навчання інформатики і використання інформаційних технологій у навчальному процесі, роботі МАН. Тільки протягом 1985-1988 рр. кафедра інформатики КДПІ імені М.П. Драгоманова за його безпосередньою участю підготувала понад 3000 вчителів м. Києва і Київської області до навчання нового на той час курсу інформатики в школі. Протягом багатьох років Ю.С. Рамський незмінний заступник голови журі всеукраїнських олімпіад школярів з інформатики.

Брав активну участь у роботі різних семінарів, курсів, факультетів підвищення кваліфікації працівників вищої школи і управління народною освітою.

Багато разів залучався Міністерством освіти і науки України до роботи експертних комісій щодо ліцензування та акредитації спеціальності інформатика у вищих навчальних закладах.

Активна участь Ю.С. Рамського в розробці навчальних планів і програм, державних стандартів середньої освіти, галузевих стандартів вищої освіти і всієї постановки навчання інформатики, методів обчислень, використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі у вищих педагогічних і середніх навчальних закладах України, численні посібники для студентів, вчителів і учнів шкіл вносять суттєвий внесок в становлення і

розвиток методичної системи навчання інформатики та інформатизації навчального процесу в загальноосвітній школі і вищому педагогічному навчальному закладі в Україні.

Професор Рамський Ю.С. підготував понад 20 кандидатів наук: Ключко Н.О. (1991 р.), Кульчицька Н.В. (1993 р.), Легенький М.І. (1994 р.), Балик Н.Р. (1995 р.), Цибко Г.Ю. (1999 р.), Іваськів І.С. (2000 р.), Спірін О.М. (2001 р.), Лукаш І.М. (2003 р.), Зеленьак О.П. (2004 р.), Ключко О.В. (2004 р.), Резіна О.В. (2005 р.), Лещук С.О. (2006 р.), Олексюк В.П. (2007 р.), Умрик М.А. (2009 р.), Фурман О.А. (2009 р.), Стеценко Г.В. (2010 р.), Рафальська М.В. (2010 р.), Хазіна С.А. (2010 р.), Твердохліб І.А. (2014 р.), Дегтярьова Н.В. (2015 р.), Ящик О.Б. (2016 р.).

Багаторічна плідна праця Юрія Савіяновича відзначена високими нагородами і почесними званнями: Ветеран праці (2003 р.), Відмінник народної освіти (1987 р.), Почесна грамота Міністерства освіти України за сумлінну роботу та досягнуті успіхи в справі підготовки вчительських кадрів (1993 р.), Грамота Академії педагогічних наук України за багаторічну плідну працю в галузі інформаційних освітніх технологій (2002 р.), Почесна грамота Інституту педагогіки АПН України за дослідження проблем шкільної інформатики, розробки інформаційних технологій навчання, підготовки наукових і педагогічних кадрів вищої кваліфікації (2002 р.), Почесна грамота Державного комітету зв'язку та інформатизації України за вагомий внесок у підготовку фахівців для галузі зв'язку та сфери інформатизації (2003 р.), Медаль М.П. Драгоманова (2010 р.), Почесні грамоти НПУ імені М.П. Драгоманова.

У 2014 році професор Рамський Ю. С. обраний академіком Академії наук вищої освіти України.

Надзвичайно працелюбний, інтелігентний, високо компетентний в багатьох галузях знань, і звичайно ж в своїхлюбимих математиці та інформатиці, порядний, доброзичливий, ввічливий, добре вихований, людина високої професійної і загальнолюдської культури, професор Рамський Юрій Савіянович безумовно є гідним наслідування взірцем для своїх колег і студентів, яким віддає всього себе.

Саме тому вони віддячують йому великою і щирою повагою та любов'ю.

*Академік НАПН України,
заслужений діяч науки і техніки,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри теоретичних основ інформатики
НПУ імені М.П. Драгоманова
Жалдак Мирослав Іванович*

Керівникові, Наставникові, Вчителеві ...

З чого розпочати?
Коли багато є сказати...
... ще більш почути є для нас!

Півстоліття праці! Добросовісної, старанної, безкорисливої, для інших... Науково-педагогічна діяльність Рамського Юрія Савіяновича виходить далеко за межі одного навчального закладу і це дає змогу отримати її плоди великій кількості учнів, студентів, аспірантів, вчителів. Подарунком долі стало те, що саме у Києві знайшов своє місце цей визначний педагог та науковець. Це стало великою перспективою для тих, хто їде у столицю навчатись, працювати, розвиватись.

Півстоліття – це немало!
Це сотні тисяч крапельок роси,
Що живлять наші душі й поступово
Дають навчати і рости!
Це сотні тисяч променів любові,
Що Ви даєте щиро для людей.
Це безліч зірочок на небозводі,
Що світяться для творчих нам ідей!

А розпочинався життєвий шлях Юрія Савіяновича у мальовничому селі Шпиколоси західної України. Дитинство у воєнні роки безумовно вплинуло на формування характеру, на гартування духу. Великого захоплення заслуговує Мати, Євдокія Григорівна, яка, незважаючи на непрості умови, виховала добру, порядну дитину; зробила все можливе, щоб Юрій отримав якнайкращу освіту і мав усе необхідне.

Прикладом для нас є наполегливе навчання у школі (срібна медаль) та в інституті (диплом з відзнакою); самовіддана та добросовісна праця у школі та університеті. Освітня та наукова діяльність Юрія Савіяновича підтверджує його незамінну постать як одного з провідних фахівців галузі. Гордимось званнями: Відмінник освіти, професор, Ветеран праці, академік Академії наук вищої освіти України та численними нагородами та відзнаками. Постійне зростання та самовдосконалення надихає кожного учня до наслідування!

Вступ до аспірантури – важливе і відповідальне рішення для кожного з нас. Ми ставили мету і намагались її досягти. Ми накопичували досвід, шукали свою істину і висловлювали своє бачення. Без Вашої допомоги ми б не справились. Ви направляли і допомагали, підштовхували і вислуховували, вірили у кожного з нас і раділи успіхам як у роботі так і в особистому житті. Ваше тихе та справедливе зауваження перемінювало нас, робило кращими! Ми спішимо на

індивідуальне спілкування з Вами в одному з куточків кафедри (де безупинно кипить навчальна, наукова робота...) і прислухаємось до кожного слова, і аналізуємо кожну дію, знаючи, що ця життєва та професійна мудрість стане для нас неоціненним даром!

Ви всім даруєте тепло:
Родині, друзям і студентам,
Ви щедро сієте добро,
Присвячуєте велич всім моментам.
Багатий досвід й неоціненний дар
Змістовного й простого спілкування
Та всі знання – як дорогоцінний скарб
Офіруєте в ім'я навчання.
Той скарб ми будем берегти
Й примножувать по всій країні!
Де стільки слів подяки віднайти,
Щоб в море скласти по краплині?..

З впевненістю можна сказати, що наша спільна родина – по всій Україні! У кожному її куточку ми намагаємося посіяти у душах своїх учнів чи студентів те зерно, що дає плоди завдяки Вам! Ваші настанови, досвід, глибока професійність і багата життєва мудрість надихає нас, допомагає у важливій місії бути ВЧИТЕЛЕМ!

Важливим є усвідомлення того, що ми – одна команда! У будь-який момент ми можемо набрати номер у Київ, Вінницю, Івано-Франківськ, Кременець, Кропивницький, Олександрію, Суми, Тернопіль, Умань, Чернігів, і, почувши щире привітання, отримати необхідну підтримку. Так само щиро Ви приймаєте нас у своєму домі, родині... а гостинність та відкритість душі Катерини Іллівни – лише скріплює цей зв'язок.

Усіх добрих слів буде замало, щоб виразити нам своє ставлення до Вас, свою вдячність... Низький Вам уклін! Творіть! Працюйте ще багато років! Нехай зростає родина! Нехай збуваються усі побажання!

Здоров'я, щастя Вам, добра!
Любові, злагоди й натхнення!
Удачі, радості й тепла!
І Божого благословення!

З повагою і честю носимо звання Ваших учнів!

**Кандидати наук,
підготовлені під керівництвом
Ю. С. Рамського**

КЛОЧКО Надія Олексіївна

Рік захисту дисертації: 1991

Спеціальність: 13.00.01 – теорія і історія педагогіки

Тема роботи: **Дидактичні основи використання автоматизованих навчальних комплексів у навчальному процесі ВНЗ**

Посада: на пенсії

Керівництво здійснювалося разом з О. Г. Морозом

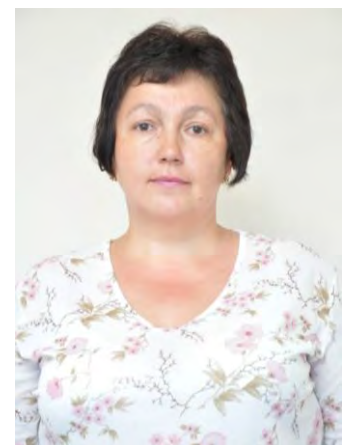
КУЛЬЧИЦЬКА Наталія Валодимирівна

Рік захисту дисертації: 1993

Спеціальність: 13.00.02 – методика викладання математики

Тема роботи: **Вивчення стереометрії в старшій школі в умовах використання нової інформаційної технології**

Посада: доцент кафедри статистики і вищої математики ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, кандидат педагогічних наук, доцент

Керівництво здійснювалося разом з З. І. Слєпкань

ЛЕГЕНЬКИЙ Микола Іванович

Рік захисту дисертації: 1994

Спеціальність: 13.00.01 – теорія і історія педагогіки

Тема роботи: **Психолого-педагогічна пропедевтика як засіб відбору майбутніх вчителів**

Посада: професор кафедри філософії освіти, соціальної філософії та освітньої політики Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, кандидат педагогічних наук.

Керівництво здійснювалося разом з Я. І Бурлакою

БАЛИК Надія Романівна

Рік захисту дисертації: 1995

Спеціальність: 13.00.02 – Теорія та методика навчання інформатики

Тема роботи: **Методика вивчення експертних систем у курсі інформатики та обчислювальної техніки**

Посада: завідувач кафедри інформатики і методики її викладання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, доцент, кандидат педагогічних наук

ЦИБКО Ганна Юхимівна

Рік захисту дисертації: 1999

Спеціальність: 13.00.02 – Теорія та методика навчання інформатики

Тема роботи: **Підвищення рівня теоретичної підготовки з інформатики на фізико-математичних факультетах педагогічних вузів**

Посада: доцент кафедри інформатики і обчислювальної техніки ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка, кандидат педагогічних наук, доцент

ІВАСЬКІВ Ігор Степанович

Рік захисту дисертації: 2000

Спеціальність: 13.00.02 – Теорія та методика навчання (інформатика)

Тема роботи: **Активізація навчально-пізнавальної діяльності учнів на основі систем штучного інтелекту при навчанні інформатики в старшій школі**

Посада: інженер-програміст ПрАТ Газінтек, м. Київ

СПІРІН Олег Михайлович

Рік захисту кандидатської дисертації: 2001

Спеціальність: 13.00.02 – Теорія та методика навчання (інформатика)

Тема роботи: **Диференційований підхід у вивченні основ штучного інтелекту в курсі інформатики фізико-математичного факультету вищого педагогічного закладу**

Посада: заступник директора з наукової роботи Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України

Рік захисту докторської дисертації: 2009

Спеціальність: 13.00.04 – Теорія і методика професійної освіти

Тема роботи: **Теоретичні та методичні основи кредитно-модульної системи навчання майбутніх учителів інформатики**

ЛУКАШ Ірина Миколаївна

Рік захисту дисертації: 2003

Спеціальність: 13.00.02 – Теорія і методика навчання (інформатика)

Тема роботи: **Формування інтелектуальних умінь старшокласників у процесі навчання інформатики**

ЗЕЛЕНЯК Олег Петрович

Рік захисту дисертації: 2004

Спеціальність: 13.00.02 – Теорія і методика навчання (інформатика)

Тема роботи: **Реалізація міжпредметних зв'язків інформатики та математики в процесі навчання інформатики в школі**

Посада: вчитель математики та інформатики НВК “Олександрійський колегіум-спеціалізована школа”, вчитель вищої категорії, вчитель-методист, відмінник народної освіти УРСР, Соросівський вчитель (1994 р., 1997 р.), Заслужений вчитель України, кандидат педагогічних наук.

КЛОЧКО Оксана Віталіївна

Рік захисту дисертації: 2004

Спеціальність: 13.00.02 – Теорія і методика навчання (інформатика)

Тема роботи: **Прикладна спрямованість навчання інформатики студентів вищих аграрних навчальних закладів**

Посада: доцент кафедри математики, фізики та комп'ютерних технологій Вінницького національного аграрного університету, кандидат педагогічних наук, доцент

РЕЗІНА Ольга Василівна

Рік захисту дисертації: 2005

Спеціальність: 13.00.02 – Теорія та методика навчання (інформатика)

Тема роботи: **Формування інформаційно-пошукових та дослідницьких умінь учнів старшої школи в процесі навчання інформатики**

Посада: доцент кафедри інформатики КДПУ імені В. Винниченка, кандидат педагогічних наук, доцент

ЛЕЩУК Світлана Олексіївна

Рік захисту дисертації: 2006

Спеціальність: 13.00.02 – Теорія та методика навчання (інформатика)

Тема роботи: **Навчально-інформаційне середовище як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів старшої школи у процесі навчання інформатики**

Посада: доцент кафедри інформатики і методики її викладання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, кандидат педагогічних наук, доцент.

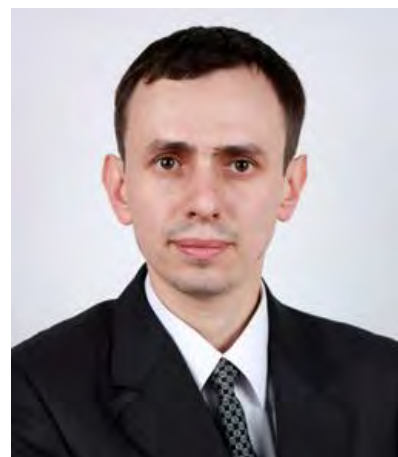
ОЛЕКСІЮК Василь Петрович

Рік захисту дисертації: 2007

Спеціальність: 13.00.02 – Теорія та методика навчання (інформатика)

Тема роботи: **Методичні основи застосування навчальних мережних комплексів у процесі підготовки майбутніх учителів інформатики**

Посада: доцент кафедри інформатики та методики її викладання ТНПУ імені Володимира Гнатюка, кандидат педагогічних наук, доцент

УМРИК Марія Анатоліївна

Рік захисту дисертації: 2009

Спеціальність: 13.00.02 – Теорія та методика навчання (інформатика)

Тема роботи: **Організація самотійної роботи майбутніх учителів інформатики в умовах дистанційного навчання інформатичних дисциплін**

Посада: доцент кафедри теоретичних основ інформатики НПУ імені М. П. Драгоманова, кандидат педагогічних наук, доцент

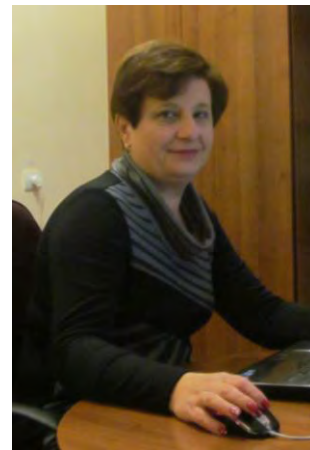
ФУРМАН Олена Андріївна

Рік захисту дисертації: 2010

Спеціальність: 13.00.02 – Теорія та методика навчання (інформатика)

Тема роботи: **Активізація навчально-пізнавальної діяльності майбутніх учителів біології у процесі навчання інформатики**

Посада: доцент кафедри теорії та методики трудового навчання та технологій Кременецької ОГПА імені Тараса Шевченка, кандидат педагогічних наук, доцент

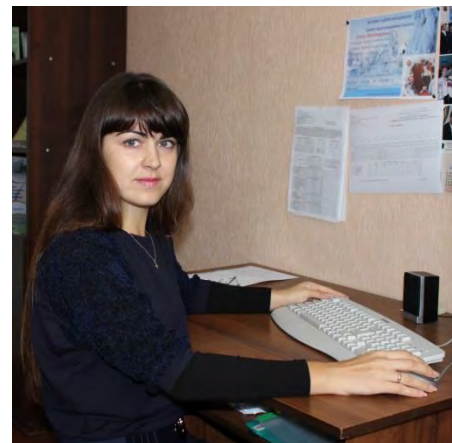
ТКАЧУК (СТЕЦЕНКО) Галина Володимирівна

Рік захисту дисертації: 2010

Спеціальність: 13.00.02 – Теорія та методика навчання (інформатика)

Тема роботи: **Методика використання освітніх веб-ресурсів у процесі підготовки майбутніх учителів інформатики**

Посада: доцент кафедри інформатики та інформаційно-комунікаційних технологій УДПУ імені Павла Тичини, кандидат педагогічних наук, доцент

РАФАЛЬСЬКА Марина Володимирівна

Рік захисту дисертації: 2010

Спеціальність: 13.00.02 – Теорія та методика навчання (інформатика)

Тема роботи: **Формування інформатичних компетентностей майбутніх вчителів інформатики у процесі навчання методів обчислень**

Посада: доцент кафедри інформаційних технологій і програмування НПУ імені М. П. Драгоманова, кандидат педагогічних наук, доцент

ХАЗІНА Стелла Анатоліївна

Рік захисту дисертації: 2010

Спеціальність: 13.00.02 – Теорія та методика навчання (інформатика)

Тема роботи: **Формування вмінь комп'ютерного моделювання майбутніх вчителів фізики в процесі навчання інформатики**

Посада: науковий консультант Відділення Викладання Наук Науково-Дослідного Інституту імені Вейцмана, м. Реховот, Ізраїль (Science Teaching Department of Weizmann Institute of Science), кандидат педагогічних наук

ТВЕРДОХЛІБ Ігор Анатолійович

Рік захисту дисертації: 2014

Спеціальність: 13.00.02 – Теорія та методика навчання (інформатика)

Тема роботи: **Навчання логічних основ інформатики студентів фізико-математичних спеціальностей педагогічних університетів**

Посада: доцент кафедри інформаційних технологій і програмування НПУ імені М. П. Драгоманова, кандидат педагогічних наук

ДЕГТЯРЬОВА Неля Валентинівна

Рік захисту дисертації: 2015

Спеціальність: 13.00.02 – Теорія та методика навчання (інформатика)

Тема роботи: **Методика використання комплексних завдань у процесі навчання інформатики в старшій школі**

Посада: старший викладач кафедри інформатики Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, кандидат педагогічних наук

ЯЩИК Олександр Богданович

Рік захисту дисертації: 2016

Спеціальність: 13.00.02 – Теорія та методика навчання (інформатика)

Тема роботи: **Методика навчання алгоритмізації та програмування старшокласників на рівні поглибленого вивчення інформатики**

Посада: провідний спеціаліст з комп'ютерних технологій наукового відділу, асистент кафедри комп'ютерних технологій Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка, кандидат педагогічних наук

Становлення і розвиток методичної системи навчання інформатики в школах і педагогічних університетах України

Понад 30 років тому, у 1985 році, у всі середні і вищі педагогічні навчальні заклади було введено нову навчальну дисципліну – «Інформатика».

Однією з найважливіших подій, пов'язаних з виникненням і становленням шкільної інформатики, була, безумовно, постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР від 23 березня 1985 року за № 271 «О мерах по обеспечению компьютерной грамотности учащихся и широкого внедрения электронно-вычислительной техники в учебный процесс».

Перед Міністерством освіти СРСР, Академією наук СРСР та Академією педагогічних наук СРСР, науково-дослідними інститутами в системі Академії педагогічних наук, вищими педагогічними навчальними закладами було поставлено завдання забезпечити підготовку вчителів до навчання в школі курсу «Основи інформатики» та розробку відповідного навчально-методичного забезпечення. Одразу при Міністерстві освіти СРСР було створено групу викладачів з різних педагогічних інститутів, якою вже в 1985 р. було розроблено і опубліковано програми навчання основ інформатики в середніх і вищих педагогічних навчальних закладах СРСР. Зокрема, було розроблено програму «Научно-методические основы информатики и электронно-вычислительной техники» для підвищення кваліфікації організаторів народної освіти, яку було видано окремою брошурою Міністерством освіти СРСР (Москва, МО СССР, 1985. – 8 с.), а також інститутом змісту і методів навчання АПН СРСР (Москва, АПН СССР, НИИ СИМО АПН СССР 1985. – 10с.). До складу названої групи входили А.Р. Єсяян (м. Тула), В.І. Єфімов (м. Москва), М.І. Жалдак (м. Київ), В.Г. Житомирський (м. Свердловськ), Л.М. Котова (м. Ленінград), Е.І. Кузнецов (м. Москва), М.П. Лапчик (м. Омськ), А.І. Павловський (м. Мінськ), Ю.К. Кузнецов (м. Ленінград), Е.П. Смирнов (м. Москва), Г.Д. Фролов (м. Москва), С.І. Шапиро (м. Москва), Д.О. Смекалін (м. Москва), Я.Д. Гольц (м. Москва).

Робота в такій групі збагачувала досвідом, знаннями і мала важливе значення для розробки і становлення методичної системи навчання інформатики в школі, вирішення проблем комп'ютеризації навчального процесу.

Одразу ж, в кінці березня – на початку квітня 1985 року, в м. Москві на базі МДУ імені М.В. Ломоносова було проведено Всесоюзну конференцію викладачів основ обчислювальної техніки і програмування педагогічних

інститутів з проблем започаткування шкільного курсу інформатики, впровадження комп'ютерів в навчальний процес в середніх і вищих навчальних закладах, на якій виступали: радник Генерального Секретаря ЦК КПРС, академік АН СРСР Є.П. Веліхов; декан механіко-математичного факультету МДУ імені М.В. Ломоносова, академік АН СРСР А.М. Тихонов; академік АН СРСР А.П. Єршов; віце-президент Академії педагогічних наук СРСР, академік АПН СРСР В.Г. Розумовський; керівник одного з відділів Міністерства освіти СРСР В.К. Розов. Вони сформулювали проблеми і поставили завдання стосовно комп'ютеризації системи освіти і взагалі різних галузей діяльності людей. В той же час в м. Зеленограді, місті-супутнику м. Москви, було проведено тижневий практикум-семінар стосовно використання в навчальному процесі персональних комп'ютерів ДВК-2М, які вироблялися тоді в Радянському Союзі. Від України до участі в цій конференції і практикумі-семінарі були направлені М.І. Жалдак, Ю.С. Рамський (м. Київ), Г.М. Бритавський (м. Одеса).

І вже з першого вересня 1985 року у всіх середніх навчальних закладах колишнього СРСР було введено новий навчальний предмет «Основи інформатики та обчислювальної техніки», який передбачалося вивчати протягом двох останніх роках навчання.

Вже в 1985 році за рахунок інтенсивної підготовки з інформатики на старших курсах вищих педагогічних навчальних закладів були випущені перші вчителі інформатики. В Україні в цьому відношенні важливу роль відіграв Київський державний педагогічний інститут ім. О.М. Горького (нині Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова), ректором якого тоді був член-кореспондент АПН СРСР, згодом академік НАПН України Шкіль М.І. Вже в квітні 1985 року в ньому було відкрито першу серед українських вищих педагогічних навчальних закладів кафедру основ інформатики та обчислювальної техніки (яка згодом була перейменована в кафедру інформатики). Завідуючим кафедри було призначено М.І. Шкіля (заступником завідуючого М.І. Жалдака).

Вже в 1985 році з'явилися перші навчальні посібники «Основы информатики и вычислительной техники» для учнів та відповідні методичні посібники для вчителів за редакцією академіка АН СРСР А.П. Єршова та член-кореспондента АПН СРСР В.М. Монахова. В той же час було оголошено Всесоюзний конкурс на кращий навчальний посібник з основ інформатики та обчислювальної техніки, на якому перше місце посів посібник авторського колективу, що працював під керівництвом А.П. Єршова та В.М. Монахова. Одне з призових місць посів і посібник українських авторів В.М. Касаткіна та А.Ф. Верланя.

В Україні вже в 1985 році у видавництві «Вища школа» в м. Києві було видано посібник «Основы информатики и вычислительной техники» для середніх професійно-технічних училищ (автори М.І. Жалдак, Н.В. Морзе), який

було перевидано практично без змін тим же видавництвом у 1986 році, а в 1987 році за замовленням Держагропрому УРСР цей посібник було ще раз перевидано як навчальний посібник для середніх спеціальних навчальних закладів в системі агропромислового комплексу України. В той час з'явилася значна кількість посібників і інших авторів – А.Г. Кушніренко, В.А. Каймін (м. Москва), М.П. Лапчик (м. Омськ), В.Г. Житомирський (м. Свердловськ), А.Т. Кузнецов, А.І. Павловський (м. Мінськ) та ін.

У 1986 р. для оперативної допомоги вчителям інформатики в газеті «Радянська освіта» була відкрита рубрика «На допомогу вчителю інформатики». Тут двічі на місяць протягом 1986-87 років друкували нормативні документи, методичні рекомендації, дидактичні матеріали, адресовані вчителям інформатики щодо проведення теоретичних і практичних занять з основ інформатики і обчислювальної техніки. Авторами згаданих статей були в основному М.І. Жалдак, Ю.С. Рамський, Н.В. Морзе.

У 1985 р. на замовлення Міністерства народної освіти України було організовано на республіканському телебаченні («Шкільний екран». Головна редакція науково-популярних та навчальних передач. Творче об'єднання «Наука») навчальні телепередачі (для вчителів і учнів) з основ інформатики і обчислювальної техніки.

У 1985 р. передачі проводив доцент КДУ імені Т.Г. Шевченка В. Биць. Протягом наступних десяти років (1986-1995 р.р.; до кінця існування цього проекту) автором і ведучим телепередач був Ю.С. Рамський (національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова). Тематика телепередач охоплювала весь зміст курсу «Інформатики і обчислювальної техніки» (Інформація і інформаційні процеси. Інформаційна (обчислювальна) система. Інформаційні технології. Алгоритмізація і програмування. Моделювання). Зокрема, були передачі, в яких ілюструвалося застосування в навчальному процесі різних програмних засобів, в тому числі програмних засобів навчального призначення (GRAN1) для дослідження математичних моделей різноманітних процесів (у фізиці, біології тощо).

Час проведення телепередач було погоджено з часом проведення уроків інформатики в школах.

Ю.С. Рамським підготовлено й проведено 135 телепередач (30 хв. кожна).

Телеуроки значною мірою сприяли становленню методичної системи навчання інформатики в загальноосвітній школі і педагогічних університетах.

З 1987 року почали функціонувати учнівські олімпіади з інформатики шкільного, районного, обласного, республіканського і всесоюзного рівнів, на яких українські школярі демонстрували досить пристойну підготовку і не раз виборювали призові місця.

Перша в Україні така олімпіада республіканського рівня була проведена в 1987 році в м. Чернівці. Олімпіадні завдання тоді виконувались учнями в так

званому безмашинному варіанті. Безмашинною була і перевірка учнівських робіт. До республіканського журі тоді входили М.І. Жалдак (м. Київ, голова журі з 1987 до 1992 року), С.А. Раков (м. Харків, заступник голови журі, очолює журі і сьогодні), В.О. Бардадим (м. Київ, заступник голови журі, автор більшості олімпіадних задач на той час), Ю.С. Рамський (м. Київ), М.В. Морзе (м. Київ), І.І. Дмитренко (м. Полтава), М.З. Грузман (м. Вінниця), Ю.Я. Пасіхов (м. Вінниця), Ю.В. Горошко (м. Чернігів), С.Я. Колесніков (м. Київ), та багато інших членів журі практично з усіх обласних центрів України.

Невдовзі кращі учні почали брати участь і в міжнародних олімпіадах, звідки неодноразово привозили золоті і срібні медалі.

Разом з тим на початку матеріально-технічне забезпечення навчального процесу було досить недосконалим. В перші місяці навчання доводилося програмувати на програмованих мікрокалькуляторах (типу МК-54, МК-56 і т.п.). У видавництві «Радянська школа» в м. Київ в 1985 році навіть було видано посібник для вчителів «Програмування на мікрокалькуляторах» (автори М.І. Жалдак, Ю.С. Рамський), яким користувалися і студенти педагогічних інститутів.

Проте невдовзі, вже в середині 1985-1986 навчального року, комп'ютерні класи кафедри основ інформатики та обчислювальної техніки Київського державного педагогічного інституту імені О.М. Горького першими в Україні були оснащені персональними комп'ютерами «Ямаха», які дуже швидко витіснили програмовані мікрокалькулятори та деякі інші ЕОМ, які на той час використовувалися, зокрема Міні-ЕОМ СМ-4, персональні комп'ютери ДВК-2М, «Пошук» і ін.

Програмування для комп'ютера «Ямаха» здійснювалося машино-незалежною мовою високого рівня Basic, в комп'ютери була вбудована в постійну пам'ять операційна система MSX-DOS, вони були оснащені кольоровими дисплеями, до програмного забезпечення входили редактор текстів TOR, графічний редактор Painter, редактор електронних таблиць MP (Multiplane), система управління базами даних dBase, деякі досить досконалі програмні засоби навчального призначення.

Досить швидко стало зрозумілим, що в першу чергу потрібно навчати володіти подібним програмним забезпеченням всіх учнів середніх навчальних закладів і майбутніх вчителів як інформатики, так і інших предметів, в той час як розробляти досить досконалі власні програмні засоби з них зможуть далеко не всі.

В зв'язку з цим у 1988 році у видавництві «Радянська школа» в м. Київ було видано посібник для вчителів «Изучение языков программирования в школе» (автори М.І. Жалдак, Н.В. Морзе, Ю.С. Рамський, М.І. Шкіль), який став поворотним пунктом в подальшому розвитку і становленні методичної системи навчання інформатики в середніх і вищих педагогічних навчальних закладах. В

цьому посібнику вперше в тодішньому СРСР було запропоновано і продемонстровано підхід до вивчення інформатики з так званим користувачьким ухилом, де на перший план висувалося вивчення основ сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, а програмування відходило на другий план, на відміну від діючих на той час підручників і методичних посібників (за ред. А.П. Єршова і В.М. Монахова, а також інших авторів), в яких пропагувався програмістський ухил, тобто на першому плані було навчання програмування, а вивчення готового програмного забезпечення, яке є основою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, відходило на другий план, йому не надавалося належного значення, що, безумовно, було цілком природним, оскільки готове програмне забезпечення загального призначення на час створення тих підручників і посібників ще було недосить поширене і досконале.

В 1991 році у видавництві «Вища школа» в м. Києві було видано навчальний посібник «Інформатика» для студентів фізико-математичних факультетів педагогічних інститутів (обсягом 320 стор., автори М.І. Жалдак, Ю.С. Рамський), який було побудовано на нових вище наведених засадах. Посібник було орієнтовано на використання персональних комп'ютерів «Ямаха», і тому природним чином його конкретний матеріал перестав бути актуальним разом із застаріванням комп'ютерів «Ямаха» та програмного забезпечення до них. Разом з тим підходи до побудови структури курсу і окремі теоретичні положення, подані в посібнику, залишаються актуальними і по цей день.

Сьогодні такого підходу, коли в курсах інформатики в середніх навчальних закладах в першу чергу вивчають основи сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, дотримуються в усьому світі.

З появою в навчальних закладах персональних комп'ютерів «Ямаха» та програмного забезпечення до них досить швидко стали зрозумілими можливість і необхідність гармонійного педагогічного виваженого поєднання діючих методичних систем і технологій навчання з новими інформаційно-комунікаційними технологіями навчання різних предметів – математики, географії, хімії, біології та ін. Зокрема вже в 1988-89 роки для комп'ютерів «Ямаха» було розроблено програми Gran (автори М.І. Жалдак, А.В. Пеньков, Київський державний педагогічний інститут імені О.М. Горького), Diana (автори С.А. Раков, І.М. Забара, Т.О. Олійник, Харківський державний педагогічний інститут імені Г.С. Сковороди) для комп'ютерної підтримки навчання математики в школі.

У 1997 році Київському державному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова Міжнародним фондом «Відродження» було надано грант для підтримки виконання проекту з розробки та теоретичного обґрунтування основних компонентів комп'ютерно-орієнтованих методичних систем навчання природничих дисциплін в середніх загальноосвітніх школах та педагогічних

навчальних закладах. Керівником проекту «Розробка та впровадження комп'ютерно-орієнтованих методичних систем навчання» був професор Ю.С. Рамський.

Слід зауважити, що на сьогодні найбільш досконалими і найбільш поширеними в Україні програмними засобами для підтримки навчання математики в школі від 6-х до 12-х класів є програмні засоби Gran1, Gran-2D, Gran-3D, розроблені в Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова (автори М.І. Жалдак, Ю.В. Горошко, А.В. Пеньков, О.В. Вітюк, Є.Ф. Вінниченко) та програмний засіб DG (динамічна геометрія), розроблений в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди (автори С.А. Раков, К.О. Осенков).

З розвитком комп'ютерної техніки комп'ютери «Ямаха» також досить швидко були витіснені, оскільки в них не передбачалося використання мережевих технологій, сучасних клієнт-серверних технологій, вихід в мережу Internet, дистанційне спілкування людей, в них були досить скромні швидкодія процесора, ємність запам'ятовуючих пристроїв і т.д. Разом з тим їх використання справило дуже значний і позитивний вплив на розвиток методичної системи навчання інформатики та комп'ютерно-орієнтованих методичних систем навчання всіх інших дисциплін.

Вже до 1988 року стала зрозумілою необхідність перебудови всієї методичної системи навчання інформатики в середніх і вищих педагогічних навчальних закладах, і в першу чергу цілей, змісту і засобів навчання, зокрема створення нових програм і відповідних навчальних посібників, а також необхідність починати навчання інформатики в школі десь на рівні 6-х – 7-х класів.

До речі про це говориться в найпершій статті «Яким бути шкільному курсу «Основи інформатики» найпершого номера журналу «Комп'ютер в школі та сім'ї» (1998, № 1, с. 3-8, автор статті М.І. Жалдак, головний редактор журналу В.Д. Руденко), створення якого також слід відносити до однієї із найбільш значущих подій в становленні методичної системи навчання інформатики в школі.

Наведене стало основою для розробки нової програми шкільного курсу інформатики (автори М.І. Жалдак, Н.В. Морзе, Г.Г. Науменко), яка у 1993 році була затверджена Міністерством освіти України як експериментальна, а після трьох років апробації у різних типах навчальних закладів, обговорення на конференціях і семінарах в 1996 році програма (з певними уточненнями) була затверджена як основна для всіх середніх навчальних закладів України.

Удосконалений варіант програми, в якому враховано природні зміни в апаратних і програмних складових сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, було підтверджено Міністерством освіти і науки України в 2001 році. Ця програма діє і понині і побудована на вже зазначених засадах. Слід

зауважити, що на її основі сьогодні розроблено і рекомендовано Міністерством освіти і науки України до використання понад 20 варіантів програм з інформатики для різних типів навчальних закладів і профілів навчання.

Однією з важливих подій було видання у 2003 році в Запоріжжі видавництвом «Прем'єр» збірника програм (обсягом 304 стор.) з інформатики для загальноосвітніх навчальних закладів різного профілю, для спеціалізованих шкіл, гімназій, ліцеїв з поглибленим вивченням інформатики, програм факультативів, пропедевтичних курсів та гуртків.

Автори сучасних українських підручників і навчальних посібників дотримуються означеної вище цілком логічної і природної концепції навчання інформатики в школі.

Такого підходу у навчанні інформатики зараз дотримуються у більшості країн світу, зокрема в Росії, Білорусії, Казахстані, Болгарії, Польщі та інших.

Завдяки такому підходові стало можливим починати навчання інформатики вже в середніх (6-х–9-х) класах школи, що дозволить учням знання вміння і навички, сформовані на уроках інформатики, використовувати під час навчання інших дисциплін. Таку можливість продемонстровано в експериментальному навчальному посібнику «Інформатика-7» для учнів 7-го класу загальноосвітньої школи, виданому видавництвом ДІАСОФТ, м. Київ, в 2000-му році (автори М.І. Жалдак, Н.В. Морзе).

Слід підкреслити, що і в 2009 році, через понад 20 років після виходу в світ книги «Изучение языков программирования в школе», побудований на зазначених засадах навчальний посібник з інформатики для 9-х і 10-х класів (автори Н.В. Морзе, О.Г. Кузьмінська, В.П. Вембер) зайняв перше місце в конкурсі на кращий навчальний посібник з інформатики, оголошений Міністерством освіти і науки України.

Не можна залишити поза увагою і видавництво «Шкільний світ» та газету «Інформатика», що видається цим видавництвом. Ця газета, як і журнал «Комп'ютер в школі та сім'ї», була вагомою складовою методичної системи навчання інформатики в школі, інформатизації навчального процесу взагалі, підвищення кваліфікації і самоосвіти вчителів інформатики, ареною для обміну досвідом, педагогічними здобутками, творчими доробками.

Уже в 1988 році в Українському науково-дослідному інституті педагогіки була створена і лабораторія основ інформатики та обчислювальної техніки, роботу якої очолив доктор педагогічних наук, професор І.Ф. Тесленко. На початку свого існування лабораторія проводила досить активну роботу, зокрема під керівництвом І.Ф. Тесленка було проведено кілька науково-практичних конференцій в м. Києві, в м. Світловодську і ін., видано кілька збірників наукових праць. Лабораторія була оснащена досить досконалим на той час інструментальним класом «Ямаха», почалися інтенсивні розробки програмного забезпечення навчального призначення, окремих компонентів методичної

системи навчання інформатики і ін. На жаль І.Ф. Тесленко недовго керував лабораторією, і з часом активність її діяльності і вплив на становлення і розвиток методичної системи навчання шкільної інформатики помітно знизилась.

Невдовзі кафедри інформатики з різними варіаціями в назвах були створені у всіх вищих педагогічних навчальних закладах.

Особливо помітний вклад в становлення і розвиток шкільного курсу інформатики, а також в інформатизацію навчального процесу і створення комп'ютерно-орієнтованих систем навчання різних предметів окрім кафедри інформатики національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова внесли також кафедри інформатики Харківського університету імені Г.С. Сковороди (проф. С.А. Раков, проф. Л.І. Білоусова), Тернопільського державного педагогічного університету (проф. І.Ф. Следзінський, проф. П.М. Маланюк, доц. Н.Р. Балик), Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка (доц. Г.Ю Цибко, доц. А.В. Пеньков, доц. Ю.В. Горошко), Національного університету імені Т.Г. Шевченка (академік НАН України В.Н. Редько, доц. В.О. Бардадим), Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського (проф. В.Н. Касаткін), інститут системних досліджень Міністерства освіти України (член-кореспондент АПН України В.Ю. Биков) та інші.

Не можна не згадати і Асоціацію вчителів інформатики України, яку в 1987 році організувала і очолила В.Ю. Кулікова, конференції і з'їзди, які проводились під її егідою в містах Дніпропетровськ, Тернопіль та інших. На жаль через соціально-економічні негаразди в суспільстві, занепад економіки, появу безробіття, затримки заробітної плати і т.п. Асоціація вимушена була припинити свою діяльність і існування.

Звичайно сьогодні рівень інформатизації навчального процесу, інформатичної культури вчителів (і не тільки інформатики,) матеріально-технічного і науково-методичного забезпечення навчання різних предметів на основі комп'ютерно-орієнтованих методичних систем навчання, використання мережевих, клієнт-серверних технологій, Internet, став незрівнянно вищий, аніж був у 1985 році. Сьогодні інформаційно-комунікаційні технології стали звичайними і широко використовуваними в найширших галузях діяльності людей, і навіть в домашніх умовах для навчання, пошуку всеможливих відомостей і довідок, дистанційного спілкування, ігор і розваг, перегляду кінофільмів і т.д.

Значною мірою становленню сьогоднішнього рівня інформатичної культури суспільства, інформатизації системи освіти в Україні сприяло виконання Державної програми інформатизації освіти, комп'ютеризації сільських шкіл, прийнятої у 2001 році Кабінетом міністрів України за дорученням Президента України. Зокрема у рамках виконання цієї програми було створено Концепцію інформатизації освіти, комп'ютеризації сільських

шкіл, яка була опублікована в журналі «Комп'ютер в школі та сім'ї» №3 за 2001 рік, а також Державний стандарт базової і повної середньої освіти з Інформатики, який був опублікований в газеті «Інформатика» в лютому 2004 року.

Слід мабуть сказати і таке. В 1985 році в Україні не було жодного доктора і жодного кандидата педагогічних наук за спеціальністю «Теорія і методика навчання інформатики». Сьогодні в українських вищих і середніх навчальних закладах працює 15 докторів і біля 90 кандидатів педагогічних наук за вказаною спеціальністю. Першим в Україні (і другим в СРСР) доктором педагогічних наук з методики навчання інформатики був М.І. Жалдак, який захистив докторську дисертацію в 1990-му році в НДІ ЗІМН АПН СРСР (м. Москва. Директором НДІ ЗІМН тоді був член-кореспондент АПН СРСР, професор Монахов В.М.). Всі інші українські доктори і кандидати педагогічних наук за вказаною спеціальністю захищали дисертації на здобуття відповідних наукових ступенів в Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова. Докторами наук за названою спеціальністю, професорами на сьогодні стали В.І. Ключко (м. Вінниця), Н.В. Морзе (м. Київ), С.А. Раков (м. Харків), Ю.В. Триус (м. Черкаси), О.М. Гончарова (м. Сімферополь), З.С. Сейдаметова (м. Сімферополь), Є.М. Смірнова (м. Херсон), С.О. Семеріков (м. Кривий Ріг), О.М. Спирін (м. Житомир), Ю.С. Рамський (м. Київ), С.М. Яшанов (м. Київ), О.М. Алексєєв (м. Суми), Ю.В. Горошко (м. Чернігів). Це відомі серед освітянського загалу України люди, які внесли потужний соціально значущий вклад в становлення і розвиток методичної системи навчання інформатики та комп'ютерно-орієнтованих методичних систем навчання математики, фізики і інших предметів і взагалі у вирішення проблем інформатизації навчального процесу в середніх і вищих навчальних закладах України.

До значних подій слід віднести і створення у 1999 році при Академії педагогічних наук України (заснованої в 1992 році) науково-дослідного інституту інформаційних технологій і засобів навчання, який очолює дійсний член АПН України, доктор технічних наук, професор Биков В.Ю. Цей інститут зробив вагомий внесок у вирішення проблем інформатизації системи освіти в Україні, що було відзначено і Верховною Радою України в 2006 році (у вигляді різного роду нагород співробітників інституту).

Важливою подією було і створення вже в 1990 році в інституті психології імені Г.С. Костюка в системі АПН України (який очолює академік АПН України С.Д. Максименко) лабораторії інформаційних технологій навчання, якою керував почесний академік АПН України, професор Машбиць Ю.І. (нині лабораторію очолює дійсний член НАПН України, доктор психологічних наук, професор Смульсон М.Л.). Співробітники цієї лабораторії (разом із співробітниками Міністерства освіти України, Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, НВО «Електронмаш», інституту інформаційних технологій і засобів навчання) брали активну участь у розробці

концепції інформатизації освіти (опубліковано в журналі «Рідна школа», №11 в 1994 році), проведенні республіканських конференцій з проблем інформатизації освіти (в роботі яких брали участь відомі вчені, зокрема академік АПН України С.Д. Максименко, член-кореспондент НАН України К.Л. Ющенко – соратниця В.М. Глушкова, професор Цейтлін Г.Є. та ін.), підготовці посібників для вчителів з основ нових інформаційних технологій навчання, з проектування гіпертекстових систем навчального призначення, з психологічних проблем комп'ютеризації навчального процесу і управління навчально-пізнавальною діяльністю учнів.

Варто згадати і розробку у 2000 році концепції інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів, комп'ютеризації сільських шкіл (в розробці брали участь тоді заступник Міністра освіти, нині академік Національної академії педагогічних наук України В.О. Огнев'юк, бувший заступник міністра народної освіти УРСР, нині віце-президент НАПН України, академік НАПН України В.І. Луговий, академік НАПН України В.Ю. Биков, Г.Г. Науменко, В.Д. Руденко, В.В. Самсонов, Ю.О. Жук, академік НАПН України М.І. Жалдак), яку було опубліковано в журналі «Комп'ютер в школі та сім'ї» (в №3 за 2000 рік – проект, в №3 за 2001 рік – остаточний варіант), Державний стандарт загальної середньої освіти з інформатики, опублікований у видавництві «Шкільний світ», в газеті «Інформатика», №7 (199) в лютому 2003 року (до авторського колективу входили академік НАН України Редько В.Н., академік НАПН України Жалдак М.І., академік НАПН України Биков В.Ю., член-кореспондент НАПН України Морзе Н.В., професор Рамський Ю.С., вчителі Київських шкіл Мостіпан О.І., Газепов Г.А.).

До важливих подій мабуть слід віднести і появу значної кількості навчальних посібників з інформатики для середніх навчальних закладів (серед авторів були академік НАПН України В.Ю. Биков, академік НАПН України, тодішній заступник Міністра освіти А.М. Гуржій, член-кореспондент НАПН України Н.В. Морзе, професори, доценти, вчителі І.Т. Зарецька, Б.Г. Колодяжний, Л.М. Забродська, В.Д. Руденко, М.О. Патланжоглу, Я.М. Глинський, Й.Я. Ривкінд, В.А. Ребрина, В.В. Шакотько, Т.І. Лисенко, Г.О. Кузьмінська, В.П. Вембер, В.Ю. Габрусев, В.В. Лапінський, Й.Я. Ривкінд та інші). Разом з тим в зв'язку з бурхливим розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, а також еволюцією теоретичних основ інформатики, всі вони досить швидко застарівали, навіть ті, які були розроблені на досить високому на той час науково-методичному рівні. Деякий загальний аналіз тих навчальних посібників можна знайти в статті «Деякі методичні аспекти навчання інформатики в школі і педагогічному університеті», опублікованій в Науковому часописі НПУ імені М.П. Драгоманова, серія 2: «Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання». Випуск 9, 2005 рік (автор М.І. Жалдак).

Важко переоцінити роль Всесоюзних науково-практичних конференцій в обміні досвідом, поширенні знань, становленні методичної системи навчання інформатики в школі, інформатизації системи освіти, а також і суспільства в цілому, які вже з 1985 року щорічно організовувало Міністерство освіти СРСР (відповідальний від МО СРСР був його співробітник В.І. Єфімов, нині співробітник апарату Державної Думи Росії).

Вже в березні 1985 році таку конференцію було проведено в Києві на базі тоді Київського Державного педагогічного інституту (нині Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова), в тому ж 1985 році на базі Свердловського Державного педагогічного інституту була проведена Всесоюзна конференція з проблем використання ЕОМ для забезпечення навчального процесу і управління освітою, в 1986 році в Тернополі на базі Тернопільського державного педагогічного інституту було проведено Всесоюзну конференцію «Пути дальнейшего совершенствования научно-технического творчества молодежи», в 1987 році в Омську на базі Омського державного педагогічного інституту було проведено Всесоюзну конференцію «Электронно-вычислительная техника в преподавании дисциплин физического цикла», в тому ж 1987 році в Києві на базі Київського державного педагогічного інституту імені О.М. Горького було проведено Всесоюзну міжвузівську науково-практичну конференцію «Подготовка студентов педагогических институтов к использованию ЭВТ в школе и ВУЗе», в 1988 році в м. Миколаїв на базі Миколаївського державного педагогічного інституту було проведено Всесоюзну конференцію «Микропроцессорная техника и аудиовизуальные средства в учебном процессе педагогического ВУЗа». Слід відзначити досить вагомі і актуальні на той час книги професора Миколаївського педагогічного інституту Білого Ю.О. «Считающая микроэлектроника» і інші. В 1988 році означеним проблемам була присвячена Всесоюзна Конференція в Мінську на базі тоді Мінського державного педагогічного інституту імені О.М. Горького (нині імені М. Танка), в 1989 році Всесоюзну конференцію з проблем впровадження обчислювальної техніки в навчальний процес було проведено в Одесі на базі Одеського державного педагогічного інституту імені К.Д. Ушинського, в 1991 році Всесоюзну конференцію з аналогічної тематики було проведено в Ростові-на-Дону на базі Ростовського-на-Дону державного педагогічного інституту. З 1992 року в зв'язку з розпадом Радянського Союзу такі конференції функціонувати перестали.

Велике значення мала співпраця викладачів і співробітників Київського державного педагогічного інституту з викладачами Московського державного педагогічного інституту імені В.І. Леніна, Ленінградського державного педагогічного інституту імені О.І. Герцена, Мінського державного педагогічного інституту імені О.М. Горького, Тульського державного педагогічного інституту імені Л.М. Толстого, співробітниками науково-дослідного інституту змісту і

методів навчання АПН СРСР, педагогічних інститутів України, НВО «Кристал», НВО «Електронмаш», інституту кібернетики АН УРСР, Київського політехнічного інституту, Центрального науково-дослідного інституту зв'язку (м. Москва) і його Київського відділення. Це давало можливість обмінюватися досвідом, здобувати нові знання, бачити найновіші досягнення в галузі інформаційних технологій і якомога швидко впроваджувати в систему освіти, в навчальний процес в школі і вищому педагогічному навчальному закладі, бачити рівень власних досягнень та рівні досягнень інших навчальних закладів.

За запрошеннями ректорату Київського державного педагогічного інституту імені О.М. Горького неодноразово перед викладачами і студентами інституту виступали найвідоміші в той час в Радянському Союзі вчені і педагоги: академік АН СРСР В.М. Глушков, академік АПН СРСР В.Г. Розумовський, один із керівників Міністерства освіти СРСР В.К. Розов, директор НДІ ЗІМН АПН СРСР, член-кореспондент АПН СРСР В.М. Монахов, О.А. Кузнецов (нині академік Російської Академії Освіти, один із її керівників, до речі перший в СРСР доктор педагогічних наук за спеціальністю «Теорія і методика навчання інформатики»), В.І. Єфімов (нині один з керівників апарату Держаної Думи Росії), та інші відомі вчені.

М.І. Жалдак в 1990-1992 роки був членом двох спеціалізованих вчених Рад (докторської і кандидатської) з теорії та методики навчання математики та інформатики в НДІ ЗІМН АПН СРСР (де в той час працювали такі відомі вчені-педагоги, як А.Ф. Пишкало, В.І. Дік, В.М. Монахов, М.М. Сватков, І.М. Бобко, А.А. Пінський, О.А. Кузнецов, В.С. Ледньов, Ю.М. Колягин), а також членом спеціалізованої вченої ради з теорії і методики навчання математики та інформатики в Ленінградському державному педагогічному інституті імені О.І. Герцена. Така співпраця була дуже корисною для становлення і розвитку методичної системи навчання інформатики в середніх і вищих педагогічних навчальних закладах, вирішення проблем інформатизації навчального процесу і системи освіти в цілому, розробки комп'ютерно-орієнтованих методичних систем навчання різних предметів. На жаль сьогодні ці зв'язки з різних причин майже повністю припинилися.

Дуже важливими і плідними були контакти і співпраця з викладачами Мінського державного педагогічного університету імені М. Танка, з такими відомими в Білорусії і далеко за її межами вченими-педагогами, як академік АПН Білорусії, професор І.О. Новік, професор Ю.А. Бикадоров, професор А.Т. Кузнецов, професор А.І. Павловський, доцент О.Є. Пупцев, зокрема стосовно проблем, пов'язаних з використанням комп'ютера в процесі навчання математики, участь у засіданнях спеціалізованої вченої ради з методики навчання математики та інформатики (головою якої є професор Новік І.О.). М.І. Жалдак був і до сьогодні є представником від України в програмному комітеті Міжнародних конференцій з проблем інформатизації навчального

процесу в середніх і вищих навчальних закладах, які проводяться Білоруським державним педагогічним університетом, і в яких беруть участь представники Росії (В.М. Монахов), Польщі (А. Барчак), Німеччини (Б. Лудерер), Латвії (Г.Г. Горобець), Литви (В. Бернотас), України (М.І. Жалдак).

Важливе значення мали і міжнародні зв'язки та співпраця навчальних закладів різних країн. Так в 1989 році за направленням Міністерства освіти СРСР В.Ю. Биков (тоді директор Головного обчислювального центру Міністерства освіти УРСР) і В.М. Монахов (тоді директор НДІ ЗІМН АПН СРСР) відвідали Англію, де вивчали досвід використання комп'ютерів в англійських навчальних закладах.

В лютому 1985 року М.І. Жалдак (тоді доцент Київського державного педагогічного інституту імені О.М. Горького) разом з Н.І. Поляковим (тоді декан фізико-математичного факультету Ростовського на Дону державного педагогічного інституту), Н.Н. Кузнецовим (тоді доцент кафедри алгебри Ленінградського педагогічного інституту імені О.І. Герцена) та Ю.П. Колосветовим (тоді доцент кафедри загальнотехнічних дисциплін Київського державного педагогічного інституту імені О.М. Горького) були відряджені до Куби (міста Санта-Клара, Гуантанамо, Гавана). Слід сказати, що кубинські навчальні заклади на той час були оснащені комп'ютерною технікою набагато краще, ніж навчальні заклади в Радянському Союзі, зокрема і в Україні. В навчальних закладах Куби на той час вже був чималий досвід використання персональних комп'ютерів, зокрема NEC (Nipon Electronic Corporation), в навчальному процесі. Вивчення і впровадження того досвіду мало неабияке значення для розбудови методичної системи навчання інформатики і комп'ютерно-орієнтованих методичних систем навчання математики та інших предметів в школах і педагогічних університетах України.

Відіграли свою роль і зв'язки з Шуменським педагогічним інститутом (Болгарія), Краківською вищою педагогічною школою (Польща), в якій протягом місяця в 1989 році працював професор Рамський Ю.С., і протягом місяця в 1990 році працювали також професор Жалдак М.І., професор Морзе Н.В., професор Кузьміна Н.М. В Пряшівському педагогічному інституті (Словаччина), М.І. Жалдак працював протягом місяця ще в 1982 році разом з О.П. Щолоковою та О.Д. Яковлевою (тоді доценти Київського державного інституту імені О.М. Горького). В 1987 році в Пряшеві була проведена Міжнародна конференція з проблем комп'ютеризації навчальних закладів, в якій М.І. Жалдак брав участь разом з Ю.І. Машбицем (науково-дослідний інститут психології імені Г.С. Костюка) і всесвітньо відомим на той час психологом Н.Ф. Тализіною (Московський державний університет імені М.В. Ломоносова). В Київському державному університеті імені О.М. Горького перед студентами та викладачами, на наукових конференціях і семінарах виступали також викладачі названих навчальних закладів – професор А.А. Стречко, доцент І.І. Бірчак, доцент

О.І. Петрик (всі з м. Пряшів, Словаччина), доцент Крістіна Вала (м. Краків, Польща).

На жаль, після 1992 року інтенсивність контактів з навчальними закладами як країн так званого близького зарубіжжя, так і республік колишнього СРСР з різних причин різко впала, хоч той обмін досвідом мав неабияке значення для всіх учасників того спілкування.

Названі події, факти, заходи, які мали місце за роки після 1985-го, мали надзвичайно важливе значення і вплив на створення, становлення і зміцнення, надання науковості, фундаментальності, поступового удосконалення та розвитку методичних систем навчання інформатики у школі і педагогічному університеті, комп'ютерно-орієнтованих методичних систем навчання різних предметів, вирішення проблем інформатизації навчального процесу.

Неабияке значення мали і конференції в м. Хмельницький, які очолював відомий педагог, директор однієї з Хмельницьких шкіл Петро Антонович Гевал, і конференції в гуцульському селі Яворів на Івано-Франківщині, які організував директор Яворівської середньої школи, член-кореспондент АПН України Петро Васильович Лосюк, в м. Кременчук на Полтавщині, яку організував Віктор Васильович Шакотько, щорічні конференції в м. Харків, м. Кривий Ріг, в м. Черкаси, які організують і проводять молоді талановиті доктори педагогічних наук С.А. Раков, С.О. Семеріков, Ю.В. Триус. Важко переоцінити роль журналу «Комп'ютер в школі та сім'ї» в становленні методичної системи навчання інформатики в школі і в підготовці вчителів до використання комп'ютерів в навчальному процесі, і той вклад, який внесли у вирішення проблем інформатизації освіти В.Ю. Биков, В.В. Самсонов, А.О. Стороженко, І.Т. Костюк, Г.Г. Науменко, В.Ю. Кулікова, С.А. Раков, Н.В. Морзе та багато інших людей, чиїми зусиллями була піднята і міцно поставлена ця велика справа.

Слід зауважити, що навчання «Інформатики» в середніх і вищих навчальних закладах та інформатизація найрізноманітніших видів людської діяльності має надзвичайно велике значення для освіти й суспільства у цілому.

Тенденції соціально-економічного розвитку суспільства спричинюють все більшу інтелектуалізацію діяльності людей, поступовий перехід до так званого інформаційного суспільства і далі до суспільства знань. Дедалі частіше для того, щоб успішно працювати практично в будь-якій галузі діяльності людей – науці, освіті, медицині, промисловому і сільськогосподарському виробництві, сферах надання найрізноманітніших послуг, торгівлі і т.д., необхідно бути досить ґрунтовно обізнаним з сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями відповідного призначення, володіти компетентностями різних рівнів стосовно використання таких технологій у своїй професійній і інших видах повсякденної діяльності.

—————— ——————

Серед найважливіших науково-технічних і соціально-економічних проблем сьогодні особливо актуальними є проблеми інформатизації — створення систем ефективного забезпечення своєчасними, вірогідними і вичерпними відомостями всіх суспільнозначимих видів людської діяльності, умов для оперативного, ґрунтовного і всестороннього аналізу досліджуваних процесів і явищ, прогнозування їх розвитку, передбачення наслідків прийраних рішень. Їх вирішення невіддільне від вирішення проблем інформатизації системи освіти, яка з одного боку відображає досягнутий рівень науково-технічного і соціально-економічного розвитку суспільства і залежить від нього, а з іншого — суттєво його обумовлює. Разом а тим постають на перший погляд несумісні з інформатизацією та широким використанням всеможливих технічних засобів проблеми гуманітаризації освіти і гуманізації навчального процесу і суспільних відносин взагалі.

Однак, з огляду на те, що одними із найважливіших гуманітарних проблем є проблеми спілкування, доступу до знань, вибору оптимальних варіантів поведінки, управління технічними і соціальними процесами, контролю стану та збереження і захисту навколишнього середовища, соціального благоустрою і ін., саме інформатизація і потужне технічне оснащення суттєво сприяють гуманітаризації освіти і гуманізації навчального процесу. Виключно важливу роль тут відіграють телекомунікаційні системи, системи інформаційного обслуговування, всеможливі довідково-інформаційні системи, системи для автоматизованого вироблення і прийняття рішень, моделювання і імітації різноманітних процесів і явищ, системи навчального призначення і т. д.

Удосконалення і розвиток сучасних інформаційних технологій як сукупностей методів, засобів і прийомів праці, використовуваних для збирання, систематизації, зберігання, опрацювання, передавання, подання різноманітних повідомлень, суттєво впливають на характер виробництва, наукових досліджень, освіти, культуру, побут, соціальні взаємини і структури. Це в свою чергу має як прямий вплив на зміст освіти, пов'язаний з рівнем науково-технічних досягнень, так і опосередкований, пов'язаний з появою нових професійних вмінь і навичок, потреба в яких швидко зростає. Тут один із аспектів гуманітаризації освіти, пов'язаний із забезпеченням людині можливості впевнено почувати себе в умовах високого динамізму суспільно-політичних і соціально-економічних процесів і необхідності постійного приведення освітнього і культурного рівня у відповідність до швидкого розвитку науки і техніки, виробництва і сфер обслуговування, еволюції соціальних структур і стосунків, зокрема в умовах все ширшого використання нових інформаційно-комунікаційних і комп'ютеризованих виробничих технологій на виробництві і в повсякденному житті.

Педагогічно виважена, обґрунтована теоретично і експериментально інформатизація навчального процесу значною мірою сприяє вирішенню однієї із

найважливіших соціальних проблем – проблеми зайнятості населення, оскільки широке використання засобів сучасних інформаційних технологій в навчальному процесі дає можливість вже в середніх загальноосвітніх навчальних закладах сформувати знання, що лежать в основі багатьох сучасних, пов'язаних із інформаційно-комунікаційними і виробничими технологіями, робітничих професій.

Широке використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в навчальному процесі дає можливість розкрити значний гуманітарний потенціал природничих дисциплін, пов'язаний з формуванням наукового світогляду, розвитком аналітичного і творчого мислення, суспільної свідомості і свідомого ставлення до навколишнього світу.

Неможливо уявити і розв'язання проблем спілкування людей, контролю за станом навколишнього середовища, соціально-економічних і культурних проблем без широкого застосування досягнень фізики, хімії, біології, математики, інформатики і інших природничих наук, розвиток яких має надзвичайне значення у вирішенні різноманітних гуманітарних проблем і визначається перш за все пошуком шляхів і методів їх розв'язування. Таким чином створення і розвиток нових комп'ютерно-орієнтованих методичних систем навчання природничих дисциплін приховують в собі значний гуманітарний потенціал і мають безпосереднє відношення до гуманітаризації освіти. Широке впровадження засобів ІКТ в навчальний процес дає можливість значно посилити зв'язок змісту навчання з повсякденним життям, надати результатам навчання практичної значимості, застосовності до розв'язування повсякденних життєвих проблем, задоволення практичних потреб, що є одним із аспектів гуманітаризації освіти.

Значний вплив інформатизація навчального процесу справляє на удосконалення і розвиток методичних систем навчання як природничих, так і гуманітарних дисциплін, зокрема іноземних мов, історії, суспільствознавства, літератури і ін., а також на систему естетичного та фізичного виховання учнів, за рахунок включення до засобів навчання всеможливих комп'ютерних словників, довідників, тезаурусів і т. п., використання яких дає можливість значно збільшити продуктивність праці під час перекладу текстів з однієї мови на іншу, вивчення правильної вимови іноземних слів, написанні творів, отриманні різних довідок, встановленні хронології подій і т.д. Слід проте зауважити, що тут потрібні досить досконалі засоби інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема доступ до Internet, що надавало б можливість демонструвати різноманітні відеофільми, в тому числі і зняті самими учнями за власними сценаріями, створювати відповідне ігрове і навчальне середовище на уроках іноземних мов, історії і т.д.

Досить важливо розуміти, що для розв'язування далеко не всіх задач потрібно використовувати комп'ютер.

Особливого значення під час використання ІКТ в навчальному процесі набуває врахування і розвиток неформалізованих, творчих компонентів мислення: реалізація проблемної ситуації чи постановка задачі; самостійне вироблення критеріїв добору потрібних операцій, що приводять до розв'язку; генерація здогадок та гіпотез в процесі пошуку основної ідеї розв'язування (наукова технічна фантазія, що не зводиться до комбінаторики та генерації випадкових станів); матеріальна інтерпретація формального розв'язку і ін.

Слід пам'ятати, проте, і про можливі негативні наслідки нераціонального використання засобів ІКТ в навчальному процесі, надмірного захоплення моделюванням, програмуванням і т. д, намагання випередити природний розвиток дітей. Особливо це стосується молодшої школи. Як застерігає академік В.Г. Розумовський, "об'єктом вивчення повинні залишатися реальні явища ... Підміна їх абстрактними поняттями і символами за недостатньої бази спостережень і досвіду нерідко приводять до згубного формалізму, коли за здавалось би наявними знаннями відсутня їх сутність".

Інформаційна культура не повинна знижувати гуманітарну культуру, однією із найважливіших складових якої є культура взаємин, що такою ж мірою, як і праця, служить засобом розвитку свідомості, яка за своєю природою і способом здійснення діалогічна. За допомогою автоматизованих інформаційних систем неможливо дати людині тих відомостей і вражень, які вона отримує в процесі пізнання природи, усвідомленні реалій оточуючого світу, під різноманітними впливами реального життя, що відіграє головну роль у вихованні і розвитку особистості. Значною мірою інформатизація навчального процесу сприяє вирішенню проблем його гуманізації, оскільки з'являються можливості значної інтенсифікації спілкування вчителя і учнів, врахування індивідуальних нахилів і здібностей дітей та їх розвитку, розкриття творчого потенціалу учня і вчителя, диференціації навчання у відповідності до запитів, індивідуальних особливостей, нахилів і здібностей дитини, подолання відцурання дитини і вчителя від навчальної діяльності і одне від одного, звільнення дитини і вчителя від необхідності виконувати рутинні, технічні операції, надання дітям всіх можливостей для розв'язування пізнавальних, творчих проблем. Разом з тим, з огляду на значну інтенсифікацію навчального процесу і спілкування учнів з вчителями та між собою, роль вчителя не тільки не зменшується, а, навпаки, суттєво зростає.

Використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій дає можливість значно підвищити ефективність відомостей, що циркулюють в навчально-виховному процесі, за рахунок їх вчасності, корисності, доцільного дозування, доступності (зрозумілості), зменшення надлишковості, оперативного доступу до джерел навчальних повідомлень, адаптації темпу подання навчального матеріалу до швидкості його засвоєння, врахування індивідуальних особливостей учнів, ефективне поєднання індивідуальної і колективної

діяльності, методів і засобів навчання, організаційних форм навчального процесу, що значною мірою сприяє розв'язанню проблем його гуманізації. Окрім того невіддільним є врахування основних принципів сучасної психології: нероздільна єдність свідомості і діяльності, трактування пізнавальних процесів як форм діяльності, врахування рівнів психічного розвитку, індивідуальності учнів, орієнтувальної основи дій, проблемності в навчанні, а також врахування ролі людських факторів, зокрема таких як діяльність, свідомість, особистість, які є свого роду характеристиками зв'язків і стосунків людини з іншими людьми, із суспільством, світом, зокрема використання техніки, небезпечності передчасної і надмірної "символізації" світу, що може призвести (за словами акад. В.П. Зінченка) дитину до втрати її наївного реалізму, а дорослого до втрати предметності його діяльності, всіх її складових аж до прийняття рішення, яке повинно бути предметним, осмисленим актом.

Слід мати на увазі, що надмірні повідомлення шкідливі. Надто велика кількість зайвих повідомлень так само обеззброює людину, як і їх недостатність і невчасність. Тому педагогічно невиважене використання засобів ІКТ в навчальному процесі може виявитись не лише не ефективним, а навіть шкідливим і згубним для правильного розвитку дитини та її здібностей. Вивчення і обґрунтування необхідних напрямків використання ІКТ в навчальному процесі слід вважати одними з найважливіших педагогічних проблем, зокрема проблем гуманізації навчального процесу (і всієї освітньої системи) та гуманітаризації освіти. Розв'язання цих проблем є соціально-значимими завданнями педагогічної науки.

Важливого значення набувають проблеми інтеграції навчальних предметів, зокрема математики, фізики, інформатики і інших, з одного боку, і диференціації навчання у відповідності до нахилів, запитів і здібностей учнів, з іншого боку. Вивчаючи загальні властивості інформаційних процесів, закони і правила пошуку, створення, зберігання, аналізу, систематизації, опрацювання, передавання, подання, використання різноманітних повідомлень і даних, інформатика до деякої міри вирішує проблеми такої інтеграції. Проте інтеграція математики і інформатики та інших предметів не може бути зведена до їх механічного об'єднання в існуючому вигляді. Потрібна розробка якісно нових предметів та методичних систем їх навчання з новими цілями, змістом, методами, засобами, організаційними формами і результатами навчання, що вимагає ретельних психолого-педагогічних і методичних досліджень, експериментів і розробок.

З іншого боку, використання універсальних засобів опрацювання всеможливих повідомлень і даних, які є складовими ІКТ, відкриває широкі перспективи диференціації навчання, розкриття творчого потенціалу, пізнавальних здібностей кожного окремого учасника навчального процесу. За рахунок наперед розроблених засобів виконання рутинних, технічних операцій,

пов'язаних із дослідженнями різноманітних процесів і явищ, використання ІКТ розкриває широкі можливості значного зменшення навчального навантаження, надання навчальній діяльності творчого, дослідницького характеру, яка природно приваблює дитину і притаманна їй, результати якої приносять їй задоволення, бажання до праці, до пошуку нових знань. Тут один із аспектів гуманітаризації освіти і гуманізації навчального процесу. Слід зауважити, проте, що проблеми гуманітаризації освіти, інтенсифікації навчання і гуманізації навчального процесу, активізації спілкування вчителя і учня і збільшення питомої ваги самостійної, дослідницького характеру навчальної діяльності, фундаменталізації знань і надання результатам навчання практичної значимості, інтеграції навчальних предметів і диференціації навчання у відповідності до індивідуальних запитів, нахилів і здібностей учнів, забезпечення базових рівнів знань з різних навчальних дисциплін тісно між собою переплітаються і повинні вирішуватися комплексно, як цілісна система невіддільних одна від одної проблем.

Вирішення розглядуваних проблем вимагає розробки нових комп'ютерно-орієнтованих методичних систем навчання всіх без винятку предметів – нового змісту навчання, нових засобів, організаційних форм і методів навчання, підготовки, супроводу, аналізу, коригування навчального процесу, управління навчальним процесом, розрахованих на значний ухил в самостійну, дослідницького, творчого характеру навчальну діяльність учнів і вчителів на основі широкого використання поряд з традиційними нових комп'ютерно-орієнтованих технологій навчання, активізацію пізнавальної діяльності учнів і вчителів, з одного боку, і на значну інтенсифікацію спілкування учнів і вчителя, всього навчального процесу, з іншого боку. Очевидно, такі методичні системи навчання здатні і повинні розробляти лише фахівці у відповідних предметних галузях, і в першу чергу педагоги.

Особливого значення у створенні і розробці нових методик навчання набувають сучасні засоби навчання, зокрема комп'ютери та їх програмне забезпечення. Тут можна виокремити два типи педагогічних програмних засобів (ППЗ): ППЗ, розраховані на зменшення часу спілкування учня і вчителя або і на навчання зовсім без вчителя, і ППЗ, розраховані на якомога інтенсивніше спілкування учнів і вчителя за рахунок ефективного використання засобів ІКТ і звільнення учнів від необхідності витратити значний час на виконання технічних, рутинних операцій, коли вони практично не спілкуються з вчителем. Вивільнений час міг би бути використаний на постановку проблем, з'ясування разом з вчителем сутності досліджуваних процесів і явищ, розробки їх інформаційних моделей, встановлення причинно-наслідкових зв'язків і закономірностей перебігу процесів і проявів різноманітних явищ, порівняння всеможливих проявів закономірностей, їх аналіз і синтез узагальнюючих висновків, абстрагування від окремих несуттєвих фактів і ознак тощо, що має

важливе значення як для фундаменталізації знань, так і для надання результатам навчання прикладного, практично значимого характеру. Очевидно, обидва розглядувані типи ППЗ є двома нероздільними і доповнюючими одна одну протилежностями і повинні в тій чи іншій мірі використовуватися в різних видах навчальної діяльності, зокрема під час вивчення нового матеріалу, формування понять, знань, вмінь і навичок, в разі використання різних методів навчання, під час самостійної роботи, контролю, самоконтролю і т. д. Проблема в тому, щоб знайти якомога ефективніше поєднання обох напрямів використання ППЗ і поєднання обох типів ППЗ.

Слід підкреслити, що за використання ІКТ в навчальному процесі мова не повинна йти лише про вивчення певного навчального матеріалу, а перш за все про всесторонній і гармонійний розвиток особистості учнів, їх творчих здібностей. Слід підкреслити, що проблеми інформатизації навчального процесу – складні і перш за все педагогічні проблеми.

Таким чином навчання учнів інформатики в середніх навчальних закладах має важливе значення для інтелектуального розвитку дітей, їхнього логічного і творчого мислення, підготовки до майбутньої професійної діяльності в умовах широкої інформатизації різноманітних сфер діяльності людей, формування наукового світогляду, загальної культури. А тому навчання цього предмета має незаперечну і досить вагому соціальну значущість для суспільства в цілому.

Адже, очевидно, – система освіти, рівень культури і освіченість людей, з одного боку, суттєво залежать від рівня розвитку суспільства, рівня його культури, наукового і виробничого потенціалу, а з іншого боку суттєво їх обумовлюють.

В інформатиці, як і в будь-якій фундаментальній науковій дисципліні, мають вивчатися закони природи, всеможливі інформаційні процеси і відповідні технології, тому фундаментальні теоретичні положення, філософські, методологічні основи інформатики, зокрема елементи інформології, математичні основи інформатики (математична логіка, теорія алгоритмів, дискретна математика, обчислювальна математика, стохастика, математична статистика, теорія і методи оптимізації, аналіз і планування експериментів, дослідження операцій, системний аналіз, теорія прийняття рішень і т.д.) які остаточно з'ясовані як теоретично, так і експериментально, швидше за все не будуть змінюватись, або ж еволюціонуватимуть разом з розвитком відповідних теорій.

Що ж стосується інформаційних технологій, так само, як і теоретичних розробок, то безумовно в навчальних курсах інформатики мають відображатися якомога новіші досягнення науки і техніки. В будь-якому випадку навчання з усім його матеріально-технічним, науково-методичним і організаційним забезпеченням має будуватися з неухильним дотриманням дидактичних принципів навчання, одним з яких є принцип науковості.

—————— ——————

Слід зауважити разом з тим, що сьогодні окрім загальної інформатики зустрічаються роботи, зокрема навчальні посібники, програми тощо, з назвами «Економічна інформатика», «Соціальна інформатика», «Педагогічна інформатика», «Математична інформатика», «Прикладна інформатика», «Медична інформатика» і ін., в яких швидше за все йдеться про використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій загального і спеціального призначення у відповідних галузях знань і діяльності.

Швидше за все такі інформатики в середніх загальних освітніх закладах вивчати не потрібно, хіба що на факультативних заняттях, в наукових гуртках, секціях МАН тощо.

Слід зауважити, що сьогодні вчителі інформатики мають досить високий рівень професійної підготовки і відповідних компетентностей, зокрема інформатичних (маються на увазі вчителі інформатики середніх і старших класів). Про рівень професійної підготовки вчителів інформатики в Україні свідчать результати участі їхніх учнів в районних, обласних, республіканських і міжнародних олімпіадах. Зокрема на міжнародних олімпіадах українські школярі неодноразово здобували призові місця.

Самі вчителі інформатики виборюють призові місця на різноманітних конкурсах типу «Вчитель року». В зв'язку з цим можна назвати імена заслуженої вчительки України Т.І. Лисенко (м. Кременчук на Полтавщині), С.Я. Колеснікова (м. Київ), А.О. Присяжнюк (м. Бердичів), Т.Г. Крамаренко (м. Кривий Ріг) та ін.

Багато хто з вчителів інформатики проводять наукові дослідження і захищають дисертації, пишуть навчальні посібники і настанови, статті в збірниках наукових праць, науково-методичних журналах, зокрема в журналі «Комп'ютер в школі та сім'ї», в газеті «Інформатика», беруть участь у наукових конференціях і семінарах від районного до республіканського і міжнародних рівнів, працюють над проблемами інформатизації навчального процесу, розробки комп'ютерно-орієнтованих систем навчання різних предметів, зокрема математики, фізики, біології та інших дисциплін.

В зв'язку з цим слід назвати імена таких вчителів з різних міст України: кандидат педагогічних наук С.П. Параскевич (м. Херсон, морський коледж), кандидат педагогічних наук Павлова Н.С. (м. Рівне, загальноосвітня школа № 7), кандидат педагогічних наук І.Л. Семешук (м. Костопіль Рівненської області), кандидат педагогічних наук Крамаренко Т.Г. (м. Кривий Ріг, загальноосвітня школа), кандидат педагогічних наук О.Г. Кузьмінська (м. Київ, ліцей «Лідер»), кандидат педагогічних наук Л.В. Грамбовська (м. Чернігів), кандидат педагогічних наук Зеленьк О.П. (м. Олександрія Кіровоградської області, ліцей), кандидат педагогічних наук Фурман О.А. (м. Кременець Тернопільської області) та інші. Цей список можна було б продовжити.

Багато хто з вчителів інформатики є авторами програм і навчальних посібників з інформатики для учнів старших класів. Тут можна було б назвати імена В.В. Ребрина (м. Хмельницький), Й.Я. Ривкінд (м. Київ), В.В. Шакоцько (м. Кременчук Полтавської області), О.І. Мостіпан (м. Київ), Т.І. Лисенко (м. Кременчук), Л.А. Чернікова (м. Запоріжжя) та інші.

Вчителі інформатики в різні періоди часу були і є членами науково-методичних комісій при Міністерстві освіти і науки України – Л.А. Федорів (м. Київ), О.І. Мостіпан (м. Київ), В.Ю. Кулікова (м. Київ), Й.Я. Ривкінд (м. Київ), В.В. Шакоцько (м. Кременчук), Г.А. Газепов (м. Київ).

Разом з цим в зв'язку з бурхливим розвитком науки і техніки, сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, очевидною необхідністю їх широкого впровадження в навчальний процес на основі гармонійного, педагогічно виваженого поєднання з традиційними педагогічними технологіями, вбудовування в діючі методичні системи навчання і за рахунок цього розробки нових комп'ютерно-орієнтованих методичних систем навчання, вчителі мають весь час вчитися, підвищувати і удосконалювати свій професійний рівень, розширювати і поглиблювати базу знань, нарощувати рівень своїх професійних компетентностей. Той хто навчає, сам повинен навчатися, у відповідності з давньою народною мудрістю «Вік живи, вік учись» (з чого зараз окремі вчені намагаються зробити «відкриття» і розробити концепцію або може парадигму неперервної освіти від дитячого садочка до післяпенсійного віку).

Вчителі, і не тільки інформатики, а інформатики особливо, повинні постійно слідкувати за літературними новинками, зокрема за публікаціями в журналі «Комп'ютер в школі та сім'ї», в газеті «Інформатика», в журналах «Математика в школі», «Фізика в школі» та інших науково-методичних виданнях, збірниках наукових праць, за повідомленнями на відповідні теми в мережі Internet, де можна знайти матеріали стосовно використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі, стосовно засобів програмування, технічних новинок тощо.

Особливо важливою є власна творчість вчителя, творчий підхід до своєї справи, що автоматично спричинюватиме пошук нових ідей, нових підходів до навчання дітей, нового змісту, засобів, методів і організаційних форм навчання.

Разом з тим необхідно наголосити, що всі такі нововведення мають бути педагогічно виважені, науково обґрунтовані, цілком відповідні дидактичним принципам навчання, тому окрім інформатичних і суто предметних вчитель має володіти глибокими знаннями з педагогіки, психології, методик навчання.

Дуже важливою для підвищення рівня професійних компетентностей вчителів є їх участь у різноманітних науково-методичних нарадах, семінарах, конференціях від шкільного до республіканського і міжнародного рівнів, керівництво науковою роботою учнів, зокрема під егідою Малої Академії Наук, керівництво науковими гуртками, позакласною роботою учнів, їхньою

творчістю в різних предметних галузях, участь у написанні навчальних програм, методичних і навчальних посібників для вчителів та учнів, участь у розробці сучасних комп'ютерно-орієнтованих технологій навчання різних навчальних предметів. Звичайно, це вимагає від вчителя значних зусиль і праці, але отримані в результаті здобутки приносять їм і їхнім учням і користь, і задоволення, і радість, і примножуватимуть сили. Як приклад можна назвати вже згадуваних тут С.П. Параскевич (м. Херсон), Т.Г Крамаренко (м. Кривий Ріг), Л.В Грамбовську (м. Чернігів), О.П. Зеленька (м. Олександрія на Кіровоградщині) та інших, які буквально поглинуті своєю роботою, та й мають вагомі здобутки, що їх окрилює на подальші творчі пошуки.

Велике значення має самоосвіта вчителів і система її забезпечення. Значну роль тут можуть відіграти сучасні дистанційні технології навчання. Очевидно відповідним кафедрам педагогічних університетів та інститутів післядипломної освіти вчителів, а також відповідним НДІ АПН України, видавництвам навчальної і науково-методичної літератури корисно і доцільно було б об'єднати зусилля для створення і постійної підтримки системи забезпечення самоосвіти вчителів, зокрема на базі сучасних дистанційних технологій навчання.

Як відомо, знання передати неможливо, їх здобувають лише власними пізнавальними зусиллями, через власну пізнавальну діяльність. Тому рівень професійних компетентностей вчителя залежить в першу чергу від його власної діяльності, але безумовно і від наявності умов і засобів для здійснення цієї діяльності. Тому педагогічні університети і інститути післядипломної освіти повинні подбати в першу чергу про науково-методичне та кадрове забезпечення самоосвіти вчителів, зокрема про відповідні дистанційні курси та тьюторів, які вестимуть ці курси і відповідатимуть за них та за їх проходження і засвоєння курсантами, які обрали для вивчення ці курси, а керівництво навчальних закладів, де працюють вчителі, – про створення умов і матеріально-технічної бази, зокрема комп'ютерів і Internet, для здійснення діяльності вчителів, спрямованої на їх самоосвіту та підвищення рівнів професійних компетентностей з різних галузей знань.

Бажано, щоб післядипломна освіта, підвищення рівнів професійних компетентностей вчителів здійснювалася в основному в педагогічних університетах, де, як правило, зосереджені найбільш досвідчені і кваліфіковані педагоги. Це говорить про необхідність об'єднання зусиль педагогічних університетів та інститутів післядипломної педагогічної освіти в справі підвищення рівнів професійних компетентностей працюючих вчителів.

Поза сумнівом, головною фігурою у навчально-виховному процесі завжди був і залишається вчитель, викладач. Від його знань, педагогічної майстерності, творчості, високої культури, і моральних позицій визначальною мірою залежить рівень освіченості і вихованості його учнів.

—————— ——————

Високий рівень культури вчителя визначається за його моральними, світоглядними переконаннями, широким кругозором, глибокими професійними знаннями, допитливістю, трудолюбивістю, творчим підходом до справи, вмінням систематично підвищувати свою кваліфікацію, застосовувати раціональні методи і засоби пошуку, аналізу, добору, систематизації, узагальнення і використання найрізноманітніших відомостей, публікацій в пресі і в мережі Інтернет, в тому числі навчального призначення, орієнтуватися в інтенсивному потоці повідомлень, що стосуються відповідної предметної галузі і суміжних галузей, ряд інших показників загальнолюдської і професійної культури.

Ці ознаки загальної і професійної культури вчителя були сформульовані вже понад чверть століття тому в книзі академіка НАПН України Шкіля М.І. і професора Ніколенка Д.Ф. «Становление учителя» (- Киев, Общество «Знание» УССР, 1986 г.). Вони залишаються актуальними і сьогодні. Разом з тим, з розвитком науки, виробничих та інформаційних технологій професійна культура вчителя еволюціонує, доповнюється новими складовими і ознаками. Сьогодні до таких складових належить інформаційна культура вчителя, причому не лише інформатики, а всіх предметів. Це стосується і вчителів початкової школи.

Слід зауважити, що в умовах широкого використання засобів сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі і фундаменталізації знань, інтенсифікації навчального процесу і спілкування вчителя і учнів, активізації пізнавальної діяльності учнів значно зростають вимоги до професійної підготовки вчителя, до обсягу його знань, культури мови, спілкування, поведінки. Вчитель повинен мати до певної міри універсальні, фундаментальні знання, щоб мати можливість ефективно, педагогічно доцільно і виважено використовувати засоби сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі, створювати для дітей умови для повного розкриття їхнього творчого потенціалу, нахилів і здібностей, задоволення запитів і навчально-пізнавальних потреб.

Головними діючими особами в навчальному процесі залишаються учні і вчителі. Комп'ютери ж разом з усім програмним забезпеченням і засобами зв'язку – лише засоби їхньої діяльності. І тільки від обізнаності і майстерності вчителя, його творчості і винахідливості залежать ефективність і результативність навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Детальніше про ці речі можна дізнатися з публікацій:

Єршов А.П. «Школьная информатика в СССР: от грамотности к культуре» (журнал «Информатика и образование», 1987, №6. – с. 3-11);

Єршов А.П. «Информатизация: От компьютерной грамотности учащихся к информационой культуре общества» (журнал «Коммунист», 1988, №2. – с. 82-92);

Д.Ф. Николенко, Н.И. Шкиль. Становление учителя. – Киев. Общество «Знание» УССР. 1986;

Г.О. Михалін. Професійна підготовка вчителя математики у процесі навчання математичного аналізу / Михалін Г. О. – К.: ДІНІТ, 2003. – 320 с.;

М.І. Жалдак «Основи інформаційної культури вчителя» // Зб. наук. праць «Використання інформаційної технології в навчальному процесі». – Київ. МНО УРСР КДП ім. А.М. Горького. 1990. – с. 3-17;

М.І. Жалдак «Педагогічний потенціал комп'ютерно-орієнтованих систем навчання математики». Випуск 7. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова. 2003. – с. 3-16.

та багатьох інших.

Сьогодні іноді можна почути про недостатню підготовку вчителів в галузі алгоритмізації і програмування. Серед причин цього можуть бути умови й науково-методичне та матеріально-технічне забезпечення професійної діяльності вчителя, підвищення рівнів його професійних компетентностей, творчий пошук і т. д.

Важливим причинами є і такі. Для того, щоб добре розв'язувати задачі, в тому числі пов'язані з алгоритмізацією і програмуванням, треба їх розв'язувати, причому якомога більше від найпростіших до якомога складніших. В такому разі формуються відповідні знання, вміння, розвивається логічне мислення, навички аналізу задач, інтуїція, евристичне бачення шляхів розв'язування задачі і т. ін. Цьому сприяє не лише знання деяких елементів сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, готових програмних засобів, основних алгоритмічних конструкцій і мов програмування, але і ґрунтовна підготовка з математики, вміння розв'язувати різні математичні задачі, зокрема з дискретної математики, вміння будувати відповідні математичні і інформаційні моделі та аналізувати їх, знати найбільш відомі задачі дискретної математики та алгоритми їх розв'язування. Тільки розв'язуючи багато задач, вчитель зможе сформувати в себе відповідні знання, уміння, інтуїцію.

В зв'язку з цим доцільно нагадати правило «Будеш робити – будеш вміти», а отже і знати, як це потрібно робити. Як говорив Макото Арисава в своїй книзі «Что такое компьютер» (Київ, «Вища школа», 1988 р.) кращий шлях до оволодіння знаннями і вміннями повинен починатися з практики, з намагання розв'язувати задачі. Мабуть тут доречно буде навести також слова славетного Н. Вінера: «Трудно рассчитывать на хорошую идею, имея слабые познания в предмете, и еще труднее рассчитывать на такую идею, не имея никаких познаний», а також слова знаменитого Б. Паскаля: «Случайного открытия делают только хорошо подготовленные умы». Тому деякі сучасні теорії, в яких стверджується, що не потрібно в учнів формувати певний запас знань, досить їх навчити вчитися, а потрібні знання вони самі здобудуть, коли буде потрібно, не тільки хибні, а й шкідливі.

—————— ——————

Звичайно вчитель, як і будь-який фахівець, повинен вміти самостійно здобувати нові знання, відшукувати необхідні відомості, використовувати сучасні інформаційні ресурси, але для того, щоб він був здатний відшукувати необхідні відомості, він повинен знати де, як і які саме відомості потрібно шукати, як їх аналізувати і узагальнювати, вміти використовувати свій запас знань, та ще й не малий.

Однією з причин є послаблення математичної підготовки вчителів. Разом з тим алгоритмізація і програмування – це та сама математика: аналіз умов задачі, побудова математичної (чи інформаційної) моделі задачі, розкладання задачі на підзадачі (за правилами структурного програмування і розкладання алгоритму на блоки за методом «згори донизу», аналіз алгоритму «знизу догори») аж до найпростіших, які розв’язуються елементарно.

Разом з тим деякі вчителі інформатики можливо вважають, що знання математики інформатикам не потрібні, і такі хибні погляди формують і у своїх учнів. В зв’язку з цим можливо таким вчителям цікаво буде знати, що наприклад в книзі відомого у всьому світі інформатика академіка В.М.Глушкова «Основы безбумажной информатики» з дванадцяти розділів лише один присвячений програмуванню, всі інші присвячені різним розділам математики, а також про книгу відомих в галузі програмування авторів Р. Грехем, Д. Кнут, О. Поташник «Конкретная информатика – основания информатики» (М.: МИР.БИНОМ. Лаборатория знаний. – 2006, 704 с.)

Очевидно, хто не вміє розв’язувати математичні задачі (зокрема з дискретної математики), той не може бути хорошим програмістом. Адже навчання математики, як ніякого іншого предмету, формує вміння аналізувати різноманітні явища оточуючого світу, виробляє логічне й синтетичне мислення, здатності до евристичних пошуків, творчості, обґрунтування чи спростування різноманітних гіпотез, аргументованих висновків стосовно досліджуваних явищ і причинно-наслідкових зв’язків між ними.

Однією з причин може бути і те, що сьогодні для розв’язування різноманітних задач, з якими доводиться мати справу найчастіше, існує багато готових програмних засобів, і в школі обмежуються лише вивченням деяких правил використання таких засобів (редактори текстів, графічні редактори, електронні таблиці, системи створення презентацій, пошукові системи, електронна пошта і т.п.), і то поверхово, і навіть засоби навчального призначення для комп’ютерної підтримки навчання інших предметів, а також основи алгоритмізації і програмування, залишаються поза увагою.

Мабуть слухними все ж таки є пропозиції (вони прозвучали ще в 1998 році в найпершому номері журналу «Комп’ютер в школі та сім’ї» в статті «Яким бути шкільному курсу «Основы информатики») починати вивчати шкільну інформатику десь на рівні 6-го класу, з тим, щоб мати можливість в старших класах вивчати більш складні розділи інформатики, зокрема основи

алгоритмізації і програмування. Принагідно зауважимо, що, наприклад, в школах Казахстану сьогодні так і роблять. Тих годин, що відводяться в 10-х і 11-х класах на вивчення «Основи інформатики» (по одній годині на тиждень) явно недостатньо для того, щоб говорити про більш-менш серйозне вивчення основ алгоритмізації і програмування, а не навчаючи учнів розв'язувати такі задачі, вчителі самі втрачають вміння їх розв'язувати.

Певну роль у подоланні цих проблем могло б зіграти керування науковою роботою учнів, творчими проектами, гуртками, позакласною роботою на відповідні теми, підготовка учнів до участі в олімпіадах від шкільного до міжнародного рівнів, розв'язування або хоча б аналіз розв'язків олімпіадних задач республіканського і міжнародного рівнів, які, до речі, публікуються в журналі «Комп'ютер в школі та сім'ї», участь у роботі МАН і т. ін., про що вже йшла мова.

Оскільки теоретичні основи інформатики і особливо інформаційні технології бурхливо розвиваються, швидко витісняючи застаріваючі і застарілі технології і окремі теоретичні положення, то запропонувати більш-менш сталий зміст навчання в період становлення самої інформатики як науки досить не просто, особливо якщо прив'язувати його до якихось конкретних складових інформаційних технологій, їх апаратних і програмних складових. Прикладом може служити швидка зміна апаратної бази інформаційно-комунікаційних технологій від персональних комп'ютерів Apple, Sinkler, Yamaha і т. п. до сучасних надпотужних серверів і клієнт-серверних технологій, від операційних систем CP-M, MSX-DOS, MS-DOS і т.п. до сучасних Windows, Linux і т.д., від програмування мовами Basic, Фокал і т. п. до сучасних мов візуального програмування, HTML, Java, Joomla!, Alice, Scratch, систем Web-програмування, систем для створення дистанційних курсів типу MOODLE, ПРОМЕТЕЙ, WIFI-технологій, мобільних систем і т.п.

Вихід із такого становища полягає швидше за все в фундаменталізації курсу інформатики, відхід від вивчення призначення клавіш і пунктів меню різних програм, включення до змісту навчання в основному загальних як теоретичних, так і технологічних положень, з демонстрацією їх, звичайно, на конкретних прикладах.

Детальніше з подібними положеннями і підходами можна ознайомитися в роботах С.О. Семерікова, а також Ю.С. Рамського.

Одним із прикладів стабілізації принаймні структури курсів інформатики є вже згадуваний тут перехід від програмістського ухилу в побудові шкільних курсів інформатики до користувачького, коли на перший план виходить вивчення сучасних інформаційних технологій, їх призначення і можливостей використання, а основи алгоритмізації і програмування відходять на другий план (див. книгу «Изучение языков программирования в школе», - Київ, «Радянська школа», 1988р., автори: М.І. Жалдак, Н.В. Морзе, Ю.С. Рамський, М.І. Шкіль).

Такого підходу до побудови шкільних курсів інформатики в Україні дотримуються вже біля 30 років і швидше за все будуть дотримуватись і далі, оскільки такою є логіка речей. Не виключено, що програмування в традиційному його розумінні відійде ще на один рівень далі, на третій план, і стане матеріалом лише для «обраних», для курсів поглибленого вивчення інформатики. Однак в такі деталі поки що заглиблюватись не будемо.

Позитивним в тому, що з'явилося багато нових навчальних програм, є те, що в них міститься хоч якась орієнтувальна основа дій для вчителя, відображення досягнень в розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, систем програмування.

До негативних сторін згадуваних навчальних програм слід віднести перш за все те, що вчителю не дозволяється в залежності від своїх позицій і уподобань і бачення змісту, засобів, методів і форм навчання самим вчителем, змінювати окремі теми, доповнювати їх чи скорочувати, додавати нові в залежності від умов, в яких перебігає навчальний процес, зокрема, наприклад, використовувати операційну систему Linux чи якусь іншу, а не лише Windows і т. д.

Іноді ці програми переспівують одна одну, запозичуючи з іншої дослівно більшість пунктів.

Науково-методичний рівень багатьох програм важко назвати високим. Теоретичні основи інформатики в них практично не відображаються. Практично у всіх них оминаються програмні засоби навчального призначення, хоч від їх вивчення, особливо в середніх класах, поза сумнівами, дітям було б набагато більше користі, ніж від вивчення, наприклад, системи управління базами даних чи якихось складних операцій над електронними таблицями, чи навіть над текстами чи графічними зображеннями під час вивчення редакторів текстів і графічних зображень. Деякі приклади таких програм навчального призначення можна побачити у вже згадуваній книзі «Інформатика-7» (Видавництво «ДІАСОФТ», м. Київ, 2000 рік, автори: М.І. Жалдак, Н.В. Морзе). Разом з тим люди працюють, шукають, творять, пропонують своє бачення вирішення проблем, і це добре. Було б ще краще, щоб такі пропозиції широко обговорювались наприклад, у процесі методичних семінарів, апробовувалися в педагогічному експерименті, проходили кваліфіковану науково-методичну експертизу, і тільки після цього кращі з них запроваджувалися в навчальний процес.

У перші роки становлення і розвитку методичної системи навчання інформатики учителі інформатики фактично відчували «інформаційний голод». Нині ситуація змінилася. І для вчителів, і для учнів розроблено чимало навчально-методичної літератури з грифом МОН України.

Разом з тим стосовно навчально-методичної літератури можна повторити майже все, що говорилося стосовно навчальних програм. До того ж часто художнє оформлення якесь дивне, аляпувате, літературне опрацювання тексту

надто недбале, санітарно-гігієнічні та психолого-педагогічні норми стосовно оформлень таких навчально-методичних посібників, мабуть, забуті, або ж просто ігноруються.

Що стосується змісту таких посібників, то іноді в них можна зустріти навіть антинаукові речі. Деякий загальний аналіз таких посібників наведено у вже згадуваній тут статті «Про деякі методичні аспекти навчання інформатики в школі і педагогічному університеті» (Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова, Випуск 9. Серія 2: «Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання». – Київ 2005 р.). Про ці речі доповідалося і на Міжнародній науково-практичній конференції «Методологія и технологія образования в XXI веке: математика, информатика, физика», що відбулася 17-18 листопада 2005 року в м. Мінську на базі Білоруського державного педагогічного університету імені Максима Танка. Можливо це потрібно публікувати ще і ще.

Разом з тим досвідчений, висококваліфікований вчитель, мабуть все ж таки зможе знайти щось корисне і в таких посібниках і після відповідного переопрацювання і коригування матеріалу буде подавати дітям відповідні відомості вже на достатньому науковому і методичному рівні.

Слід зауважити також, що сьогодні вже розроблено чимало вітчизняних педагогічних програмних засобів для комп'ютерної підтримки навчання багатьох предметів. Але тільки окремі з них систематично застосовуються в навчально-виховному процесі.

Така парадоксальна ситуація має місце тому, що методичні (і не тільки) кафедри в педагогічних університетах не готують вчителів до використання сучасних комп'ютерно-орієнтованих методичних систем навчання різних предметів, а школи відповідними навчально-методичними засобами не забезпечуються. Адже в процесі підготовки майбутнього вчителя відповідні методичні кафедри разом з аналізом підручників і посібників, збірників задач і вправ тощо повинні аналізувати і відповідні програмні засоби навчального, спеціального, професійного призначення, можливості їх педагогічно виваженого використання в навчальному процесі, доцільність використання, його педагогічну ефективність і т.п., аналізувати уроки на різні теми з використанням таких програмних засобів, відповідним чином планувати педагогічну практику і т.д. Поза сумнівами вчителів математики до використання сучасних комп'ютерно-орієнтованих технологій навчання в їхній майбутній професійній діяльності мають готувати в першу чергу кафедри методики навчання математики, а також і всі інші кафедри, вчителів фізики – кафедри методики навчання фізики, вчителів хімії – кафедри методики навчання хімії і т. д., це стосується і вчителів біології, географії, історії, мов і інших предметів. На жаль, сьогодні таку підготовку вчителів методичні кафедри не забезпечують (окрім вчителів інформатики). Інша вагома причина в тому, що відповідним чином необхідно переробити всі навчальні посібники і підручники, збірники задач і

вправ, лабораторні практикуми, зробити їх комп'ютерно-орієнтованими, перебудувати відповідним чином зміст навчання, систему задач і вправ, систему управління навчально-пізнавальною діяльністю і контролю знань. Все це мусять зробити знову ж таки кваліфіковані методисти або і самі вчителі. Зрозуміло, що для того, щоб розробити таке комп'ютерно-орієнтоване науково-методичне забезпечення навчального процесу, потрібен час, відповідні ресурси, кваліфіковані фахівці, які були б здатні і мали бажання підняти цей пласт робіт. І навіть за таких умов знадобиться не один рік наполегливої праці. Прикладами таких комп'ютерно-орієнтованих посібників можуть бути посібники для вчителів:

- «Комп'ютер на уроках математики» (Київ «Техніка», 1997 р. – 304 т. Автор М.І. Жалдак);
- «Комп'ютер на уроках геометрії» (Київ. НПУ імені М.П. Драгоманова, 200р. – 170 с. Автори М.І. Жалдак, О.В. Вітюк);
- «Елементи стохастики з комп'ютерною підтримкою» (Київ. РННЦ «ДІНІТ». 2004. – 107 с. Автори М.І. Жалдак, Г.О. Михалін);
- «Математика з комп'ютером» (Київ РННЦ «ДІНІТ». 2004. – 260 с. Автори М.І. Жалдак, Ю.В. Горошко, Є.Ф. Вінниченко);
- «Комп'ютер на уроках фізики» (Рівне. «Теніс». – 230 с. Автори М.І. Жалдак, Ю.К. Набочук, І.Л. Семешук);
- «Комп'ютерно-орієнтовані уроки в евристичному навчанні математики» (м. Донецьк, «Ветер», 2009, – 320 с. Автори О.І. Скафа, О.В. Тутова);
- «Інноваційні інформаційно-комунікаційні технології навчання математики» (м. Кривий Ріг, вид-во Кириєвського, 2009. – 316 с. Автори В.В. Кириєвський, Т.Г. Крамаренко, С.О. Семеріков, С.В. Шокалюк);
- «Компьютерные эксперименты в геометрии» (м. Харків РЦНІТ. 1996. – 176 с. Автори С.А. Раков, В.П. Горох);
- «Использование пакета Derive в курсе математики» (м. Харків, РЦНІТ, 1996. – 160 с. Автори С.А. Раков, Т.О. Олійник, Є.В. Скляр) та ряд інших.

Але ж потрібно розробити і посібники та підручники, збірники задач і вправ та лабораторних робіт, систему контролю знань, все комп'ютерно-орієнтоване методичне забезпечення для учнів, з усіх предметів, для всіх класів, відповідні методичні посібники, рекомендації та настанови для вчителів всіх предметів, і крім того підготувати вчителів до роботи в таких умовах. Очевидно, це потребує часу і зусиль, причому не малих.

Разом з тим окремі вчителі-ентузіасти не чекають, поки все це впаде з неба, і самі докладають зусиль для нововведень, творчих пошуків, модернізації навчального процесу, гармонійно поєднуючи надбання минулих років з новітніми комп'ютерно-орієнтованими технологіями навчання. Їх імена вже згадувалися: С.П. Параскевич, Т.Г. Крамаренко, Л.В. Грамбовська, О.П. Зеленьак, І.Л. Семешук та інші. Вони ж організовують семінари, залучаючи

до роботи інших вчителів, пишуть для них статті (зокрема в журналах «Математика в школі», «Комп'ютер в школі та сім'ї»), книги, демонструючи можливості використання комп'ютера в навчальному процесі. Але цей рух ще не набув організованого масового характеру.

Що стосується початкової школи (а тим більше дошкільних навчально-виховних закладів), то цілком зрозуміло, що в учнів початкової школи немає видів діяльності, які потребують комп'ютерної підтримки. Як відомо, комп'ютер створювався для того, щоб звільнити людину від рутинних операцій. Таких рутинних операцій – складні обчислення, графічні побудови, пошук потрібних відомостей у величезних масивах всеможливих повідомлень, пошук різноманітних довідок – у дітей початкової школи немає і бути не може в силу рівня їхнього розумового і фізичного розвитку, сформованості світогляду, розуміння оточуючого світу і т.д. Дітям цього віку перш за все потрібна рухлива діяльність, спілкування між собою та з вчителем, пізнавальна діяльність стосовно найпростіших явищ, предметів, закономірностей, без глибокого з'ясування їх будь-яких причинно-наслідкових зв'язків, обґрунтування їх відповідності і т.п.

Але на уроках вчитель може використовувати мультимедійний екран, демонструючи дітям фільми, набори предметів і т.д. і обговорюючи їх з ними в процесі відповідної дидактичної гри тощо. Вчителі початкової школи добре знають, що і як потрібно вивчати з дітьми. Крім того добре відомо (Венгер Л.А., Мухина В.С. Психологія. – М.: «Просвещение», 1988. – 336 с. – (Учебное пособие для педагогических училищ)), що у дітей молодшої школи основним видом діяльності є предметна діяльність, що виключає використання абстрактних моделей і т. п.

Слід підкреслити, що ще в 1985 році в статті «ЭВМ и школа: научно-педагогическое обеспечение», опублікованій в журналі «Советская педагогика», № 9, 1985 р., академік АПН СРСР В.Г. Розумовський писав «Объектом изучения должны по-прежнему оставаться реальные явления ... Подмена их абстрактными понятиями и символами при недостаточной базе наблюдений и опыта нередко приводит к пагубному формализму, когда за кажущимися знаниями отсутствует их существо».

Різкій критиці ще в 1984 році (див. статтю Tetenbaum T.J., Mulkee T.A. Logo and the teaching of problem solving: a call for a moratorium// Ed. Thech. 24 (II): Nov.1984) піддавалися вченими намагання навчати дітей програмування навіть з використанням спеціально створеної ще у 80-ті роки С. Пейпертом системи ЛОГО, навколо якої було багато розмов у ті роки і які з часом зовсім припинилися.

Через багато років передбачення В.Г. Розумовського підтвердились. В 1999 році Міністерство науки і освіти Японії заборонило дітям в дошкільних закладах і початкових класах середньої школи користуватися комп'ютерами,

— — — — —

відеомагнітофонами та іншими електронними системами. Японці через двадцять років тотальної комп'ютеризації раптом виявили, що два покоління громадян втратили мислительну здатність генерувати художні образи з друкованого тексту. Це означає, що людина читає текст і не може відтворити в своїй свідомості картину, покликану продублювати відомості, подані на папері. Така здатність мозку у людини втрачена тому, що з раннього дитинства вона звикла отримувати образи в готовому вигляді на моніторі комп'ютера, екрані телевізора чи відеоплеєра (із повідомлення в Internet 20.11.2007, автор Сергій Гаврилов, джерело <http://www.novosti-n.mk.ua/analytic/read/?id=214>).

Тому учням початкової школи використовувати комп'ютер для підтримки своєї діяльності, вивчати інформатику та інформаційні технології і пов'язані з ними речі немає жодної необхідності і не виключено, що навіть шкідливо. Подібні експерименти над дітьми без достатнього наукового психолого-педагогічного, а також санітарно-гігієнічного обґрунтування, намагання випередити природний розвиток дитини, так би мовити «обійти природу», є антинауковим, антипедагогічними, антигуманними. Гонитва за якимись примарними досягненнями і пріоритетами за рахунок ігнорування інтересів нормального фізичного і інтелектуального розвитку дітей нічим не може бути виправдана.

Доктор педагогічних наук, професор
академік НАПН України
Жалдак Мирослав Іванович
Доктор педагогічних наук, професор
Рамський Юрій Савіанович

—————— ——————

Друковані праці
професора Ю. С. Рамського

Монографії

Рамський, Ю. С. Вивчення елементів штучного інтелекту в шкільному курсі інформатики : (монографія) / Ю. С. Рамський, Н. Р. Балик, 1995. – Деп. в ДНТБ України 10.11.95 № 2377-УК95.

Рамський, Ю. С. Формування інформаційної культури майбутніх вчителів математики : (монографія) / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова; Ю. С. Рамський. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. – 366 с.

***Підручники, навчально-методичні посібники, програми,
концепції і галузеві стандарти освіти***

Жалдак, М. І. Обчислювальна математика : спецкурс факультативних занять у 9 і 10 класах / М. І. Жалдак, Б. С. Ковбасенко, **Ю. С. Рамський**. – Київ : Рад. школа, 1973. – 184 с.

Жалдак, М. І. Елементи програмування : посіб. для вчителів / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський**. – Київ : Рад. школа, 1976. – 208 с.

Ломакович, А. М. Обчислювальна математика і програмування : метод. вказівки для студ. заоч. форми навч. / А. М. Ломакович, І. Ф. Следзінський, **Ю. С. Рамський**. – Тернопіль : МО УРСР, ТДПІ, 1981. – Ч. I. – 59 с.

Ломакович, А. М. Обчислювальна математика і програмування : метод. вказівки для студ. заоч. форми навч. / А. М. Ломакович, І. Ф. Следзінський, **Ю. С. Рамський**. – Тернопіль: МО УРСР, ТДПІ, 1982. – Ч. II. – 103 с.

Жалдак, М. І. Програмування на мікрокалькуляторах : метод. рек. для студ. фіз.-мат. фак. пед. ін-ту / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський**. – Київ : КДПІ, 1983. – Ч. І. – 56 с.

Жалдак, М. І. Програмування на мікрокалькуляторах : метод. рек. для студ. фіз.-мат. фак. пед. ін-ту / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський**. – Київ : КДПІ, 1983. – Ч. ІІ. – 58 с.

Жалдак, М. І. Чисельні методи математики : посіб. для самоосвіти вчителя / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський**. – Київ : Рад. школа, 1984. – 206 с., іл. – Бібліогр.: с. 204 (8 н.).

Жалдак, М. І. Програмування на мікрокалькуляторах : посіб. для самоосвіти вчителів / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський**. – Київ : Рад. школа, 1985. – 226 с.

Методические рекомендации по осуществлению непрерывной компьютерной подготовки студентов : для физ.-мат. спец. пед. ин-тов / А. М. Ломакович, И. Ф. Следзинский, **Ю. С. Рамский** [и др.]; М-во просвещения СССР. – Москва, 1987. – 69 с.

Подготовка и проведение проверок : рек. для групп и постов народного контроля / Киев. гос. пед. ин-т им. А. М. Горького ; С. С. Левищенко, **Ю. С. Рамский**. – Киев, 1987. – 18 с.

Изучение языков программирования в школе : пособие для учителя / Н. И. Шкиль, М. И. Жалдак, Н. В. Морзе, **Ю. С. Рамский**. – Киев : Рад. школа, 1988. – 272 с., [16] л.

Техніка обчислень і алгоритмізація: навч. посіб. для студ. фіз-мат. фак. педінститутів / І. Ф. Следзінський, А. М. Ломакович, **Ю. С. Рамський**, Р. І. Зароський. – Київ : Вища школа, 1990. – 199 с.

Жалдак, М. І. Інформатика : навч. посіб. для студ. пед. ін-тів / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський** ; за ред. М. І. Шкіля. – Київ : Вища школа, 1991. – 319 с.

Лабораторний практикум з курсу «Чисельні методи»: метод. рекомендації для студ. спец. 2104 «Математика і інформатика» / уклад. **Ю. С. Рамський**, Н. М. Кузьміна, С. М. Коваленко, А. Г. Олійник ; ред. О. Г. Василенко ; Київ. держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького. – Київ : КДПІ, 1991. – 71 с.

Глумачний російсько-український словник основ інформатики і обчислювальної техніки (основні терміни і термінологічні вирази шкільної інформатики) : довідкове видання : посіб. для вчителів, учнів, викладачів вищих навч. і серед. спец. закл. / Ю. С. Рамський, Я. І. Вовк, В. М. Євладенко, А. Г. Олійник. – Київ : РУМК, 1991. – 40 с.

Рамський, Ю. С. Методичні рекомендації щодо викладання курсу «Чисельні методи» / Ю. С. Рамський // Програми для фізико-математичних факультетів педагогічних інститутів / М-во освіти України, Респ. учб.-метод. каб. заг. серед. та пед. освіти ; під заг. ред. М. І. Шкіля та Г. П. Грищенка ; авт. : М. І. Жалдак, Н. В. Морзе, Ю. С. Рамський, Н. М. Кузьміна. – Київ : РУМК, 1992. – Зб. № 4 : Інформатика та обчислювальна техніка. Основи інформатики. Чисельні методи. Математична логіка і теорія алгоритмів. Теорія ймовірностей й математична статистика. Шкільний курс інформатики та методика її викладання. Обчислювальна практика. Державний екзамен з інформатики з методикою викладання. – С. 28 – 39.

Жалдак, М. І. Програма «Державний екзамен з інформатики з методикою викладання» для спец. «Математика» / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський**, Н. В. Морзе // Програми для фізико-математичних факультетів педагогічних інститутів / М-во освіти України, Респ. учб.-метод. каб. заг. серед. та пед. освіти ; під заг. ред. М. І. Шкіля та Г. П. Грищенка ; авт. : М. І. Жалдак, Н. В. Морзе, Ю. С. Рамський, Н. М. Кузьміна. – Київ : РУМК, 1992. – Зб. № 4 : Інформатика та обчислювальна техніка. Основи інформатики. Чисельні методи. Математична логіка і теорія алгоритмів. Теорія ймовірностей й математична статистика. Шкільний курс інформатики та методика її викладання. Обчислювальна практика. Державний екзамен з інформатики з методикою викладання. – С. 86 – 94.

Жалдак, М. І. Програма курсу «Інформатика та обчислювальна техніка» для спеціальностей: математика, фізика, інформатика та обчислювальна техніка / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський**, Н. В. Морзе // Програми для фізико-математичних факультетів педагогічних інститутів / М-во освіти України, Респ. учб.-метод. каб. заг. серед. та пед. освіти ; під заг. ред. М. І. Шкіля та Г. П. Грищенка ; авт. : М. І. Жалдак, Н. В. Морзе, Ю. С. Рамський, Н. М. Кузьміна. – Київ : РУМК, 1992. – Зб. № 4 : Інформатика та обчислювальна техніка. Основи інформатики. Чисельні методи. Математична логіка і теорія алгоритмів. Теорія ймовірностей й математична статистика. Шкільний курс інформатики та методика її викладання. Обчислювальна практика. Державний екзамен з інформатики з методикою викладання. – С. 3 – 18.

Жалдак, М. І. Програма курсу «Математична логіка і теорія алгоритмів» для спец. «Математика» / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський**, Н. М. Кузьміна // Програми для фізико-математичних факультетів педагогічних інститутів / М-во освіти України, Респ. учб.- метод. каб. заг. серед. та пед. освіти ; під заг. ред. М. І. Шкіля та Г. П. Грищенка ; авт. : М. І. Жалдак, Н. В. Морзе, Ю. С. Рамський, Н. М. Кузьміна. – Київ : РУМК, 1992. – Зб. № 4 : Інформатика та обчислювальна техніка. Основи інформатики. Чисельні методи. Математична логіка і теорія алгоритмів. Теорія ймовірностей й математична статистика. Шкільний курс інформатики та методика її викладання. Обчислювальна практика. Державний екзамен з інформатики з методикою викладання. – С. 40 – 48.

Жалдак, М. І. Програма курсу «Обчислювальна практика» для спеціальності : математика, математика і фізика, фізика, фізика і математика / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський** // Програми для фізико-математичних факультетів педагогічних інститутів / М-во освіти України, Респ. учб.-метод. каб. заг. серед. та пед. освіти ; під заг. ред. М. І. Шкіля та Г. П. Грищенка ; авт. : М. І. Жалдак, Н. В. Морзе, Ю. С. Рамський, Н. М. Кузьміна. – Київ : РУМК, 1992. – Зб. № 4 : Інформатика та обчислювальна техніка. Основи інформатики. Чисельні методи. Математична логіка і теорія алгоритмів. Теорія ймовірностей й математична статистика. Шкільний курс інформатики та методика її викладання. Обчислювальна практика. Державний екзамен з інформатики з методикою викладання. – С. 84 – 86.

Жалдак, М. І. Програма курсу «Основи інформатики» для спеціальностей : «Математика і фізика», «Фізика і астрономія», «Фізика і математика», «Фізика і технічна творчість», «Фізика і хімія» / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський**, Н. В. Морзе // Програми для фізико-математичних факультетів педагогічних інститутів / М-во освіти України, Респ. учб.-метод. каб. заг. серед. та пед. освіти ; під заг. ред. М. І. Шкіля та Г. П. Грищенка ; авт. : М. І. Жалдак, Н. В. Морзе, Ю. С. Рамський, Н. М. Кузьміна. – Київ : РУМК, 1992. – Зб. № 4 : Інформатика та обчислювальна техніка. Основи інформатики. Чисельні методи. Математична логіка і теорія алгоритмів. Теорія ймовірностей й математична статистика. Шкільний курс інформатики та методика її викладання. Обчислювальна практика. Державний екзамен з інформатики з методикою викладання. – С. 19 – 21.

Жалдак, М. І. Програма курсу «Чисельні методи» для спеціальності математика / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський** // Програми для фізико-математичних факультетів педагогічних інститутів / М-во освіти України, Респ. учб.-метод. каб. заг. серед. та пед. освіти ; під заг. ред. М. І. Шкіля та Г. П. Грищенка ; авт. : М. І. Жалдак, Н. В. Морзе, Ю. С. Рамський, Н. М. Кузьміна. – Київ : РУМК,

1992. – Зб. № 4 : Інформатика та обчислювальна техніка. Основи інформатики. Чисельні методи. Математична логіка і теорія алгоритмів. Теорія ймовірностей й математична статистика. Шкільний курс інформатики та методика її викладання. Обчислювальна практика. Державний екзамен з інформатики з методикою викладання. – С. 22 – 27.

Програми для фізико-математичних факультетів педагогічних інститутів / М-во освіти України, Респ. учб.-метод. каб. заг. серед. та пед. освіти ; під заг. ред. М. І. Шкіля та Г. П. Грищенка ; авт. : М. І. Жалдак, Н. В. Морзе, **Ю. С. Рамський**, Н. М. Кузьміна. – Київ : РУМК, 1992. – Зб. № 4 : Інформатика та обчислювальна техніка. Основи інформатики. Чисельні методи. Математична логіка і теорія алгоритмів. Теорія ймовірностей й математична статистика. Шкільний курс інформатики та методика її викладання. Обчислювальна практика. Державний екзамен з інформатики з методикою викладання. – 94 с.

Turbo PASCAL: Алгоритми і програми. Чисельні методи в фізиці та математиці : навч. посіб. для студ. фіз.-мат. фак. пед. ін-тів / А. Б. Бартків, Я. Т. Гринчишин, А. М. Ломакович, **Ю. С. Рамський**. – Київ : Вища школа, 1992. – 247 с.

Концепція змісту наскрізної освіти з інформатики та обчислювальної техніки / [М-во освіти України, Інститут системних досліджень ; укл. О. А. Павлов, С. М. Гриша, М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський**, Н. В. Морзе, Г. Л. Яковлев]. – Київ, 1993. – 19 с.

Концепція інформатизації освіти (Освіта ХХІ століття) [В. Ю. Биков, Я. І. Вовк, ... **Ю. С. Рамський** [та ін.] // Рідна школа. – 1994. – № 11. – С. 26 – 29.

Рамський, Ю. С. Вивчення експертних систем у курсі основи інформатики і обчислювальної техніки : метод. рекомендації / Ю. С. Рамський, Н. Р. Балик / М-во освіти України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 1995. – 79 с.

Жалдак, М. І. Державний стандарт загальної середньої освіти в Україні. Освітня галузь «Інформатика» / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський** // Державний стандарт загальної середньої освіти в Україні : проект. Освітня галузь «Математика»: проект / [авт.: М. І. Бурда, М. І. Жалдак, Л. П. Кочина, Г. М. Литвиненко, З. І. Слєпкань, **Ю. С. Рамський**, В. О. Швець, М. І. Шкіль]. – Київ : Генеза, 1997. – С. 14 – 47.

—————— ——————

Державний стандарт загальної середньої освіти в Україні : проект. Освітня галузь “Математика” / [авт.: М. І. Бурда, М. І. Жалдак, Л. П. Кочина, Г. М. Литвиненко, З. І. Слепкань, **Ю. С. Рамський**, В. О. Швець, М. І. Шкіль]. – Київ: Генеза, 1997. – 64 с.

Рамський, Ю. С. Методичні основи вивчення експертних систем у школі / Ю. С. Рамський, Н. Р. Балик ; М-во освіти України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Логос, 1997. – 114 с.

Рамський, Ю. С. Проектування і опрацювання баз даних : навч.-метод. посіб. для студ. пед. навч. закл. / Ю. С. Рамський, Г. Ю. Цибко. – Київ : Правда Ярославичів, 1998. – 84 с.

Типова програма кандидатського іспиту із спеціальності 13.00.02 «Теорія і методика навчання інформатики» / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; уклад. : М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський**. – Київ, 1999. – 14 с.

Рамський, Ю. С. Вивчення основ Web – програмування в школі : посібник для вчителів / Ю. С. Рамський, І. С. Іваськів. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2000. – 135 с.

Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра зі спеціальності 6.010100 Педагогіка і методика середньої освіти. Математика, напряму підготовки 0101 Педагогічна освіта; затв. Наказом МОН України від 02 жовт. 2002 р. № 546; погоджено з Мін. праці та соц. політики України від 30 лип. 2002 р. / [М. І. Шкіль, Г. П. Грищенко, М. Ф. Вознюк, Г. І. Волинка, М. І. Жалдак, Т. В. Колесник, М. О. Перестюк, М. В. Працьовитий, **Ю. С. Рамський**, З. І. Слепкань, В. О. Швець, І. О. Шевчук, М. Й. Ядренко, С. Є. Яценко] ; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2002. – 64 с.

Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра зі спеціальності 6.010100 Педагогіка і методика середньої освіти. Математика, напряму підготовки 0101 Педагогічна освіта ; затв. Наказом МОН України від 02 жовт. 2002 р. № 546; погоджено з Мін. праці та соц. політики України від 30 лип. 2002 р. / [М. І. Шкіль, Г. П. Грищенко, М. Ф. Вознюк, Г. І. Волинка, М. І. Жалдак, Т. В. Колесник, М. О. Перестюк, М. В. Працьовитий, **Ю. С. Рамський**, З. І. Слепкань, В. О. Швець, І. О. Шевчук, М. Й. Ядренко, С. Є. Яценко] ; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2002. – 86 с.

—————— ——————

Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра зі спеціальності 6.010100 Педагогіка і методика середньої освіти. Фізика, напряму підготовки 0101 Педагогічна освіта ; затв. Наказом МОН України від 02 жовт. 2002 р. № 546; погоджено з Мін. праці та соц. політики України від 30 лип. 2002 р./ [Г. П. Грищенко, В. М. Андронов, Л. А. Булавін, М. Ф. Вознюк, Є. В. Коршак, І. П. Пінкевич, **Ю. С. Рамський**, П. П. Чолпан, М. І. Шут, С. Є. Яценко] ; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2002. – 66 с.

Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра зі спеціальності 6.010100 Педагогіка і методика середньої освіти. Фізика, напряму підготовки 0101 Педагогічна освіта; затв. Наказом МОН України від 02 жовт. 2002 р. № 546; погоджено з Мін. праці та соц. політики України від 30 лип. 2002 р. / [Г. П. Грищенко, В. М. Андронов, Л. А. Булавін, М. Ф. Вознюк, Г. І. Волинка, Т. В. Колесник, Є. В. Коршак, І. П. Пінкевич, **Ю. С. Рамський**, П. П. Чолпан, М. І. Шут, С. Є. Яценко] ; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2002. – 74 с.

Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра зі спеціальності 6.010100 Педагогіка і методика середньої освіти. Математика, напряму підготовки 0101 Педагогічна освіта ; затв. Наказом МОН України від 02 жовт. 2002 р. № 546; погоджено з Мін. праці та соц. політики України від 30 лип. 2002 р. / [М. І. Шкіль, Г. П. Грищенко, М. Ф. Вознюк, Г. І. Волинка, М. І. Жалдак, Т. В. Колесник, М. О. Перестюк, М. В. Працьовитий, **Ю. С. Рамський**, З. І. Слєпкань, В. О. Швець, І. О. Шевчук, М. Й. Ядренко, С. Є. Яценко] ; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. “М. П. Драгоманова. – Київ, 2003. – 64 с.

Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра зі спеціальності 6.010100 Педагогіка і методика середньої освіти. Математика, напряму підготовки 0101 Педагогічна освіта ; затв. Наказом МОН України від 02 жовт. 2002 р. № 546; погоджено з Мін. праці та соц. політики України від 30 лип. 2002 р. / [М. І. Шкіль, Г. П. Грищенко, М. Ф. Вознюк, Г. І. Волинка, М. І. Жалдак, Т. В. Колесник, М. О. Перестюк, М. В. Працьовитий, **Ю. С. Рамський**, З. І. Слєпкань, В. О. Швець, І. О. Шевчук, М. Й. Ядренко, С. Є. Яценко] ; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2003. – 64 с.

Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра зі спеціальності 6.010100 Педагогіка і методика середньої освіти. Фізика, напряму підготовки 0101 Педагогічна освіта ; затв. Наказом МОН

України від 02 жовт. 2002 р. № 546; погоджено з Мін. праці та соц. політики України від 30 лип. 2002 р. / [Г. П. Грищенко, В. М. Андронов, Л. А. Булавін, М. Ф. Вознюк, Г. І. Волинка, Л. І. Дюженкова, Т. В. Колесник, Є. В. Коршак, І. П. Пінкевич, **Ю. С. Рамський**, П. П. Чолпан, М. І. Шут, С. Є. Яценко] ; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2003. – 72 с.

Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра зі спеціальності 6.010100 Педагогіка і методика середньої освіти. Фізика, напряму підготовки 0101 Педагогічна освіта; затв. Наказом МОН України від 02 жовт. 2002 р. № 546; погоджено з Мін. праці та соц. політики України від 30 лип. 2002 р. / [Г. П. Грищенко, В. М. Андронов, Л. А. Булавін, М. Ф. Вознюк, Г. І. Волинка, Л. І. Дюженкова, Є. В. Коршак, І. П. Пінкевич, **Ю. С. Рамський**, П. П. Чолпан, М. І. Шут, С. Є. Яценко] ; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2003. – 66 с.

Державний стандарт загальної середньої освіти з інформатики (проект) / [В. Ю. Биков, Г. А. Газепов, ... **Ю. С. Рамський** та ін.] // Інформатика : всеукр. газ. для вчителів інформатики; Шкільний світ. – 2003. – № 7. – С. 3 – 7.

Рамський, Ю. С. Логічні основи інформатики : навч. посіб. для студ. фіз.-мат. спец. вищ. навч. закладів / Ю. С. Рамський ; М-во освіти і науки України ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2003. – 286 с. – [Посібник відзначено дипломом II ступеня НПУ імені М. П. Драгоманова у номінації "За кращий підручник, навчально-методичний посібник": Наказ по НПУ від 18 листопада 2004 року].

Рамський, Ю. С. Вивчення інформаційно-пошукових систем мережі Інтернет : навч.-метод. посіб. / Ю. С. Рамський, О. В. Резіна ; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004. – 60 с.

Рамський, Ю. С. Основи програмування (мовою Паскаль) : Короткий курс лекцій. Лабораторний практикум : навч. посіб. для студ. фіз.-мат. і індустр.-пед. спец. вищ. пед. навч. закладів / Ю. С. Рамський, Г. Ю. Цибко ; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004. – 141 с.

Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти з інформатики / В. Ю. Биков, Г. А. Газепов, **Ю. С. Рамський** [та ін.] // Комп'ютер у школі та сім'ї : наук.-метод. журн. / ред. рада: В. Г. Руденко (голов. ред.), ... Ю. С. Рамський [та ін.]. – 2004. – № 2. – С. 3 – 5.

Рамський, Ю. С. Навчально-програмний комплекс „Пошук-Мета” (електронний посібник на компакт-дискові) [Електронний ресурс] / Ю. С. Рамський, О. В. Резіна / М-во освіти і науки України ; Державний департамент інтелектуальної власності ; Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 10240. – Київ: ДІНІТ, 2004.

Рамський, Ю. С. Основи програмування (мовою Паскаль) : короткий курс лекцій. Лабораторний практикум : навч. посіб. для студ. фіз.-мат. і індустр.-пед. спец. вищ. пед. навч. закладів / Ю. С. Рамський, Г. Ю. Цибко ; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004. – 141 с.

Рамський, Ю. С. Основи програмування : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів фізико-математичних та індустріально-педагогічних спец. / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; Ю. С. Рамський, М. В. Дудик, Г. Ю. Цибко. – Київ : Міленіум, 2005. – 168 с.

Рамський, Ю. С. Проектування й опрацювання баз даних: посіб. для вчителів / Ю. С. Рамський, Г. Ю. Цибко ; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 116 с.

Рамський, Ю. С. Вивчення WEB-програмування в школі : навч. посіб. / Ю. С. Рамський, І. С. Іваськів, О. Ю. Ніколаєнко. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2006. – 200 с.

Рамський, Ю. С. Основи програмування : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів фізико-математичних та індустріально-педагогічних спец. / Ю. С. Рамський, М. В. Дудик, Г. Ю. Цибко. – Умань: АЛМІ, 2008. – 162 с.

Рамський, Ю. С. Адміністрування комп'ютерних мереж і систем : навч. посіб. / Ю. С. Рамський, В. П. Олексюк, Н. В. Балик. – Тернопіль : Навч. книга, 2010. – 195 с.

Рамський, Ю. С. Логічні задачі : посіб. для студ. вищ. навч. закладів, учнів та вчителів шкіл / Ю. С. Рамський, І. А. Твердохліб, М. А. Умрик ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. – 64 с.

Рамський, Ю. С. Логічні основи інформатики : навч. посіб. для студ. фіз.-мат. та інформатич. спец. вищ. пед. навч. закладів / Ю. С. Рамський ; М-во освіти і

науки України ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – 2-ге вид., доп. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. – 295 с.

Програма нормативної навчальної дисципліни «Методи обчислень» підготовки бакалавра, галузь знань 0403 «Системні науки та кібернетика», напрям підготовки 6.040302 «Інформатика*» / розробники: **Ю. С. Рамський**, П. Ф. Самусенко, М. В. Рафальська; Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова, Інститут інформатики. - Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013.

Методи обчислень : навч.-метод. посіб. / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський**, В. І. Біленко, Т. О. Снігур. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – 200 с.

**Хронологічний покажчик
друкованих праць професора
Юрія Савіяновича Рамського**

1965

1. **Рамський, Ю. С.** Збіжність кубатурних процесів для деяких класів функцій / Ю. С. Рамський // Звітно-наукова конференція кафедр інституту за 1964 рік. Фізико-математичні науки : тези доп. / М-во освіти УРСР, Київ. держ. пед. ін-т імені О. М. Горького. – Київ : КДПІ, 1965. – С. 30 – 32.
2. **Рамський, Ю. С.** Про збіжність кубатурних процесів для деяких класів функцій / Ю. С. Рамський // Друга наукова конференція молодих математиків України : програма / АН УРСР, Ін-т математики. – Київ : Наук. думка, 1965. – С. 32.

1966

3. Лященко, М. Я. Деякі кубатурні формули для обчислення подвійних інтегралів / М. Я. Лященко, **Ю. С. Рамський** // Звітно-наукова конференція кафедр інституту. Фізико-математичні науки : тези доп. / М-во освіти УРСР, Київ. держ. пед. ін-т імені О. М. Горького. – Київ : КДПІ, 1966. – С. 8 – 10.
4. **Рамський, Ю. С.** Деякі формули для наближеного обчислення кратних інтегралів / Ю. С. Рамський // Третя наукова конференція молодих математиків України : програма / Ін-т математики АН України. – Київ, 1966. – С. 69.
5. **Рамський, Ю. С.** О сходимости кубатурных процессов для абсолютно непрерывных и абсолютно непрерывно дифференцируемых функций / Ю. С. Рамський // Вычислительная и прикладная математика : межвед. сб. – Киев : КГУ, 1966. – Вып 2. – С. 179 – 185.
6. **Рамський, Ю. С.** Про збіжність кубатурних процесів для деяких класів функцій / Ю. С. Рамський // Друга наукова конференція молодих математиків України / Ін-т математики АН УРСР. – Київ: Наук. думка, 1966. – С. 531 – 535.
7. **Рамський, Ю. С.** Формули для наближеного обчислення кратних інтегралів / Ю. С. Рамський // Звітно-наукова конференція кафедр інституту. Фізико-математичні науки : тези доп. / М-во освіти УРСР, Київ. держ. пед. ін-т імені О. М. Горького. – Київ : КДПІ, 1966. – С. 18 – 20.

1967

8. **Рамский, Ю. С.** К вопросу сходимости кубатурных процессов / Ю. С. Рамский // Вычислительная и прикладная математика : межвед. сб. – Киев : КГУ, 1967. – Вып. 4. – С. 115 – 122.
9. **Рамский, Ю. С.** Квадратурные формулы с производными подинтегральной функции / Ю. С. Рамский // Вычислительная и прикладная математика : межвед. сб. – Киев : КГУ, 1967. – Вып. 3. – С. 118 – 128.
10. Лященко, Н. Я. Некоторые кубатурные формулы для вычисления двойных интегралов / Н. Я. Лященко, **Ю. С. Рамский** // Вычислительная и прикладная математика : межвед. сб. – Киев : КГУ, 1967. – Вып. 3. – С. 46 – 57.
11. **Рамський, Ю. С.** Формули чисельного інтегрування Маркова для одного класу функцій / Ю. С. Рамський // Звітно-наукова конференція кафедр інституту. Фізико-математичні науки : тези доп. / М-во освіти УРСР, Київ. держ. пед. ін-т імені О. М. Горького. – Київ : КДПІ, 1967. – С. 46 – 48.

1968

12. **Рамский, Ю. С.** Квадратурные формулы типа Маркова для функций класса $S_n [a; b]$ / Ю. С. Рамский // Вычислительная и прикладная математика : межвед. сб. – Киев: КГУ, 1968. – Вып. 6. – С. 73 – 81.
13. **Рамский, Ю. С.** О некоторых вопросах приближенного вычисления интегралов : автореф. дис. ... канд. физ.-мат. наук : спец. 01.01.01: защищена : 12.05.68 : утв. 22.11.68 / Рамский Юрий Савиянович; М-во просвещения УССР, Киев. гос. пед. ин-т имени А. М. Горького ; науч. рук. Н. Я. Лященко. – Київ, 1968. – 26 с.

1970

14. **Рамский, Ю. С.** Формулы для приближенного вычисления повторных интегралов / Ю. С. Рамский // Вычислительная и прикладная математика : межвед. сб. – Киев : КГУ, 1970. – Вып. 11. – С. 60 – 75.

1973

15. **Рамский, Ю. С.** Об одной формуле приближенного интегрирования функций, имеющих логарифмическую особенность / Ю. С. Рамский // Вычислительная и прикладная математика : межвед. сб. – Киев : КГУ, 1973. – Вып. 20. – С. 75 – 83.
16. Жалдак, М. І. Обчислювальна математика : спецкурс факультативних занять у 9 і 10 класах / М. І. Жалдак, Б. С. Ковбасенко, **Ю. С. Рамський**. – Київ : Рад. школа, 1973. – 184 с.

-
17. Андриющенко, Е. И. Оптимальная дрена в осесимметричном потоке / Е. И. Андриющенко, **Ю. С. Рамский** // Приближенные методы интегрирования дифференциальных и интегральных уравнений : тем. сб. статей / Киев. гос. пед. ин-т имени А. М. Горького. – Киев : КГПИ, 1973. – С. 3 – 12.

1974

18. **Рамский, Ю. С.** О численном интегрировании функций, имеющих логарифмические и степенные особенности / Ю. С. Рамский // Приближенные методы математического анализа : тем. сб. ст. / Киев. гос. пед. ин-т имени А. М. Горького. – Киев : КГПИ, 1974. – С. 82 – 86.
19. **Рамский, Ю. С.** Об уточнении одной квадратурной формулы типа Гаусса / Ю. С. Рамский // Вычислительная и прикладная математика : межвед. сб. – Киев : КГУ, 1974. – Вып. 22. – С. 143 – 146.

1976

20. Пидченко, Ю. П. Вычисление объемов растровых элементов в глубокой автотипии / Ю. П. Пидченко, **Ю. С. Рамский** // Приближенные методы математического анализа : сб. науч. трудов / Киев. гос. пед. ин-т имени А. М. Горького. – Киев : КГПИ, 1978. – С. 103 – 116.
21. Жалдак, М. І. Елементи програмування : посіб. для вчителів / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський**. – Київ : Рад. школа, 1976. – 208 с.
22. **Рамский, Ю. С.** Об одной формуле численного интегрирования функций, которые имеют логарифмические и степенные особенности / Ю. С. Рамский // Приближенные методы математического анализа : тем. сб. науч. ст. / Киев. гос. пед. ин-т имени А. М. Горького. – Киев : КГПИ, 1976. – С. 80 – 87.

1979

23. **Рамский, Ю. С.** К вопросу об оптимальном расположении дрены / Ю. С. Рамский, Е. И. Рамская // Приближенные методы математического анализа : сб. науч. тр. / Киев. гос. пед. ин-т им. А. М. Горького. – Киев : КГПИ, 1979. – С. 116 – 124.
24. Жалдак, М. И. Научно-методические проблемы преподавания различных разделов курса «Вычислительная математика и программирование» / М. И. Жалдак, **Ю. С. Рамский** // Использование ЭВМ в обеспечении учебного процесса и управлении образованием : тез. докл. и сообщ. Всесоюз. совещания / Свердлов. гос. пед. ин-т. – Свердловск, 1979. – С. 22 – 23.
25. Определение объема печатающих элементов в глубокой автотипии / [Н. И. Королева, Н. П. Мосеев, Ю. П. Пидченко, **Ю. С. Рамский**] // Специальные виды печати : труды ВНИИ полиграфии. – Москва : ВНИИ полиграфии, 1979. – Т. 27, вып. 3. – С. 3 – 8.

1980

26. Рамская, Е. И. Об оптимальном расположении двух дрен / Е. И. Рамская, **Ю. С. Рамский** // Приближенные методы математического анализа : сб. науч. тр. / Киев. гос. пед. ин-т им. А. М. Горького. – Киев : КГПИ, 1980. – С. 143 – 152.

1981

27. Ломакович, А. М. Обчислювальна математика і програмування : метод. вказівки для студ. заоч. форми навч. / А. М. Ломакович, І. Ф. Следзінський, **Ю. С. Рамський**. – Тернопіль : МО УРСР, ТДП, 1981. – Ч. I. – 59 с.

1982

28. Ломакович, А. М. Обчислювальна математика і програмування : метод. вказівки для студ. заоч. форми навч. / А. М. Ломакович, І. Ф. Следзінський, **Ю. С. Рамський**. – Тернопіль: МО УРСР, ТДП, 1982. – Ч. II. – 103 с.

1983

29. **Рамский, Ю. С.** Об одном алгоритме численного решения задачи об оптимальном расположении дрены / Ю. С. Рамский // Теоремы тауберова типа и дифференциальные уравнения с малым параметром : сб. науч. тр. / Киев. гос. пед. ин-т им. А. М. Горького. – Киев : КГПИ, 1983. – С. 106 – 111.
30. Жалдак, М. І. Програмування на мікрокалькуляторах : метод. рек. для студ. фіз.-мат. фак. пед. ін-ту / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський**. – Київ : КДП, 1983. – Ч. I. – 56 с.
31. Жалдак, М. І. Програмування на мікрокалькуляторах : метод. рек. для студ. фіз.-мат. фак. пед. ін-ту / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський**. – Київ : КДП, 1983. – Ч. II. – 58 с.

1984

32. **Рамский, Ю. С.** Об одной задаче оптимизации в теории фильтрации / Ю. С. Рамский // IX школа по теории операторов в функциональных пространствах : тез. докл., Тернополь, 13 – 19 сент. 1984 г. / МП УССР, Ин-т математики АН УССР, СО АН СССР. – Тернополь, 1984. – С. 122 – 123.
33. Жалдак, М. І. Чисельні методи математики : посіб. для самоосвіти вчителя / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський**. – Київ : Рад. школа, 1984. – 206 с., іл. – Бібліогр.: с. 204 (8 н.).

34. Жалдак, М. И. О методике обучения программированию в педагогическом институте / М. И. Жалдак, **Ю. С. Рамский** // Применение ЭВМ для обеспечения учебного процесса и управления образованием : материалы Всесоюз. конф., Свердловск, 15 – 17 нояб. 1984 г. – Свердловск, 1985. – С. 34 – 36.
35. Жалдак, М. І. Програмування на мікрокалькуляторах : посіб. для самоосвіти вчителів / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський**. – Київ : Рад. школа, 1985. – 226 с.

36. **Рамський, Ю. С.** Додаткові команди алгоритмічної мови : на допомогу вчителю інформатики / Ю. С. Рамський // Радянська освіта : газ. для вчителів і працівників освіти України. – 1986. – 9 грудня.
37. **Рамский, Ю. С.** Использование программируемых микрокалькуляторов при изучении устройств и работы ЭВМ в школьном курсе «Основы информатики и вычислительной техники» / Ю. С. Рамский, Е. И. Рамская // Пути дальнейшего совершенствования научно-технического творчества ученической и студенческой молодежи и изучения основ информатики и вычислительной техники в свете требований реформы общеобразовательной и профессиональной школы : тез. докл. респ. науч.-практ. конф., 25 – 27 нояб. 1986 г. / М-во просвещения УССР, АН УССР, Терноп. гос. пед. ин-т. – Тернополь, 1986. – С. 192 – 193.
38. **Рамський, Ю. С.** Команда вибору : на допомогу вчителю інформатики / Ю. С. Рамський // Радянська освіта : газ. для вчителів і працівників освіти України. – 1986. – 28 листопада.
39. **Рамский, Ю. С.** О преподавании курса «Техника вычислений и алгоритмизация» / Ю. С. Рамский, А. Н. Ломакович, И. Ф. Следзинский // Пути дальнейшего совершенствования научно-технического творчества ученической и студенческой молодежи и изучения основ информатики и вычислительной техники в свете требований реформы общеобразовательной и профессиональной школы : тез. докл. респ. науч.-практ. конф., 25 – 27 нояб. 1986 г. / М-во просвещения УССР, АН УССР, Терноп. гос. пед. ин-т. – Тернополь, 1986. – С. 190 – 191.
40. **Рамський, Ю. С.** Основи інформатики і обчислювальної техніки (Цикл телепередач для учнів 9, 10, 11-х класів і вчителів) / Ю. С. Рамський // «Шкільний екран», головна редакція наук.-попул. та навч. передач, Творче об'єднання «Наука», 1986 – 1995.

41. **Рамський, Ю. С.** Алгоритми обчислення значень функцій : на допомогу вчителю інформатики / Ю. С. Рамський // Радянська освіта : газ. для вчителів і працівників освіти України. – 1987. – 27 січня.
42. **Рамський, Ю. С.** Алгоритми роботи з літерними величинами : на допомогу вчителю інформатики / Ю. С. Рамський // Радянська освіта : газ. для вчителів і працівників освіти України. – 1987. – 11 жовтня.
43. **Рамський, Ю. С.** Алгоритми роботи з табличними величинами : на допомогу вчителю інформатики / Ю. С. Рамський // Радянська освіта : газ. для вчителів і працівників освіти України. – 1987. – 9 січня.
44. **Рамський, Ю. С.** Алгоритми роботи з табличними величинами. Розв'язування задач : на допомогу вчителю інформатики / Ю. С. Рамський // Радянська освіта : газ. для вчителів і працівників освіти України. – 1987. – 30 січня.
45. **Рамський, Ю. С.** Допоміжні алгоритми. Розв'язування задач : на допомогу вчителю інформатики / Ю. С. Рамський // Радянська освіта : газ. для вчителів і працівників освіти України. – 1987. – 3 квітня.
46. **Рамский, Ю. С.** Исследование распространения упругих гармонических волн в анизотропном полом цилиндрическом волноводе / Ю. С. Рамский, Е. И. Рамская // Асимптотические методы решения дифференциальных и интегро-дифференциальных уравнений : сб. науч. тр. / Киев. гос. пед. ин-т им. А. М. Горького. – Киев : КГПИ, 1987. – С. 85 – 91.
47. **Рамський, Ю. С.** Команда повторення з параметром : на допомогу вчителю інформатики / Ю. С. Рамський // Радянська освіта : газ. для вчителів і працівників освіти України. – 1987. – 11 вересня.
48. Методические рекомендации по осуществлению непрерывной компьютерной подготовки студентов : для физ.-мат. спец. пед. ин-тов / А. М. Ломакович, И. Ф. Следзинский, **Ю. С. Рамский** [и др.]; М-во просвещения СССР. – Москва, 1987. – 69 с.
49. Подготовка и проведение проверок : рек. для групп и постов народного контроля / Киев. гос. пед. ин-т им. А. М. Горького ; С. С. Левищенко, **Ю. С. Рамский**. – Киев, 1987. – 18 с.
50. **Рамський, Ю. С.** Поняття допоміжного алгоритму : на допомогу вчителю інформатики / Ю. С. Рамський // Радянська освіта : газ. для вчителів і працівників освіти України. – 1987. – 3 березня.

51. **Рамский, Ю. С.** Изучение курсов «Техника вычислений и алгоритмизация» и «Численные методы» на физико-математическом факультете /

- Ю. С. Рамский // Подготовка студентов пединститутів к использованию электронно-вычислительной техники в школе и вузе: материалы межвуз. науч.-практ. конф., 8 – 9 окт. 1987 г. / редкол.: Н. И. Шкиль (отв. ред.) [и др.]; Киев. гос. пед. ин-т им. А. М. Горького. – Киев : КГПИ, 1988. – С. 8 – 10.
52. Изучение языков программирования в школе : пособие для учителя / Н. И. Шкиль, М. И. Жалдак, Н. В. Морзе, **Ю. С. Рамский**. – Киев : Рад. школа, 1988. – 272 с., [16] л.
53. **Рамський, Ю. С.** Подання інформації в ЕОМ : на допомогу вчителю інформатики / Ю. С. Рамський // Радянська освіта: газ. для вчителів і працівників освіти України. – 1988. – 19 квітня.

1989

54. **Рамский, Ю. С.** Библиотека графических процедур и функций в системе TURBO Pascal ПЭВМ «Ямаха» и ее использование в учебном процессе / Ю. С. Рамский, Д. Ю. Прилюк // Использование компьютеров в учебном процессе педагогического вуза : сб. науч. тр. / Киев. гос. пед. ин-т им. А. М. Горького, [редкол. : Н. И. Шкиль, М. И. Жалдак, Ю. О. Белый, Ю. С. Рамский, Н. В. Морзе]. – Киев : КГПИ, 1989. – С. 124 – 133.
55. Ключко, Н. А. Принципы разработки системы учебных задач для организации групповых занятий с помощью компьютеров / Н. А. Ключко, **Ю. С. Рамский** // Межвузовская научно-методическая конференция «Проблемы создания и применения автоматизированных обучающих комплексов в курсах высшей и прикладной математики»: тез. докл., г. Винница, 17 – 19 октября 1989 г. / Минвуз УССР, ВПИ [и др.]. – Винница, 1989. – С. 98 – 99.
56. **Рамский, Ю. С.** Производственные данные как элементы банка данных АОС и их использование в курсе высшей математики / Ю. С. Рамский, Н. А. Ключко // Использование компьютеров в учебном процессе педагогического вуза : сб. науч. тр. / Киев. гос. пед. ин-т им. А. М. Горького, [редкол. : Н. И. Шкиль, М. И. Жалдак, Ю. О. Белый, Ю. С. Рамский, Н. В. Морзе]. – Киев : КГПИ, 1989. – С. 21 – 27.
57. Ред. : Використання нової інформаційної технології в навчальному процесі : зб. наук. пр. / [редкол.: М. І. Шкіль, М. І. Жалдак, Ю. О. Білий, **Ю. С. Рамський**, Н. В. Морзе ; Респ. наук.-метод. каб.]. – Київ: РНМК, 1989. – 174 с.
58. Ред. : Використання сучасної інформаційної технології в навчальному процесі : матеріали міжвуз. наук.-практ. конф., 27 – 28 квітня 1989 р. / [редкол.: М. І. Шкіль, П. В. Дмитренко, М. І. Жалдак, Ю. О. Білий, **Ю. С. Рамський**, Н. В. Морзе, Г. П. Грищенко]. – Київ : Рад. школа, 1989. – 238 с.

59. Ред. : Использование компьютеров в учебном процессе педагогического вуза : сб. науч. тр. / Киев. гос. пед. ин-т им. А. М. Горького, [редкол. : Н. И. Шкиль, М. И. Жалдак, Ю. О. Белый, **Ю. С. Рамский**, Н. В. Морзе]. – Київ : КДП, 1989. – 174 с.

1990

60. Рамська, К. І. Використання нової інформаційної технології для дослідження коливань трансверсально-ізоτροпної кулі / К. І. Рамська, **Ю. С. Рамський** // Використання нової інформаційної технології у навчальному процесі : зб. наук. пр. / Київ. держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького. – Київ : РУМК, КДП, 1990. – С. 140 – 145.
61. Использование информационной технологии в учебном процессе : материалы межвуз. науч.-практ. конф., 27 – 28 апр. 1989 г. / Киев. гос. пед. ин-т им. А. М. Горького; [редкол. : Н. И. Шкиль, М. И. Жалдак, Ю. О. Белый, **Ю. С. Рамский**, Н. В. Морзе, Г. А. Грищенко, С. С. Левищенко, А. Г. Лозовицкий]. – Київ : Рад. школа, 1990. – 237 с.
62. Мовенко, И. Е. Использование компьютера при изучении темы «Опыт Резерфорда. Планетарная модель атома» / И. Е. Мовенко, **Ю. С. Рамский**, В. И. Савченко // Использование информационной технологии в учебном процессе : материалы межвуз. науч.-практ. конф., 27 – 28 апр. 1989 г. / Киев. гос. пед. ин-т им. А. М. Горького; [редкол. : Н. И. Шкиль, М. И. Жалдак, Ю. О. Белый, Ю. С. Рамский, Н. В. Морзе, Г. А. Грищенко, С. С. Левищенко, А. Г. Лозовицкий]. – Киев : Рад. школа, 1990. – С. 130 – 131.
63. Кузьмина, Н. Н. Использование новой информационной технологии при изучении курса «Численные методы» / Н. Н. Кузьмина, **Ю. С. Рамский** // Совершенствование организационных форм и методов преподавания математики, информатики и вычислительной техники в школах и педвузах : тез. докл. – Гулистан: СГПИ, 1990. – Ч. 1. – С. 38 – 40.
64. **Рамский, Ю. С.** Использование обучающих программ по некоторым разделам курса «Численные методы» / Ю. С. Рамский, Е. С. Ковтун // Использование информационной технологии в учебном процессе : материалы межвуз. науч.-практ. конф., 27 – 28 апр. 1989 г. / Киев. гос. пед. ин-т им. А. М. Горького; [редкол. : Н. И. Шкиль, М. И. Жалдак, Ю. О. Белый, Ю. С. Рамский, Н. В. Морзе, Г. А. Грищенко, С. С. Левищенко, А. Г. Лозовицкий]. – Київ : Рад. школа, 1990. – С. 95 – 96.
65. **Рамский, Ю. С.** Применение автоматизированных обучающих комплексов в курсе высшей математики / Ю. С. Рамский, Н. А. Клочко // Использование информационной технологии в учебном процессе : материалы межвуз. науч.-практ. конф., 27 – 28 апр. 1989 г. / Киев. гос. пед. ин-т им. А. М. Горького; [редкол. : Н. И. Шкиль, М. И. Жалдак, Ю. О. Белый, Ю. С. Рамский,

- Н. В. Морзе, Г. А. Грищенко, С. С. Левищенко, А. Г. Лозовицкий]. – Київ : Рад.школа, 1990. – С. 10 – 15.
66. **Рамський, Ю. С.** Принципи формування учбових задач для навчаючих програм / Ю. С. Рамський, Н. О. Ключко // Використання нової інформаційної технології у навчальному процесі : зб. наук. пр. / Респ. учб.-метод. каб.; Київ. держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького. – Київ : РУМК, КДПІ, 1990. – С. 28 – 37.
67. Техніка обчислень і алгоритмізація: навч. посіб. для студ. фіз-мат. фак. педінститутів / І. Ф. Следзінський, А. М. Ломакович, **Ю. С. Рамський**, Р. І. Зароський. – Київ : Вища школа, 1990. – 199 с.

1991

68. Вплив нової інформаційної технології на зміст освіти / М. І. Жалдак, Н. В. Морзе, А. Г. Олійник, **Ю. С. Рамський** // Сучасна інформаційна технологія в навчальному процесі : зб. наук. пр. / М-во нар. освіти України, Київ. держ. пед. ін-т ім. М. П. Драгоманова ; [редкол. : М. І. Шкіль (відп. ред.), М. І. Жалдак, Ю. О. Білий, Ю. С. Рамський, Н. В. Морзе]. – Київ: КДПІ, 1991. – С. 17 – 21.
69. **Рамський, Ю. С.** Дидактические основы использования обучающих комплексов в учебном процессе вуза : метод. рек. / Ю. С. Рамський, Н. О. Ключко // Применение ПЭВМ в учебном процессе вуза. – Измаил : ИзПИ, 1991. – Вып. 1. – С. 3 – 5.
70. **Рамський, Ю. С.** Експериментальна оцінка ефективності використання автоматизованих навчальних курсів / Ю. С. Рамський, В. І. Ключко, Н. О. Ключко // Сучасна інформаційна технологія в навчальному процесі : зб. наук. пр. / М-во нар. освіти України, Київ. держ. пед. ін-т ім. М. П. Драгоманова ; [редкол. : М. І. Шкіль (відп. ред.), М. І. Жалдак, Ю. О. Білий, Ю. С. Рамський, Н. В. Морзе]. – Київ : КДПІ, 1991. – С. 22 – 40. – Літ.: 5 н.
71. Жалдак, М. І. Інформатика : навч. посіб. для студ. пед. ін-тів / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський** ; за ред. М. І. Шкіля. – Київ : Вища школа, 1991. – 319 с.
72. Лабораторний практикум з курсу «Чисельні методи»: метод. рекомендації для студ. спец. 2104 «Математика і інформатика» / уклад. **Ю. С. Рамський**, Н. М. Кузьміна, С. М. Коваленко, А. Г. Олійник ; ред. О. Г. Василенко ; Київ. держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького. – Київ : КДПІ, 1991. – 71 с.
73. **Рамський, Ю. С.** Педагогічне управління учбовою діяльністю студентів на базі автоматизованих навчаючих комплексів / Ю. С. Рамський, Н. О. Ключко // Науково-педагогічні проблеми підготовки вчителя у вузі : матеріали міжвуз. наук.-практ. конф., присвяч. 70-річчю Київського державного педагогічного інституту ім. О. М. Горького (31 жовтня – 1 листопада 1990 р.)

/ М-во нар. освіти УРСР, Київ. держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького. – Київ : КДПІ, 1991. – С. 176 – 177.

74. Сучасна інформаційна технологія в навчальному процесі : зб. наук. пр. / М-во нар. освіти України, Київ. держ. пед. ін-т імені М. П. Драгоманова ; [редкол. : М. І. Шкіль (відп. ред.), М. І. Жалдак, Ю. О. Білий, **Ю. С. Рамський**, Н. В. Морзе]. – Київ : КДПІ, 1991. – 180 с.
75. Тлумачний російсько-український словник основ інформатики і обчислювальної техніки (основні терміни і термінологічні вирази шкільної інформатики) : довідкове видання : посіб. для вчителів, учнів, викладачів вищих навч. і серед. спец. закл. / Ю. С. Рамський, Я. І. Вовк, В. М. Євладенко, А. Г. Олійник. – Київ : РУМК, 1991. – 40 с.
76. Ред.: Проблеми інформатизації навчального процесу / М-во нар. освіти України, Укр. держ. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; [редкол.: М. І. Шкіль, М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський**, Н. В. Морзе. – Київ : УДПУ, 1991. – 184 с.

1992

77. **Рамський, Ю. С.** Методичні рекомендації щодо викладання курсу «Чисельні методи» / Ю. С. Рамський // Програми для фізико-математичних факультетів педагогічних інститутів / М-во освіти України, Респ. учб.-метод. каб. заг. серед. та пед. освіти ; під заг. ред. М. І. Шкіля та Г. П. Грищенка ; авт. : М. І. Жалдак, Н. В. Морзе, Ю. С. Рамський, Н. М. Кузьміна. – Київ : РУМК, 1992. – Зб. № 4 : Інформатика та обчислювальна техніка. Основи інформатики. Чисельні методи. Математична логіка і теорія алгоритмів. Теорія ймовірностей й математична статистика. Шкільний курс інформатики та методика її викладання. Обчислювальна практика. Державний екзамен з інформатики з методикою викладання. – С. 28 – 39.
78. **Рамський, Ю. С.** Оцінка ефективності комп'ютеризованих технологій навчання / Ю. С. Рамський, В. І. Ключко, Н. О. Ключко // Використання сучасної інформаційної технолоії в навчальному процесі : матеріали міжвуз. наук.-практ. конф. (29 – 30 жовтня 1991 р.) / М-во освіти України, Київ. держ. пед. ін-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 1992. – С. 35 – 39.
79. **Рамський, Ю. С.** Педагогічне управління навчальною діяльністю студентів на базі автоматизованих навчаючих комплексів / Ю. С. Рамський // Наукові записки: матеріали зв.-наук. конф. викладачів Київського державного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова за 1991 р. – Київ, 1992. – С. 141 – 143.
80. Жалдак, М. І. Програма «Державний екзамен з інформатики з методикою викладання» для спец. «Математика» / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський**, Н. В. Морзе // Програми для фізико-математичних факультетів педагогічних інститутів / М-во освіти України, Респ. учб.-метод. каб. заг. серед. та пед.

освіти ; під заг. ред. М. І. Шкіля та Г. П. Грищенка ; авт. : М. І. Жалдак, Н. В. Морзе, Ю. С. Рамський, Н. М. Кузьміна. – Київ : РУМК, 1992. – Зб. № 4 : Інформатика та обчислювальна техніка. Основи інформатики. Чисельні методи. Математична логіка і теорія алгоритмів. Теорія ймовірностей й математична статистика. Шкільний курс інформатики та методика її викладання. Обчислювальна практика. Державний екзамен з інформатики з методикою викладання. – С. 86 – 94.

81. Жалдак, М. І. Програма курсу «Інформатика та обчислювальна техніка» для спеціальностей: математика, фізика, інформатика та обчислювальна техніка / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський**, Н. В. Морзе // Програми для фізико-математичних факультетів педагогічних інститутів / М-во освіти України, Респ. учб.-метод. каб. заг. серед. та пед. освіти ; під заг. ред. М. І. Шкіля та Г. П. Грищенка ; авт. : М. І. Жалдак, Н. В. Морзе, Ю. С. Рамський, Н. М. Кузьміна. – Київ : РУМК, 1992. – Зб. № 4 : Інформатика та обчислювальна техніка. Основи інформатики. Чисельні методи. Математична логіка і теорія алгоритмів. Теорія ймовірностей й математична статистика. Шкільний курс інформатики та методика її викладання. Обчислювальна практика. Державний екзамен з інформатики з методикою викладання. – С. 3 – 18.
82. Жалдак, М. І. Програма курсу «Математична логіка і теорія алгоритмів» для спец. «Математика» / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський**, Н. М. Кузьміна // Програми для фізико-математичних факультетів педагогічних інститутів / М-во освіти України, Респ. учб.- метод. каб. заг. серед. та пед. освіти ; під заг. ред. М. І. Шкіля та Г. П. Грищенка ; авт. : М. І. Жалдак, Н. В. Морзе, Ю. С. Рамський, Н. М. Кузьміна. – Київ : РУМК, 1992. – Зб. № 4 : Інформатика та обчислювальна техніка. Основи інформатики. Чисельні методи. Математична логіка і теорія алгоритмів. Теорія ймовірностей й математична статистика. Шкільний курс інформатики та методика її викладання. Обчислювальна практика. Державний екзамен з інформатики з методикою викладання. – С. 40 – 48.
83. Жалдак, М. І. Програма курсу «Обчислювальна практика» для спеціальності : математика, математика і фізика, фізика, фізика і математика / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський** // Програми для фізико-математичних факультетів педагогічних інститутів / М-во освіти України, Респ. учб.-метод. каб. заг. серед. та пед. освіти ; під заг. ред. М. І. Шкіля та Г. П. Грищенка ; авт. : М. І. Жалдак, Н. В. Морзе, Ю. С. Рамський, Н. М. Кузьміна. – Київ : РУМК, 1992. – Зб. № 4 : Інформатика та обчислювальна техніка. Основи інформатики. Чисельні методи. Математична логіка і теорія алгоритмів. Теорія ймовірностей й математична статистика. Шкільний курс інформатики та методика її викладання. Обчислювальна практика. Державний екзамен з інформатики з методикою викладання. – С. 84 – 86.

84. Жалдак, М. І. Програма курсу «Основи інформатики» для спеціальностей : «Математика і фізика», «Фізика і астрономія», «Фізика і математика», «Фізика і технічна творчість», «Фізика і хімія» / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський**, Н. В. Морзе // Програми для фізико-математичних факультетів педагогічних інститутів / М-во освіти України, Респ. учб.-метод. каб. заг. серед. та пед. освіти ; під заг. ред. М. І. Шкіля та Г. П. Грищенка ; авт. : М. І. Жалдак, Н. В. Морзе, Ю. С. Рамський, Н. М. Кузьміна. – Київ : РУМК, 1992. – Зб. № 4 : Інформатика та обчислювальна техніка. Основи інформатики. Чисельні методи. Математична логіка і теорія алгоритмів. Теорія ймовірностей й математична статистика. Шкільний курс інформатики та методика її викладання. Обчислювальна практика. Державний екзамен з інформатики з методикою викладання. – С. 19 – 21.
85. Жалдак, М. І. Програма курсу «Чисельні методи» для спеціальності математика / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський** // Програми для фізико-математичних факультетів педагогічних інститутів / М-во освіти України, Респ. учб.-метод. каб. заг. серед. та пед. освіти ; під заг. ред. М. І. Шкіля та Г. П. Грищенка ; авт. : М. І. Жалдак, Н. В. Морзе, Ю. С. Рамський, Н. М. Кузьміна. – Київ : РУМК, 1992. – Зб. № 4 : Інформатика та обчислювальна техніка. Основи інформатики. Чисельні методи. Математична логіка і теорія алгоритмів. Теорія ймовірностей й математична статистика. Шкільний курс інформатики та методика її викладання. Обчислювальна практика. Державний екзамен з інформатики з методикою викладання. – С. 22 – 27.
86. Програми для фізико-математичних факультетів педагогічних інститутів / М-во освіти України, Респ. учб.-метод. каб. заг. серед. та пед. освіти ; під заг. ред. М. І. Шкіля та Г. П. Грищенка ; авт. : М. І. Жалдак, Н. В. Морзе, **Ю. С. Рамський**, Н. М. Кузьміна. – Київ : РУМК, 1992. – Зб. № 4 : Інформатика та обчислювальна техніка. Основи інформатики. Чисельні методи. Математична логіка і теорія алгоритмів. Теорія ймовірностей й математична статистика. Шкільний курс інформатики та методика її викладання. Обчислювальна практика. Державний екзамен з інформатики з методикою викладання. – 94 с.
87. Мороз, О. Г. Совершенствование учебного процесса на базе автоматизированных обучающих комплексов / О. Г. Мороз, **Ю. С. Рамський**, Н. О. Ключко // Проблеми вищої школи : респ. навч.-метод. – Київ : Вища школа, 1992. – С. 19 – 27.
88. Turbo PASCAL: Алгоритми і програми. Чисельні методи в фізиці та математиці : навч. посіб. для студ. фіз.-мат. фак. пед. ін-тів / А. Б. Бартків, Я. Т. Гринчишин, А. М. Ломакович, **Ю. С. Рамський**. – Київ : Вища школа, 1992. – 247 с.

89. **Рамський, Ю. С.** Вивчення елементів штучного інтелекту в педагогічному вузі / Ю. С. Рамський // Наукові записки: матеріали зв.-наук. конф. викладачів УДПУ ім. М. П. Драгоманова за 1992 рік / М-во освіти України; Укр. держ. пед. ін-т імені М. П. Драгоманова. – Київ : УДПУ, 1993. – С. 152 – 154.
90. Концепція змісту наскрізної освіти з інформатики та обчислювальної техніки / [М-во освіти України, Інститут системних досліджень ; укл. О. А. Павлов, С. М. Гриша, М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський**, Н. В. Морзе, Г. Л. Яковлев]. – Київ, 1993. – 19 с.
91. **Ramskiy, J. S.** Study and applications of expert systems in an educational process of a secondary school / Ramskiy J. S., Balyk N. R. // Computer Technologies in Education: Proceedings of the International conference on computer Technologies in Education / ICSTE'93 /. – Kiev, Ukraine, September, 14 – 17, 1993. – P. 104 – 105.

92. **Рамський, Ю. С.** Використання нових інформаційних технологій при вивченні фрактальних об'єктів / Ю. С. Рамський, Г. М. Торбін, М. В. Працьовитий // Проблеми інформатизації освіти : зб. наук. пр. / М-во освіти України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова; [редкол. : М. І. Шкіль, М. І. Жалдак (відп. ред.), Н. В. Морзе, Ю. С. Рамський]. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 1994. – С. 20 – 31. – Літ. : 13 н.
93. Концепція інформатизації освіти (Освіта ХХІ століття) [В. Ю. Биков, Я. І. Вовк , ... **Ю. С. Рамський** [та ін.] // Рідна школа. – 1994. – № 11. – С. 26 – 29.
94. Ред.: Проблеми інформатизації освіти : зб. наук. праць / М-во освіти України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова; [редкол. : М. І. Шкіль, М. І. Жалдак (відп. ред.), Н. В. Морзе, **Ю. С. Рамський**]. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 1994. – 183 с.

95. **Рамський, Ю. С.** Вивчення експертних систем у курсі основи інформатики і обчислювальної техніки : метод. рекомендації / Ю. С. Рамський, Н. Р. Балик / М-во освіти України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 1995. – 79 с.
96. **Рамський, Ю. С.** Вивчення елементів штучного інтелекту в шкільному курсі інформатики : (монографія) / Ю. С. Рамський, Н. Р. Балик, 1995. – Деп. в ДНТБ України 10.11.95 № 2377-УК95.

97. **Рамський, Ю. С.** Вивчення курсу вищої математики на економічних спеціальностях вузів / Ю. С. Рамський, К. І. Рамська // IV Міжвузівська науково-практична конференція «Нові інформаційні технології в навчальному процесі загальноосвітньої школи та вузу» (Київ, 15 – 18 листоп. 1995 р.): тези доп. / [М-во освіти України, Нац.пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова; редкол.: М. І. Шкіль, М. І. Жалдак, Ю. С. Рамський, Ю. О. Білий, Н. В. Морзе, М. В. Шуляк]. – Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 1995. – С. 84 – 86.
98. Жалдак, М. І. Методичні системи навчання інформатики та чисельних методів математики в педагогічному вузі / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський** // IV Міжвузівська науково-практична конференція «Нові інформаційні технології в навчальному процесі загальноосвітньої школи та вузу» (Київ, 15 – 18 листоп. 1995 р.): тези доп. / [М-во освіти України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова; редкол.: М. І. Шкіль, М. І. Жалдак, Ю. С. Рамський, Ю. О. Білий, Н. В. Морзе, М. В. Шуляк]. – Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 1995. – С. 6 – 8.
99. **Рамський, Ю. С.** Напрями використання експертних систем у навчальному процесі [Електронний ресурс] / Ю. С. Рамський, Н. Р. Балик // Нові інформаційні технології навчання: міжнар. наук.-пед. електронний журн. / Центр нових інформаційних технологій навчання; Інститут психології АПН України. – Київ, 1995. – Вип. 5.
100. IV Міжвузівська науково-практична конференція «Нові інформаційні технології в навчальному процесі загальноосвітньої школи та вузу» (Київ, 15 – 18 листоп. 1995 р.): тези доп. / [М-во освіти України, Нац.пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова; редкол.: М. І. Шкіль, М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський**, Ю. О. Білий, Н. В. Морзе, М. В. Шуляк]. – Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 1995. – 133 с.

1997

101. Рамська, К. І. Використання НІТ при викладанні курсу вищої математики студентам економічних спеціальностей вузів / К. І. Рамська, **Ю. С. Рамський** // Сучасні інформаційні технології в навчальному процесі: зб. наук. пр. / [ред. кол.: М. І. Жалдак (відп. ред.), М. І. Шкіль, ... Ю. С. Рамський та ін.] ; М-во освіти України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 1997. – С. 134 – 141.
102. **Рамський, Ю. С.** Використання пакетів прикладних програм при вивченні курсу вищої математики / Ю. С. Рамський, В. І. Клочко // Сучасні інформаційні технології в навчальному процесі: зб. наук. пр. / [ред. кол.: М. І. Жалдак (відп. ред.), М. І. Шкіль, ... Ю. С. Рамський та ін.] ; М-во

- освіти України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 1997. – С. 53 – 61.
103. Жалдак, М. І. Державний стандарт загальної середньої освіти в Україні. Освітня галузь «Інформатика» / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський** // Державний стандарт загальної середньої освіти в Україні : проект. Освітня галузь “Математика”: проект / [авт.: М. І. Бурда, М. І. Жалдак, Л. П. Кочина, Г. М. Литвиненко, З. І. Слєпкань, **Ю. С. Рамський**, В. О. Швець, М. І. Шкіль]. – Київ : Генеза, 1997. – С. 14 – 47.
104. Державний стандарт загальної середньої освіти в Україні : проект. Освітня галузь “Математика” / [авт.: М. І. Бурда, М. І. Жалдак, Л. П. Кочина, Г. М. Литвиненко, З. І. Слєпкань, **Ю. С. Рамський**, В. О. Швець, М. І. Шкіль]. – Київ: Генеза, 1997. – 64 с.
105. Іваськів, І. С. До питання про розробку інструментальної експертної системи / І. С. Іваськів, **Ю. С. Рамський**, Н. Р. Балик // Матеріали Всеукраїнської конференції молодих науковців «Інформаційні технології в науці та освіті», 15 – 18 квітня, 1997 р., м. Черкаси, Україна / М-во освіти України, Черкаський держ. ун-т ім. Б. Хмельницького; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Черкаси, 1997. – Ч. І. – С. 9 – 14.
106. **Рамський, Ю. С.** Методичні основи вивчення експертних систем у школі / **Ю. С. Рамський**, Н. Р. Балик ; М-во освіти України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Логос, 1997. – 114 с.
107. Жалдак, М. І. «Основи інформатики» як одна з вагомих складових системи навчальних предметів загальноосвітньої школи / М. І. Жалдак, Н. В. Морзе, **Ю. С. Рамський** // Сучасні інформаційні технології в навчальному процесі : зб. наук. пр. / [ред. кол. : М. І. Жалдак (відп. ред.), М. І. Шкіль, ... **Ю. С. Рамський** та ін.] ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 1997. – С. 3 – 21.
108. **Рамський, Ю.** "Розумна" машина зберігає інформацію : Експертні системи у навчальному процесі : (Учителю інформатики) / **Ю. Рамський**, Н. Балик, Г. Шмигер // Рідна школа. – 1997. – № 5. – С. 56 – 58.
109. **Рамський, Ю. С.** The study and application of expert system in the educational process / **Ю. С. Рамський**, Н. Р. Балик // New Media and Telematic Technologies for Education in Eastern European Countries. - Edited P. Kommers, A. Dovgiallo, V. Petrushin, P. Brusilovsky TwenteUniversity Press. Enschede. – 1997. – С. 141 – 144.
110. Ред. : Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / М-во освіти України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова; [М. І. Жалдак, М. І. Шкіль, А. Ф. Верлань, М. І. Шут, **Ю. С. Рамський**, Ю. І. Машбиць, Н. В. Морзе, І. В. Лупан]. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 1997. – 264 с.

111. Ред. : Сучасні інформаційні технології в навчальному процесі : зб. наук. пр. / [ред. кол. : М. І. Жалдак (відп. ред.), М. І. Шкіль, А. Ф. Верлань, Ю. О. Білий, **Ю. С. Рамський**, Н. В. Морзе, М. В. Шуляк] ; М-во освіти України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 1997. – 200 с.

1998

112. **Рамський, Ю. С.** Використання експертних систем у навчальному процесі / Ю. С. Рамський, Н. Р. Балик //Комп'ютер в школі та сім'ї : наук.-метод. журн. / ред. рада: В. Г. Руденко (голов. ред.), ... Ю. С. Рамський [та ін.]. – 1998. – № 3. – С. 34 – 37.
113. Жалдак, М. І. Екзаменаційні білети для випускних екзаменів з інформатики в середніх загальноосвітніх навчальних закладах / М. І. Жалдак, Н. В. Морзе, **Ю. С. Рамський** // Комп'ютер в школі та сім'ї : наук.-метод. журн. / ред. рада: В. Г. Руденко (голов. ред.), ... Ю. С. Рамський [та ін.]. – 1998. – № 2. – С. 20 – 22.
114. **Рамський, Ю. С.** Математична логіка і інформатика / Ю. С. Рамський // Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / М-во освіти України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова; М. І. Жалдак (відп. ред.), М. І. Шкіль, А. Ф. Верлань, ... Ю. С. Рамський [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 1998. – С. 32 – 50.
115. **Рамський, Ю. С.** Проектування і опрацювання баз даних : навч.-метод. посіб. для студ. пед. навч. закл. / Ю. С. Рамський, Г. Ю. Цибко. – Київ : Правда Ярославичів, 1998. – 84 с.
116. Ред. : Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / М-во освіти України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова; [М. І. Жалдак (відп. ред.), М. І. Шкіль, А. Ф. Верлань, М. І. Шут, **Ю. С. Рамський**, Ю. І. Машбиць, Н. В. Морзе, І. В. Лупан]. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 1998. – 231 с.

1999

117. Іваськів, І. С. Розпізнавання мовлення – важлива проблема штучного інтелекту / І. С. Іваськів, **Ю. С. Рамський** // Комп'ютер у школі та сім'ї : наук.-метод. журн. / ред. рада: В. Г. Руденко (голов. ред.), ... Ю. С. Рамський [та ін.]. – 1999. – № 1. – С. 22 – 27.
118. Типова програма кандидатського іспиту із спеціальності 13.00.02 «Теорія і методика навчання інформатики» / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; уклад. : М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський**. – Київ, 1999. – 14 с.

119. **Рамський, Ю. С.** Вивчення основ Web – програмування в школі : посібник для вчителів / Ю. С. Рамський, І. С. Іваськів. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2000. – 135 с.
120. **Рамський, Ю. С.** Методика навчання основ WEB-програмування в загальноосвітній школі / Ю. С. Рамський, І. С. Іваськів // Комп'ютер у школі та сім'ї : наук.-метод. журн. / ред. рада: В. Г. Руденко (голов. ред.), ... Ю. С. Рамський [та ін.]. – 2000. – № 1. – С. 7 – 10.
121. **Рамський, Ю. С.** Методика навчання основ Web-програмування в загальноосвітній школі (продовження) / Ю. С. Рамський, І. С. Іваськів // Комп'ютер у школі та сім'ї : наук.-метод. журн. / ред. рада: В. Г. Руденко (голов. ред.), ... Ю. С. Рамський [та ін.]. – 2000. – № 2. – С. 18 – 23.
122. **Рамський, Ю. С.** Методика навчання основ Web – програмування в загальноосвітній школі (продовження) / Ю. С. Рамський, І. С. Іваськів // Комп'ютер у школі та сім'ї : наук.-метод. журн. / ред. рада: В. Г. Руденко (голов. ред.), ... Ю. С. Рамський [та ін.]. – 2000. – № 3. – С. 18 – 21.
123. **Рамський, Ю. С.** Методика навчання основ Web – програмування в загальноосвітній школі (продовження) / Ю. С. Рамський, І. С. Іваськів // Комп'ютер у школі та сім'ї : наук.-метод. журн. / ред. рада: В. Г. Руденко (голов. ред.), ... Ю. С. Рамський [та ін.]. – 2000. – № 4. – С. 16 – 21.
124. **Рамський, Ю. С.** Підвищення рівня фундаментальної підготовки з інформатики майбутніх вчителів математики і інформатики / Ю. С. Рамський // Психолого-педагогічні проблеми підготовки вчительських кадрів в умовах трансформації суспільства : матеріали Міжнар. наук.-теор. конф. до 80-ї річниці НПУ ім. М. П. Драгоманова, 18 – 19 жовт. 2000 р. / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : [б. и.], 2000. – Вип. 3. – С. 42 – 46.
125. **Рамський, Ю. С.** Формування інформаційної культури вчителя математики при вивченні методів обчислень у педагогічному вузі / Ю. С. Рамський // Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: зб. наук. пр. / М-во освіти України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова; [ред. кол.: М. І. Жалдак (відп. ред.), ...Ю. С. Рамський та ін.]. – К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2000. – Вип. 2. – С. 25 – 47.
126. Ред. : Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / М-во освіти України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова; [ред. кол.: М. І. Жалдак (відп. ред.), М. І. Бурда, А. Ф. Верлань, В. І. Ключко, Ю. І. Машбиць, М. І. Шкіль, М. І. Шут, **Ю. С. Рамський**, Н. В. Морзе, І. В. Лупан]. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2000. – Вип. 2. – 326 с.

127. **Рамський, Ю. С.** Методика навчання основ Web – програмування в курсі інформатики загальноосвітньої школи / Ю. С. Рамський, І. С. Іваськів // Комп'ютер у школі та сім'ї : наук.-метод. журн. / ред. рада: В. Г. Руденко (голов. ред.), ... Ю. С. Рамський [та ін.]. – 2001. – № 1. – С. 18 – 21.
128. Жалдак, М. І. До концепції шкільної освіти з інформатики / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський** // Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / М-во освіти України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова; [ред. кол.: М. І. Жалдак (відп. ред.),...Ю. С. Рамський та ін.]. – Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2001. – Вип. 3. – С. 3 – 7.
129. **Рамський, Ю. С.** Тестове оцінювання знань студентів / Ю. С. Рамський, О. В. Ключко // Вісник Вінницького політехнічного інституту : наук. журн. – 2001. – № 5. – С. 97 – 102.
130. **Рамський, Ю. С.** Методика навчання основ Web-програмування в курсі інформатики загальноосвітньої школи / Ю. С. Рамський, І. С. Іваськів // Комп'ютер у школі та сім'ї : наук.-метод. журн. / ред. рада: В. Г. Руденко (голов. ред.), ... Ю. С. Рамський [та ін.]. – 2001. – № 1. – С. 18 – 21.
131. Ред.: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / М-во освіти України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова; [ред. кол.: М. І. Жалдак (відп. ред.), М. І. Бурда, А. Ф. Верлань, В. І. Ключко, Ю. І. Машбиць, М. І. Шкіль, М. І. Шут, **Ю. С. Рамський**, Н. В. Морзе]. – Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2001. – Вип. 3. – 287 с.
132. Ред. : Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / М-во освіти України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова; [ред. кол.: М. І. Жалдак (відп. ред.), М. І. Бурда, А. Ф. Верлань, В. І. Ключко, Ю. І. Машбиць, М. І. Шкіль, М. І. Шут, **Ю. С. Рамський**, Н. В. Морзе]. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2001. – Вип. 4. – 230 с.

133. **Рамський, Ю. С.** Вивчення моделей подання знань в курсі інформатики / Ю. С. Рамський // Вісник : зб. наук. ст. / викладачів, докторантів, аспірантів Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; редкол.: М. І. Шкіль (відп. ред.) [та ін.]; укл.: П. В. Дмитренко, Л. Л. Макаренко, О. П. Симоненко. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2002. – Вип. 3. – С. 131 – 133.
134. **Рамський, Ю. С.** Вивчення моделей подання знань в курсі інформатики вищого педагогічного навчального закладу / Ю. С. Рамський // Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / М-во освіти і

- науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2002. – Вип. 5. – С. 29 – 44.
135. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра зі спеціальності 6.010100 Педагогіка і методика середньої освіти. Математика, напряму підготовки 0101 Педагогічна освіта; затв. Наказом МОН України від 02 жовт. 2002 р. № 546; погоджено з Мін. праці та соц. політики України від 30 лип. 2002 р. / [М. І. Шкіль, Г. П. Грищенко, М. Ф. Вознюк, Г. І. Волинка, М. І. Жалдак, Т. В. Колесник, М. О. Перестюк, М. В. Працьовитий, **Ю. С. Рамський**, З. І. Слєпкань, В. О. Швець, І. О. Шевчук, М. Й. Ядренко, С. Є. Яценко]; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2002. – 64 с.
136. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра зі спеціальності 6.010100 Педагогіка і методика середньої освіти. Математика, напряму підготовки 0101 Педагогічна освіта; затв. Наказом МОН України від 02 жовт. 2002 р. № 546; погоджено з Мін. праці та соц. політики України від 30 лип. 2002 р. / [М. І. Шкіль, Г. П. Грищенко, М. Ф. Вознюк, Г. І. Волинка, М. І. Жалдак, Т. В. Колесник, М. О. Перестюк, М. В. Працьовитий, **Ю. С. Рамський**, З. І. Слєпкань, В. О. Швець, І. О. Шевчук, М. Й. Ядренко, С. Є. Яценко]; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2002. – 86 с.
137. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра зі спеціальності 6.010100 Педагогіка і методика середньої освіти. Фізика, напряму підготовки 0101 Педагогічна освіта; затв. Наказом МОН України від 02 жовт. 2002 р. № 546; погоджено з Мін. праці та соц. політики України від 30 лип. 2002 р. / [Г. П. Грищенко, В. М. Андронов, Л. А. Булавін, М. Ф. Вознюк, Є. В. Коршак, І. П. Пінкевич, **Ю. С. Рамський**, П. П. Чолпан, М. І. Шут, С. Є. Яценко]; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2002. – 66 с.
138. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра зі спеціальності 6.010100 Педагогіка і методика середньої освіти. Фізика, напряму підготовки 0101 Педагогічна освіта; затв. Наказом МОН України від 02 жовт. 2002 р. № 546; погоджено з Мін. праці та соц. політики України від 30 лип. 2002 р. / [Г. П. Грищенко, В. М. Андронов, Л. А. Булавін, М. Ф. Вознюк, Г. І. Волинка, Т. В. Колесник, Є. В. Коршак, І. П. Пінкевич, **Ю. С. Рамський**, П. П. Чолпан, М. І. Шут, С. Є. Яценко]; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2002. – 74 с.
139. **Рамський, Ю. С.** Методика навчання основ об'єктно-орієнтованого програмування / Ю. С. Рамський, І. М. Лукаш // Комп'ютер у школі та сім'ї : наук.-метод. журн. / ред. рада : В. Г. Руденко (голов. ред.), ... Ю. С. Рамський [та ін.]. – 2002. – № 1. – С. 3 – 7.

- — — — —
140. **Рамський, Ю. С.** Методика навчання основ об'єктно-орієнтованого програмування [продовження] / Ю. С. Рамський, І. М. Лукаш // Комп'ютер у школі та сім'ї : наук.-метод. журн. / ред. рада : В. Г. Руденко (голов. ред.), ... Ю. С. Рамський [та ін.]. – 2002. – № 2. – С. 3 – 8.
141. **Рамський, Ю. С.** Методика навчання основ об'єктно-орієнтованого програмування [продовження] / Ю. С. Рамський, І. М. Лукаш // Комп'ютер у школі та сім'ї : наук.-метод. журн. / ред. рада : В. Г. Руденко (голов. ред.), ... Ю. С. Рамський [та ін.]. – 2002. – № 3. – С. 1 – 13.
142. **Рамський, Ю. С.** Методика навчання основ об'єктно-орієнтованого програмування [продовження] / Ю. С. Рамський, І. М. Лукаш // Комп'ютер у школі та сім'ї : наук.-метод. журн. / ред. рада : В. Г. Руденко (голов. ред.), ... Ю. С. Рамський [та ін.]. – 2002. – № 4. – С. 17 – 22.
143. **Рамський, Ю. С.** Методика навчання основ об'єктно-орієнтованого програмування [продовження] / Ю. С. Рамський, І. М. Лукаш // Комп'ютер у школі та сім'ї : : наук.-метод. журн. / ред. рада : В. Г. Руденко (голов. ред.), ... Ю. С. Рамський [та ін.]. – 2002. – № 5. – С. 10 – 17.
144. **Рамський, Ю. С.** Методика навчання основ об'єктно-орієнтованого програмування [продовження] / Ю. С. Рамський, І. М. Лукаш // Комп'ютер у школі та сім'ї : наук.-метод. журн. / ред. рада : В. Г. Руденко (голов. ред.), ... Ю. С. Рамський [та ін.]. – 2002. – № 6. – С. 16 – 21.
145. **Рамський, Ю. С.** Формування інформаційної культури майбутніх вчителів математики та інформатики / Ю. С. Рамський // Комп'ютери у навчальному процесі: матеріали 2-ої Всеукр. наук.-практ. конф., 29 – 30 жовтня 2002 р. / М-во освіти і науки України; Уман. держ. пед. ун-т. – Умань, 2002. – С. 57 – 58.
146. Ред. : Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова; [М. І. Жалдак (відп. ред.), М. І. Бурда, А. Ф. Верлань, В. І. Клочко, Ю. І. Машбиць, М. І. Шкіль, М. І. Шут, **Ю. С. Рамський**, Н. В. Морзе]. – Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2002. – Вип. 5. – 334 с.

2003

147. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра зі спеціальності 6.010100 Педагогіка і методика середньої освіти. Математика, напряму підготовки 0101 Педагогічна освіта ; затв. Наказом МОН України від 02 жовт. 2002 р. № 546; погоджено з Мін. праці та соц. політики України від 30 лип. 2002 р. / [М. І. Шкіль, Г. П. Грищенко, М. Ф. Вознюк, Г. І. Волинка, М. І. Жалдак, Т. В. Колесник, М. О. Перестюк, М. В. Працьовитий, **Ю. С. Рамський**, З. І. Слєпкань, В. О. Швець,

- І. О. Шевчук, М. Й. Ядренко, С. Є. Яценко]; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2003. – 64 с.
148. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра зі спеціальності 6.010100 Педагогіка і методика середньої освіти. Математика, напряму підготовки 0101 Педагогічна освіта; затв. Наказом МОН України від 02 жовт. 2002 р. № 546; погоджено з Мін. праці та соц. політики України від 30 лип. 2002 р. / [М. І. Шкіль, Г. П. Грищенко, М. Ф. Вознюк, Г. І. Волинка, М. І. Жалдак, Т. В. Колесник, М. О. Перестюк, М. В. Працьовитий, **Ю. С. Рамський**, З. І. Слепкань, В. О. Швець, І. О. Шевчук, М. Й. Ядренко, С. Є. Яценко]; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2003. – 64 с.
149. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра зі спеціальності 6.010100 Педагогіка і методика середньої освіти. Фізика, напряму підготовки 0101 Педагогічна освіта; затв. Наказом МОН України від 02 жовт. 2002 р. № 546; погоджено з Мін. праці та соц. політики України від 30 лип. 2002 р. / [Г. П. Грищенко, В. М. Андронов, Л. А. Булавін, М. Ф. Вознюк, Г. І. Волинка, Л. І. Дюженкова, Т. В. Колесник, Є. В. Коршак, І. П. Пінкевич, **Ю. С. Рамський**, П. П. Чолпан, М. І. Шут, С. Є. Яценко]; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2003. – 72 с.
150. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра зі спеціальності 6.010100 Педагогіка і методика середньої освіти. Фізика, напряму підготовки 0101 Педагогічна освіта; затв. Наказом МОН України від 02 жовт. 2002 р. № 546; погоджено з Мін. праці та соц. політики України від 30 лип. 2002 р. / [Г. П. Грищенко, В. М. Андронов, Л. А. Булавін, М. Ф. Вознюк, Г. І. Волинка, Л. І. Дюженкова, Є. В. Коршак, І. П. Пінкевич, **Ю. С. Рамський**, П. П. Чолпан, М. І. Шут, С. Є. Яценко]; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2003. – 66 с.
151. Грищенко, Г. П. Галузеві стандарти вищої освіти – основа розробки засобів вимірювання навчальних досягнень / Г. П. Грищенко, М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський** // Вимірювання навчальних досягнень школярів і студентів : гуманістичні, методологічні, технологічні аспекти : тези доп. Міжнар. наук.-метод. конф., 20 – 21 листопада 2003 р., Харків, Україна. – Харків : ОВС, 2003. – С. 20.
152. Державний стандарт загальної середньої освіти з інформатики (проект) / [В. Ю. Биков, Г. А. Газепов, ... **Ю. С. Рамський** та ін.] // Інформатика : всеукр. газ. для вчителів інформатики; Шкільний світ. – 2003. – № 7. – С. 3 – 7.
153. **Рамський, Ю. С.** Інформаційне суспільство. Інформатизація освіти / **Ю. С. Рамський** // Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр.

/ М-во освіти і науки України, НПУ ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2003. – Вип. 7. – С. 16 – 28.

154. **Рамський, Ю. С.** Логічні основи інформатики : навч. посіб. для студ. фіз.-мат. спец. вищ. навч. закладів / Ю. С. Рамський ; М-во освіти і науки України ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2003. – 286 с. – [Посібник відзначено дипломом II ступеня НПУ імені М. П. Драгоманова у номінації "За кращий підручник, навчально-методичний посібник": Наказ по НПУ від 18 листопада 2004 року].
155. **Рамський, Ю. С.** Методика навчання основ об'єктно-орієнтованого програмування. Об'єктно-орієнтований аналіз / Ю. С. Рамський, І. М. Лукаш // Комп'ютер у школі та сім'ї : наук.-метод. журн. / ред. рада : В. Г. Руденко (голов. ред.), ... Ю. С. Рамський [та ін.]. – 2003. – № 1. – С. 3 – 9.
156. Ред. : Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. праць / М-во освіти і науки України ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова; [ред. кол.: М. І. Жалдак (відп. ред.), В. І. Ключко, М. В. Працьовитий, Ю. І. Машбиць, М. І. Шкіль, М. І. Шут, **Ю. С. Рамський**, Н. В. Морзе, Ю. В. Триус]. – Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2003. – Вип. 6. – 290 с.
157. Ред. : Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. праць / М-во освіти і науки України ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова; [ред. кол.: М. І. Жалдак (відп. ред.), В. І. Ключко, М. В. Працьовитий, Ю. І. Машбиць, М. І. Шкіль, М. І. Шут, **Ю. С. Рамський**, Н. В. Морзе, Ю. В. Триус]. – Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2003. – Вип. 7. – 263 с.

2004

158. **Рамський, Ю. С.** Вивчення інформаційно-пошукових систем мережі Інтернет : навч.-метод. посіб. / Ю. С. Рамський, О. В. Резіна ; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004. – 60 с.
159. **Рамський, Ю. С.** Основи програмування (мовою Паскаль) : Короткий курс лекцій. Лабораторний практикум : навч. посіб. для студ. фіз.-мат. і індустр.-пед. спец. вищ. пед. навч. закладів / Ю. С. Рамський, Г. Ю. Цибко ; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004. – 141 с.
160. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти з інформатики / В. Ю. Биков, Г. А. Газепов, Ю. С. Рамський [та ін.] // Комп'ютер у школі та сім'ї : наук.-метод. журн. / ред. рада: В. Г. Руденко (голов. ред.), ... **Ю. С. Рамський** [та ін.]. – 2004. – № 2. – С. 3 – 5.

161. **Рамський, Ю. С.** Навчально-програмний комплекс „Пошук-Мета” (електронний посібник на компакт-дискові) [Електронний ресурс] / Ю. С. Рамський, О. В. Резіна / М-во освіти і науки України ; Державний департамент інтелектуальної власності ; Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 10240. – Київ: ДІНІТ, 2004.
162. **Рамський, Ю. С.** Основи програмування (мовою Паскаль) : короткий курс лекцій. Лабораторний практикум : навч. посіб. для студ. фіз.-мат. і індустр.-пед. спец. вищ. пед. навч. закладів / Ю. С. Рамський, Г. Ю. Цибко ; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004. – 141 с.
163. **Рамський, Ю. С.** Програмний комплекс «Пошук-Мета»: можливості використання в навчальному процесі / Ю. С. Рамський, О. В. Резіна // Нові технології навчання : наук.-метод. зб. / Наук.-метод. центр вищої освіти М-ва освіти і науки України. Спецвипуск. – Київ, 2004. – С. 90 – 95.
164. **Рамський, Ю. С.** Формування інформаційної культури особи – пріоритетне завдання сучасної освітньої діяльності / Ю. С. Рамський // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовні системи навчання : зб. наук. пр. : до 170-річного ювілею. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004. – Вип. 1 (8). – С. 19 – 42. – Библиогр. в конце ст.
165. Ред. : Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовні системи навчання : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; редкол. : М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський** (відповідальні ред.) [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004. – Вип. 1 (8) : До 170-річного ювілею. – 332 с.

2005

166. **Рамський, Ю. С.** Інформатизація освіти – важлива складова інформатизації суспільства / Ю. С. Рамський, К. І. Рамська // Актуальні проблеми психології : Психологічна теорія і технологія навчання / за ред. С. Д. Максименка, М. Л. Смульсон. – Київ : Міленіум, 2005. – Т. 8, вип. 1. – С. 56.
167. **Рамський, Ю. С.** Інформаційна культура вчителя математики та інформатики / Ю. С. Рамський // Збірник наукових праць : Спец. вип. – К. : Міленіум, 2005. – С. 311 – 321.
168. **Рамський, Ю. С.** Основи програмування : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів фізико-математичних та індустріально-педагогічних спец. / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; Ю. С. Рамський, М. В. Дудик, Г. Ю. Цибко. – Київ : Міленіум, 2005. – 168 с.

169. **Рамський, Ю. С.** Проектування й опрацювання баз даних: посіб. для вчителів / Ю. С. Рамський, Г. Ю. Цибко ; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 116 с.
170. **Рамський, Ю. С.** Study of Information Search Systems of the Internet / Ю. С. Рамський, О. В. Резіна // From Computer Literacy to Informatics Fundamentals. International Conference on Informatics in Secondary School – Evolution and Perspectives, ISSEP 2005 – Klagenfurt, Austria, March 30 – April 1, 2005, Proceedings / Roland T. ittermeir (Ed): Springer-V. – 2005. – С. 84 – 91.
171. Жалдак, М. І. Становлення і розвиток методичної системи навчання інформатики в школі та педагогічному університеті (до 20-річчя шкільного курсу інформатики) / М. І. Жалдак, Н. В. Морзе, **Ю. С. Рамський** // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Педагогіка. – Тернопіль, 2005. – № 6. – С. 3 – 17.
172. Ред. : Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; редкол. : М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський** (відповідальні ред.) [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. – № 2 (9). – 315 с.
173. Ред. : Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2 : Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; редкол. : М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський** (відповідальні ред.) [та ін.]. . – Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. – № 3 (9). – 338 с.

2006

174. **Рамський, Ю. С.** Вивчення WEB-програмування в школі : навч. посіб. / Ю. С. Рамський, І. С. Іваськів, О. Ю. Ніколаєнко. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2006. – 200 с.
175. Жалдак, М. І. 20 років становлення і розвитку методичної системи навчання інформатики в школі та педагогічному університеті / М. І. Жалдак, Н. В. Морзе, **Ю. С. Рамський** // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. 4 (11). – С. 3 – 12.
176. **Рамський, Ю. С.** Интернет-технологии в школе и педагогическом университете / Ю. С. Рамський, О. В. Резіна // Методология и технологии образования в XXI веке: математика, информатика, физика: материалы

- Международ. науч. конф., г. Минск, 17 – 18 ноября 2005 г. / Бел. гос. пед. ун-т им. М. Танка; редкол. : И. С. Ташлыков [и др.]; отв. ред.: И. С. Ташлыков, В. В. Шлыков. – Минск : БГПУ, 2006. – С. 315 – 318.
177. **Рамський, Ю. С.** Навчально-інформаційне середовище "Інфоніс" як засіб навчання інформаційних технологій / Ю. С. Рамський, С. О. Лещук // Комп'ютер у школі та сім'ї : наук.-метод. журн. / ред. рада: В. Г. Руденко (голов. ред.), ... Ю. С. Рамський [та ін.]. – 2006. – № 6 (54). – С. 21 – 24. – Літ.: 4 н.
178. **Рамський, Ю. С.** Налаштовуємо Інтернет-сервіси шкільної комп'ютерної мережі : Теоретичні та історичні відомості : на допомогу вчителю інформатики / Ю. С. Рамський, В. П. Олексюк, Н. Р. Балик // Комп'ютер у школі та сім'ї : наук.-метод. журн. / ред. рада: В. Г. Руденко (голов. ред.), ... Ю. С. Рамський [та ін.]. – 2006. – № 3 (51). – С. 31 – 36. – Літ.: 8 н.
179. **Рамський, Ю. С.** Налаштовуємо Інтернет-сервіси шкільної комп'ютерної мережі : Підключення класу до мережі Інтернет : на допомогу вчителю інформатики / Ю. С. Рамський, В. П. Олексюк, Н. Р. Балик // Комп'ютер у школі та сім'ї : наук.-метод. журн. / ред. рада: В. Г. Руденко (голов. ред.), ... Ю. С. Рамський [та ін.]. – 2006. – № 4 (52). – С. 34 – 38. – Літ.: 8 н.
180. **Рамський, Ю. С.** Налаштовуємо Інтернет-сервіси шкільної комп'ютерної мережі : Встановлення й налаштування поштового сервера та сервера телеконференцій : на допомогу вчителю інформатики / Ю. С. Рамський, В. П. Олексюк, Н. Р. Балик // Комп'ютер у школі та сім'ї : наук.-метод. журн. / ред. рада: В. Г. Руденко (голов. ред.), ... Ю. С. Рамський [та ін.]. – 2006. – № 5 (53). – С. 32 – 34. – Літ.: 4 н.
181. **Рамский, Ю. С.** Некоторые аспекты использования сетевых учебных комплексов в процессе подготовки будущих учителей информатики / Ю. С. Рамский, В. П. Олексюк // Информатизация обучения математике и информатике: педагогические аспекты : материалы междунар. науч. конф., посвящ. 85-летию Белорус. гос. ун-та, Минск, 25 – 28 октября 2006 г. / редкол.: И. А. Новик (отв. ред.) [и др.]. – Минск : БГУ, 2006. – С. 383 – 386.
182. **Рамський, Ю. С.** Організація практичної роботи учнів на основі використання навчально-інформаційного середовища «ІнфоНІС» / Ю. С. Рамський, С. О. Лещук // Освітнє середовище як методична проблема : зб. наук. пр. / Херсонський держ. ун-т. - Херсон: Вид-во ХДУ, 2006. – С. 166 – 169.
183. **Іваськів, І. С.** Програмний комплекс "Денвер": можливості використання у процесі вивчення основ Web-програмування / І. С. Іваськів, **Ю. С. Рамський**, В. П. Олексюк // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2 : Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т

ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. 4 (11). – С. 66 – 69. – Літ. : 9 н.

184. **Рамський, Ю. С.** Урок інформатики с использованием учебно-информационной среды «ИнфоНІС» / Ю. С. Рамський, С. О. Лещук // Информатизация обучения математике и информатике : педагогические аспекты : материалы междунар. науч. конф., посвящ. 85-летию Белорус. гос. ун-та, Минск, 25 – 28 октября 2006 г. / редкол. : И. А. Новик (отв. ред.) [и др.]. – Минск: БГУ, 2006. – С. 380 – 382.
185. Ред. : Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовні системи навчання : зб наук. пр. / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; редкол. : М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський** (відповідальні ред.) [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. 4 (11). – 183 с.

2007

186. **Рамський, Ю. С.** Активізація пізнавальної діяльності школярів засобами "ІнфоНІС" / Ю. С. Рамський, С. О. Лещук // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 5 (12). – С. 125 – 131.
187. **Рамський, Ю. С.** Зміни в професійній діяльності в епоху інформатизації освіти / Ю. С. Рамський // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 5 (12). – С. 10 – 12.
188. **Рамський, Ю. С.** Методичні аспекти навчання майбутніх учителів інформатики застосуванню мережних технологій / Ю. С. Рамський, В. П. Олексюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія : Педагогіка. – Тернопіль, 2007. – № 6. – С. 16 – 23.
189. **Рамський, Ю. С.** Методичні системи навчання мережних технологій у вищому педагогічному навчальному закладі / Ю. С. Рамський, В. П. Олексюк // Інформаційні технології в навчальному процесі: Всеукр. наук.-метод семінар (16 – 19 травня 2007 р.) : зб. наук. пр. – Одеса : Астропринт, 2007. – С. 130 – 132.
190. **Рамський, Ю. С.** Організація практичної роботи учнів на основі використання навчально-інформаційного середовища «ІнфоНІС» / Ю. С. Рамський, С. О. Лещук // Збірник наукових праць. Педагогічні науки / Херсон. держ. ун-т. - Херсон : Вид-во ХДУ, 2007. – Вип. 44. – С. 61 – 67.

191. **Рамський, Ю. С.** Особливості підготовки майбутніх учителів інформатики до застосування мережових технологій / Ю. С. Рамський, В. П. Олексюк // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 5 (12). – С. 154 – 159.
192. **Рамський, Ю. С.** Про роль математики і деякі тенденції розвитку математичної освіти в інформаційному суспільстві / Ю. С. Рамський // Математика в школі : наук.-метод. журн. – 2007. – № 7. – С. 36 – 40.
193. **Рамський, Ю. С.** Роль математики і деякі тенденції розвитку математичної освіти в інформаційному суспільстві / Ю. С. Рамський // Проблеми фізико-математичної і технічної освіти і науки України в контексті євроінтеграції («Вища освіта 2006»): зб. наук. праць за матеріалами наук.-метод. конф. / М-во освіти і науки України, Акад. наук вищ. школи України, АПН України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Нац. техн. ун-т України "Київський політехнічний інститут", Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Київський нац. ун-т будівництва і архітектури. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2007. – С. 359 – 366. – Бібліогр. в кінці ст.
194. Ред. : Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: зб наук. пр. / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; редкол. : М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський** (відповідальні ред.) [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 5 (12). – 213 с.

2008

195. **Рамський, Ю. С.** Математика і математична освіта в інформаційному суспільстві / Ю. С. Рамський, К. І. Рамська // Інформаційно-комунікаційні технології навчання : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (3 – 5 червня 2008 р.). – Умань : ПП Жовтий, 2008. – С. 127 – 129.
196. **Рамський, Ю. С.** Математика і математична освіта в інформаційному суспільстві / Ю. С. Рамський, К. І. Рамська // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету ім. Павла Тичини / гол. ред. : Мартинюк М. Т. – Умань: СПД Жовтий, 2008. – Ч. 2. – С. 242 – 250.
197. **Рамський, Ю. С.** Огляд дистанційного навчання в Україні / Ю. С. Рамський, М. А. Умрик // Теорія та методика навчання математики, фізики, інформатики : зб. наук. пр. – Кривий Ріг: Вид. відділ НМетАУ, 2008. – Вип. VII : в 3-х т., т. 3 : Теорія та методика навчання інформатики. – С. 42 – 51.
198. **Рамський, Ю. С.** Організація педагогічної практики майбутніх учителів в умовах дистанційного навчання / Ю. С. Рамський, М. А. Умрик //

Інформаційно-комунікаційні технології навчання : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (3 – 5 червня 2008 р.). – Умань: ПП Жовтий, 2008. – С. 129 – 130.

199. **Рамський, Ю. С.** Організація педагогічної практики майбутніх учителів в умовах дистанційного навчання / Ю. С. Рамський, М. А. Умрик // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету ім. Павла Тичини / гол. ред. : Мартинюк М. Т. – Умань: ПП Жовтий, 2008. – Ч. 2. – С. 251 – 257.
200. **Рамський, Ю. С.** Основи програмування : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів фізико-математичних та індустріально-педагогічних спец. / Ю. С. Рамський, М. В. Дудик, Г. Ю. Цибко. – Умань: АЛМІ, 2008. – 162 с.
201. **Рамський, Ю. С.** Про роль математики і деякі тенденції розвитку математичної освіти в інформаційному суспільстві / Ю. С. Рамський, К. І. Рамська // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2 : Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 6 (13) : До 175-річчя НПУ ім. М. П. Драгоманова. – С. 12 – 16.
202. **Рамський, Ю. С.** Развитие информационной культуры будущих учителей математики в процессе применения и изучения сетевых технологий / Ю. С. Рамський, В. П. Олексюк // Информатизация образования – 2008: интеграция информационных и педагогических технологий : материалы междунар. науч. конф., Минск, 22 – 25 окт. 2008 г. / редкол.: И. А. Новик (отв. ред.) [и др.]. – Минск : БГУ, 2008. – С. 443 – 447.
203. **Рамський, Ю. С.** Система комп'ютерної математики Махіта як засіб комп'ютерного моделювання фізичних процесів / Ю. С. Рамський, С. А. Хазіна // Інформаційно-комунікаційні технології навчання : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (3 – 5 червня 2008 р.). – Умань : ПП Жовтий, 2008. – С. 130 – 132.
204. **Рамський, Ю. С.** Система комп'ютерної математики Махіта як засіб комп'ютерного моделювання фізичних процесів / Ю. С. Рамський, С. А. Хазіна // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету ім. Павла Тичини / гол. ред. : Мартинюк М. Т. – Умань: ПП Жовтий, 2008. – Ч. 2. – С. 257 – 265.
205. Ред. : Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2 : Комп'ютерно-орієнтовні системи навчання : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; редкол. : М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський** (відповідальні ред.) [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 6 (13). – 182 с.

206. Жалдак, М. І. Інститут інформатики Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова: історія та сьогодення / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський**, В. П. Сергієнко // Комп'ютер у школі та сім'ї : наук.-метод. журн. / ред. рада: В. Г. Руденко (голов. ред.), ...Ю. С. Рамський [та ін.]. – 2009. – № 2 (74). – С. 41 – 49.
207. **Рамський, Ю. С.** Комп'ютерне моделювання фізичних процесів у середовищі програми Maxima / Ю. С. Рамський, С. А. Хазіна // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2009. – № 1 (19). – С. 58 – 63.
208. **Рамський, Ю. С.** Методична підготовка вчителя інформатики та розвиток його фахових компетентностей / Ю. С. Рамський, Н. Р. Балик // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 7 (14) : До 175-річчя НПУ ім. М. П. Драгоманова. – С. 32 – 35.
209. Жалдак, М. І. Модель системи соціально-професійних компетентностей вчителя інформатики / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський**, М. В. Рафальська // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 7 (14) : До 175-річчя НПУ ім. М. П. Драгоманова. – С. 3 – 10. – Літ.: 27 н.
210. Жалдак, М. І. Модель системи соціально-професійних компетентностей вчителя інформатики / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський**, М. В. Рафальська // Інформатика : всеукр. газ. для вчителів інформатики. – 2009. – № 20 (500). – С. 3 – 11.
211. **Рамський, Ю. С.** Формування інформаційної культури майбутнього вчителя математики – одна з найважливіших цілей його професійної підготовки / Ю. С. Рамський // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 7 (14) : До 175-річчя НПУ ім. М. П. Драгоманова. – С. 35 – 40.
212. Жалдак, М. І. Формування системи інформатичних компетентностей майбутніх учителів інформатики у процесі навчання в педагогічному університеті / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський**, М. В. Рафальська // Вища школа : наук.-практ. видання. – 2009. – № 10. – С. 44 – 52. – Літ. : 10 н.
213. Ред. : Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т

ім. М. П. Драгоманова; редкол. : М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський** (відповідальні ред.) [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 7 (114). – 222 с.

2010

214. **Рамський, Ю. С.** Адміністрування комп'ютерних мереж і систем : навч. посіб. / Ю. С. Рамський, В. П. Олексюк, Н. В. Балик. – Тернопіль : Навч. книга, 2010. – 195 с.
215. **Рамський, Ю. С.** Вивчення методів обчислень у педагогічному університеті в умовах впровадження компетентнісного підходу в освіті / Ю. С. Рамський, М. В. Рафальська // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. – Вип. 8 (15). – С. 97 – 102. – Літ.: 14 н.
216. **Рамський, Ю. С.** Контроль і самоконтроль студентів за виконання самостійної роботи в умовах дистанційного навчання / Ю. С. Рамський, М. А. Умрик // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. – Вип. 8 (15). – С. 134 – 138.
217. **Рамський, Ю. С.** Оцінювання рівня сформованості інформатичних компетентностей майбутніх вчителів інформатики / Ю. С. Рамський, М. В. Рафальська // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції "Освітні вимірювання в інформаційному суспільстві" : конф. проводиться у рамках проекту "Освітні вимірювання, адаптовані до стандартів ЄС" за програмою Європейського Союзу Tempus та з нагоди 175-річчя Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. – С. 77 – 78.
218. **Рамський, Ю. С.** Оцінювання рівня сформованості інформатичних компетентностей майбутніх вчителів інформатики у процесі навчання методів обчислень / Ю. С. Рамський, М. В. Рафальська // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. – Вип. 22. – С. 393 – 398.
219. **Рамський, Ю. С.** Оцінювання рівня сформованості інформатичних компетентностей майбутніх вчителів інформатики у процесі навчання методів обчислень / Ю. С. Рамський, М. В. Рафальська // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та

- перспективи : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. – Вип. 23. – С. 286 – 291.
220. **Рамський, Ю. С.** Підвищення рівня фундаментальної підготовки з інформатики майбутніх вчителів математики та інформатики / Ю. С. Рамський // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. – Вип. 9 (16) : До 25-річчя інформатики в школі та педагогічному університеті. – С. 95 – 98. – Літ. : 8 н.
221. **Рамський, Ю. С.** Формування інформаційної культури майбутніх учителів математики та інформатики у процесі підготовки їх до розробки освітніх ресурсів / Ю. С. Рамський, В. П. Олексюк // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. – Вип. 8 (15). – С. 65 – 68. – Літ.: 18 н.
222. Жалдак, М. І. Шкільній інформатиці-25! / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський** // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. – Вип. 8 (15). – С. 3 – 17.
223. Ред. : Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовні системи навчання : зб наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; редкол. : М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський** (відповід. ред.) [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. – Вип. 8 (15). – 210 с.
224. Ред. : Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовні системи навчання : зб наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; редкол. : М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський** (відповідальні ред.) [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. – Вип. 9 (16) : до 25-річчя інформатики в школі та педагогічному університеті. – 146 с.

2011

225. **Рамський, Ю. С.** Дистанційна підтримка наскрізного навчання комп'ютерного моделювання майбутніх учителів фізики / Ю. С. Рамський, С. А. Хазіна // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. – 2011. – № 1. – С. 3 – 9.

226. **Рамський, Ю. С.** Комп'ютерно-орієнтована методична система навчання методів обчислень у педагогічному університеті / Ю. С. Рамський, М. В. Рафальський // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 10 (17). – С. 39 – 45. – Літ.: 11 н.
227. **Рамський, Ю. С.** Обчислювальний експеримент як засіб формування інформатичних компетентностей майбутнього вчителя математики / Ю. С. Рамський, К. І. Рамська // Актуальні проблеми теорії і методики навчання математики : Міжнар. наук.-практ. конф. до 80-річчя з дня народження доктора пед. наук, проф. З. І. Слєпкань : тези доп., 11 – 13 травня 2011 р. / редкол. В. П. Андрущенко [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – С. 300 – 301.
228. **Рамський, Ю. С.** Складові інформаційної культури майбутнього вчителя математики / Ю. С. Рамський, М. А. Умрик // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 11 (18). – С. 16 – 26. – Літ-ра : 10 н.
229. Ред. : Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; редкол. : М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський** (відповідальні ред.) [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 10 (17). – 175 с.
230. Ред. : Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; редкол. : М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський** (відповідальні ред.) [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 11 (18). – 165 с.

2012

231. **Рамський, Ю. С.** Вивчення курсу «Системи комп'ютерної математики та їх використання у навчальному процесі» у педагогічному університеті / Ю. С. Рамський, М. В. Рафальська // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: зб. наук. пр. / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. – № 13 (20). – С. 77 – 85. – Літ. : 7 н.
232. **Рамський, Ю. С.** Жалдак Мирослав Іванович – вчений, педагог організатор науки і освіти / Ю. С. Рамський // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання :

- зб. наук. пр. / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. – Вип. 13 (20). – С. 50 – 53.
233. **Рамський, Ю. С.** Логічні задачі : посіб. для студ. вищ. навч. закладів, учнів та вчителів шкіл / Ю. С. Рамський, І. А. Твердохліб, М. А. Умрик ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. – 64 с.
234. Жалдак, М. І. Становлення і розвиток методичної системи навчання інформатики в школах і педагогічних університетах України / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський** // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. – Вип. 13 (20). – С. 24 – 41.
235. **Рамський, Ю. С.** Формування інформаційно-пошукових та дослідницьких умінь майбутніх учителів інформатики та математики / Ю. С. Рамський, О. В. Резіна // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 2 : Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. – Вип. 12 (19). – С. 41 – 48. – Літ. : 7 н.
236. **Рамський, Ю. С.** Формування компетентностей майбутніх вчителів інформатики та математики у галузі моделювання / Ю. С. Рамський, М. В. Рафальська // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 2 : Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. – Вип. 12 (19). – С. 117 – 127.
237. Ред. : Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; редкол. : М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський** (відповідальні ред.) [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. – Вип. 12 (19). – 253 с.
238. Ред. : Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; редкол. : М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський** (відповідальні ред.) [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. – Вип. 13 (20). – 218 с.

2013

239. **Рамський, Ю. С.** Логічні основи інформатики : навч. посіб. для студ. фіз.-мат. та інформатич. спец. вищ. пед. навч. закладів / Ю. С. Рамський ; М-во

освіти і науки України ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – 2-ге вид., доп. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. – 295 с.

240. Програма нормативної навчальної дисципліни «Методи обчислень» підготовки бакалавра, галузь знань 0403 «Системні науки та кібернетика», напрям підготовки 6.040302 «Інформатика*» / розробники: **Ю. С. Рамський**, П. Ф. Самусенко, М. В. Рафальська; Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова, Інститут інформатики. - Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – 26 с.
241. **Рамський, Ю. С.** Формування інформаційної культури майбутніх вчителів математики : (монографія) / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова; Ю. С. Рамський. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. – 366 с.
242. **Рамський, Ю. С.** Формування інформаційної культури майбутніх вчителів математики : автореф. дис. ... докт. пед. наук: 13.00.02 / Рамський Юрій Савіянович ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2013. – 56 с.

2014

243. **Рамський, Ю. С.** Використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання методів обчислень / Ю. С. Рамський, М. В. Рафальська // Матеріали Міжнародного науково-практичного семінару «Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання природничо-математичних дисциплін», 28 жовтня 2014 р. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – С. 119.
244. **Рамський, Ю. С.** Інформаційна культура вчителя математики та її формування в умовах упровадження інформаційно-комунікаційних технологій / Ю. С. Рамський, М. В. Рафальська // Математика в рідній школі : наук.-метод. журн. – 2014. – № 5 (152). – С. 2 – 7.
245. Методи обчислень : навч.-метод. посіб. / М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський**, В. І. Біленко, Т. О. Снігур. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – 200 с.
246. Ред. : Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; редкол. : М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський** (відповідальні ред.) [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. – Вип. 14 (21). – 192 с.

2015

247. **Рамський, Ю. С.** Професійна діяльність вчителя в епоху інформатизації освіти / Ю. С. Рамський // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / Нац.

- пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. – Вип. 15 (22). – С. 23 – 26. – Літ. : 10 н.
248. Ред. : Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовні системи навчання : зб наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; редкол. : М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський** (відповідальні ред.) [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. – Вип. 15 (22). – 185 с.
249. Ред. : Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовні системи навчання : зб наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; редкол. : М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський** (відповідальні ред.) [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. – Вип. 16 (23). – 167 с.
250. Ред. : Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовні системи навчання : зб наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; редкол. : М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський** (відповідальні ред.) [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. – Вип. 17 (24). – 153 с.

2016

251. **Рамський, Ю. С.** Основи нечіткої логіки – важливий компонент фахової підготовки майбутніх вчителів інформатики / Ю. С. Рамський, І. А. Твердохліб // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2 : Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: зб. наук. пр. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2016. – Вип. 18 (25). – С. 6 – 12.
252. Пам'яті Андрія Вікторовича Пенькова / М. І. Жалдак, Н. В. Морзе, **Ю. С. Рамський**, Ю. В. Горошко, Г. Ю. Цибко, Є. Ф. Вінниченко, А. О. Костюченко // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2016. – Вип. 18 (25). – С. 165 – 168.
253. Khazina S. Computer modeling as a scientific means of training prospective physics teachers / S. Khazina, **Y. Ramsky**, B. S. Eylon // International Conference on Education and New Learning Technologies (EDULEARN 2016). – Barcelona, 2016. – P. 7699 – 7710.
254. Ред. : Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова; редкол. : М. І. Жалдак, **Ю. С. Рамський** (відповідальні ред.) [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2016. – Вип. 18 (25).

**Автореферати, дисертації
професора Ю. С. Рамського**

- **Рамский, Ю. С.** О некоторых вопросах приближенного вычисления интегралов : дис. ... канд. физ.-мат. наук : спец. 01.01.01: защищена : 12.05.68 : утв. 22.11.68 / Рамский Юрий Савианович; М-во просвещения УССР, Киев. гос. пед. ин-т им. А. М. Горького ; науч. рук. М. Я. Лященко. – Киев, 1967. – 185 с.
- **Рамский, Ю. С.** О некоторых вопросах приближенного вычисления интегралов : автореф. дис. ... канд. физ.-мат. наук : спец. 01.01.01: защищена : 12.05.68 : утв. 22.11.68 / Рамский Юрий Савианович; М-во просвещения УССР, Киев. гос. пед. ин-т им. А. М. Горького ; науч. рук. Н. Я. Лященко. – Київ, 1968. – 26 с.
- **Рамський, Ю. С.** Формування інформаційної культури майбутніх вчителів математики : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.02 : захищена : 29.05.2013 : затв. 10.10.13 / Рамський Юрій Савіанович ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2013. – 560 с.
- **Рамський, Ю. С.** Формування інформаційної культури майбутніх вчителів математики : автореф. дис. ... докт. пед. наук: 13.00.02 / Рамський Юрій Савіанович ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2013. – 56 с.

Література про професора

Ю. С. Рамського

- Вчаться майбутні вчителів / Ольга Кобець // Вечірній Київ. – 1986. – № 87. – 14 квітня (Про **Ю. С. Рамського** на стор. 1).
- Український державний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова: Історичний нарис. 1920 – 1995. – К.: Тов. „Толока”, 1995. – (Про **Ю. С. Рамського** на стор. 57, 142).
- Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова: Історичний нарис. 1920 – 2000. – К.: Четверта хвиля, 2000. – (Про **Ю. С. Рамського** на стор. 190 – 192).
- І в Шпиколосах пам’ятають рік великої трагедії... / О. Рамський // тижневик Діалог. – 2003. – №31 (7685). – 26 липня (Про **Ю. С. Рамського** на стор. 4).
- **Рамський Юрій Савіанович** // Професори Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. – 1997 – 2005. – Біографічний довідник до 170-річного ювілею / упоряд. В. П. Бех, Г. І. Волинка; за ред. В. П. Андрущенко. – К.: Вид-во НПУ, 2005. – С. 176 – 177.
- Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Історія. Сьогодення. Перспективи. 1834 – 2004 / авт.: В. П. Андрущенко, Г. І. Волинка, Н. Г. Мозгова, П. В. Дмитренко, І. І. Дробот. – К.: Навчальна книга, 2005. – (Про **Ю. С. Рамського** на стор. 68, 207, 210).
- **Рамський Юрій Савіанович** // Професори Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова: біобібліографічний довідник 1944 – 2009 рр. / укл.: Г. І. Волинка, О. С. Падалка, Л. Л. Макаренко; ред. рада : В. П. Андрущенко, В. П. Бех, Г. І. Волинка, В. Б. Євтух, О. С. Падалка [та ін.]; за заг. ред. В. П. Андрущенко [та ін.]. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – С. 304 – 305. – Серія “Вчені НПУ імені М. П. Драгоманова”. (До 175 – річчя з дня заснування Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова).
- Андрущенко В. П. Наш університет. Дорога до Храму... – Київ, 2010. – 327 с. Про **Ю. С. Рамського** на с. 172 – 173.
- Жалдак, М. І. Наукова школа професора **Рамського Ю. С.** / М. І. Жалдак // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп’ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. – Вип. 13 (20). – С. 18 – 23.

Іменний покажчик

Андронов В.М. 137, 138, 149, 150
Андрущенко В.П. 227
Андрющенко Е.И. 17
Балик Н.Р. 91, 95, 99, 105, 106, 108, 109, 112, 178, 179, 180, 208, 214
Бартків А.Б. 88
Биков В.Ю. 93, 152, 160
Біленко В.І. 245
Білий Ю.О. 54, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 64, 65, 68, 70, 74, 97, 98, 100, 111
Булавін Л.А. 137, 138, 149, 150
Бурда М.І. 103, 104, 126, 131, 132, 146
Василенко О.Г. 72
Верлань А.Ф. 75, 93
Винниченко Є.Ф. 252
Вовк Я.І. 75, 93
Вознюк М.Ф. 135, 136, 137, 138, 147, 148, 149, 150
Волинка Г.І. 135, 136, 138, 147, 148, 149, 150
Газепов Г.А. 152, 160
Горошко Ю.В. 252
Гринчишин Я.Т. 88
Гриша С.М. 90
Грищенко Г.П. 58, 61, 62, 64, 65, 77, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 135, 136, 137, 138, 147, 148, 149, 150, 151
Дмитренко П.В. 58, 133
Дудик М.В. 168, 200
Дюженкова Л.І. 149, 150
Євладенко В.М. 75
Жалдак М.І. 16, 21, 24, 30, 31, 33, 34, 35, 52, 54, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 64, 65, 68, 70, 71, 74, 76, 77, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 90, 92, 94, 97, 98, 100, 101, 102, 103, 104, 107, 110, 111, 113, 114, 116, 118, 125, 126, 128, 131, 132, 135, 136, 146, 147, 148, 151, 156, 157, 165, 171, 172, 173, 175, 185, 194, 205, 206, 209, 210, 212, 213, 222, 223, 224, 229, 230, (232), 234, 237, 238, 245, 246, 248, 249, 250, 252, 254
Зароський Р.І. 67
Іваськів І.С. 105, 117, 119, 120, 121, 122, 123, 127, 130, 174, 183
Клочко В.І. 70, 77, 102, 126, 131, 132, 146, 156, 157
Клочко Н.О. 55, 65, 66, 69, 70, 73, 77, 87
Клочко О.В. 129
Коваленко С.М. 72

Ковбасенко Б.С.16
Ковтун Е.С. 64
Колесник Т.В. 135, 136, 138, 147, 148, 149
Королева Н.И. 25
Коршак Є.В. 137, 138, 149, 150
Костюченко А.О. 252
Кочина Л.П. 103, 104
Кузьміна Н.М. 63, 72, 77, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86
Левищенко С.С. 49, 61, 62, 64, 65
Лещук С.О. 177, 182, 184, 186, 190
Литвиненко Г.М. 103, 104
Лозовицкий А.Г. 61, 62, 64, 65
Ломакович А.М. 27, 28, 39, 48, 67, 88
Лукаш І.М. 139, 140, 141, 142, 143, 144, 155
Лупан Т.В.110, 116, 126
Лященко М.Я. 3, 10, 13
Макаренко Л.Л. 133
Максименко С.Д. 166
Мартинюк М.Т. 199, 204
Машбиць Ю.І. 110, 116, 126, 131, 132, 146, 156, 157
Мовенко І.Е. 62
Морзе Н.В.52, 54, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 64, 65, 68, 70, 74, 76, 77, 80, 81, 82, 83, 84,
85, 86, 90, 92, 94, 97, 98, 100, 107, 110, 111, 113, 116, 126, 131, 132, 146, 156, 157,
171, 175
Мороз О.Г. 87
Мосеев Н.П. 25
Ніколаєнко О.Ю 174
Новик І.А. 181, 184, 202
Олексюк В.П. 178, 179, 180, 181, 183, 188, 189, 191, 22, 214, 221
Олійник А.Г. 68, 72
Павлов О.А. 90
Перестюк М.О. 135, 136, 147, 148
Пидченко Ю.П. 20, 25
Пінкевич І.П. 137, 138, 149, 150
Працьовитий М.В. 92, 135, 136, 147, 148, 156, 157
Рамська К.І. 26, 26, 37, 46, 60, 97, 101, 166, 195, 196, 201, 227
Рафальська М.В. 209, 210, 212, 215, 217, 218, 219, 226, 231, 235, 240, 243, 244
Резіна О.В. 158, 161, 163, 170, 176, 235
Руденко В.Г. 112, 113, 117, 120, 121, 122, 123, 127, 130, 139, 140, 141, 142, 143,
144,155, 160, 177, 178, 179, 180, 206
Савченко В.И. 62

— —

Самусенко П.Ф. 240
Сергієнко В.П. 206
Симоненко О.П. 133
Следзінський І.Ф. 27, 28, 39, 48, 67
Слепкань З.І. 103, 104, 135, 136, 147, 148, (227)
Смульсон М.Л. 166
Снігур Т.О. 245
Ташликов І.С. 176
Твердохліб І.А. 233, 251
Торбін Г.М. 92
Триус Ю.В. 156, 157
Умрик М.А. 197, 198, 199, 216, 228, 233
Хазіна С.А. 203, 204, 207, 225, 253
Цибко Г.Ю. 115, 159, 162, 168, 169, 200, 252
Чолпан П.П. 137, 138, 149, 150
Швець В.О. 103, 104, 135, 136, 147, 148
Шевчук І.О. 135, 136, 147, 148
Шликов В.В. 176
Шкіль М.І. 51, 52, 54, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 64, 65, 68, 70, 71, 74, 76, 77, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 92, 94, 97, 98, 100, 101, 102, 103, 104, 107, 110, 114, 116, 126, 131, 132, 133, 135, 136, 146, 147, 148, 156, 157
Шмигер Г. 108
Шуляк М.В. 97, 98, 100, 111
Шут М.І. 110, 116, 126, 131, 132, 137, 138, 146, 149, 150, 156, 157
Ядренко М.Й. 135, 136, 147, 148
Яковлев Г.Л. 90
Яценко С.Є. 135, 136, 137, 138, 147, 148, 149, 150

Фотоальбом

Науково-педагогічна діяльність

3 клас Шпиколоської семирічної школи з класним керівником Вознюком Ю.К.,
1950 рік, (малий Юрко третій зліва у верхньому ряду)

Дитячі роки (1946 рік)

Юрій (справа) з двоюрідним братом
Миколою згодом викладачем
Кременецького педагогічного інституту,
початок 50-х рр.

Після закінчення педагогічного інституту, 1963 рік

Доцент Рамський Ю.С. проводить заняття зі студентами (справа д. п. н., професор Коберник О.М.)

На першотравневій демонстрації 1973 року, зліва направо: академік Жалдак М.І., професор Рамський Ю.С., доцент Рамська К.І. та її племінник Олег, професор Колесник Т.В.

На 75-річчя професора Фешенка С.Ф., 1978 р
(зліва направо сидять: академік Шкіль М.І., доцент Сіргунова О.П., професор Фешенко С.Ф., член-кор. НАН України Черніков С.М.; стоять: доцент Конфорович А.Г., доцент Тарасюк В.Є., професор Душенко В.П., професор Левіщенко С.С., професор Підченко Ю.П., професор Рамський Ю.С.)

Робота над госпдоговірною темою, 1979 рік (справа наліво: академік Жалдак М.І., професор Рамський Ю.С., професор Підченко Ю.П., професор Михалін Г.О.)

Професор Рамський Ю.С. та академік Жалдак М.І. в роздумах ..., 1983 рік

Юрій Сав'янович на сільськогосподарських роботах зі студентами фізико-математичного факультету,

На засіданні кафедри, 1987 рік (зліва направо: викл. Коваленко С.М., аспірант Мейлієв Х., академік, зав. каф. Шкіль М.І., викл. Трофимчук С.Ю., викл. Радченко С.П., доцент Жалдак М.І., доцент Підченко Ю.П., викл. Матвієнко М.М., доцент Рамський Ю.С.)

На науково-практичній конференції в Черкаському педагогічному університеті, 1997 рік (зліва направо: професор Триус Ю.В., професор Рамський Ю.С., професор Кляцька Л.М., академік Жалдак М.І.)

**В Мінському педагогічному університеті, 2005 рік (зліва направо:
професор Ю.С. Рамський, професор А.Т. Кузнецов, академік Жалдак М.І.)**

**На конференції в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла
Тичини (2008 рік)**

Кафедра інформатики НПУ імені М.П. Даргоманова, 2007

Круглий стіл в НАПН України присвячений 25-річчю інформатики в школі, квітень 2011 року (зліва направо: член-кореспондент НАПН України Н.В. Морзе, член-кореспондент НАПН України О.М. Спирін, академік НАПН України М.І. Жалдак, професор Ю.С. Рамський

Сім'я та дозволя

Мати Євдокія Григорівна (1971 рік)

Батько Савіян Ілліч

Батьки професора Рамського Ю.С.

Батьки дружини Юрія Савіяновича Марія Дем'янівна та Ілля Андрійович

Подружжя Рамських та родина дружини Юрія Савіяновича

З родиною в м. Тернопіль, 2003 р.

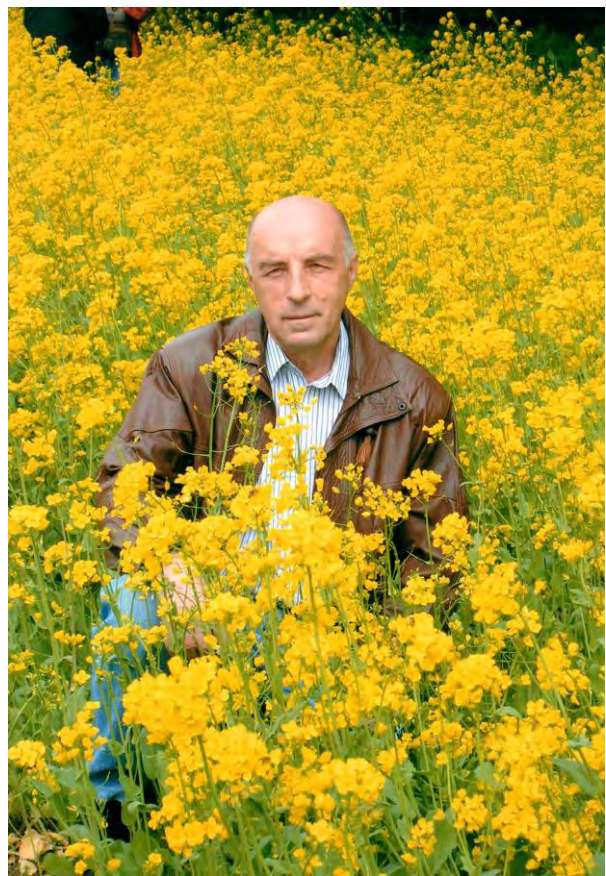
На відпочинку в м. Трускавець, 1992 рік

Хага моя, біла хага ...

Любим рідную природу ...

... вся країна повита красою ...

На руїнах фортеці (гора Бона, м. Кременець)

Дозрівають сливи біля хати ...

На прогулянці в ботанічному саду

**Доктор економічних наук
Андрій Рамський (2016 р.)**

Як тебе не любити, Києве мій! ...

Зміст

Вітання від Ректора університету	4
Основні дати життя та діяльності Юрія Савіяновича Рамського	6
Вітання від Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України	9
Ми народилися у “... тій країні, де котить Іква хвилі по долині”	10
Віхи життя професора Ю.С. Рамського	12
Вітання від колективу кафедри інформаційних технологій і програмування	17
Наукова школа професора Рамського Юрія Савіяновича	
<i>Науковий напрям. Результати діяльності наукової школи</i>	18
<i>Керівникові, Наставникові, Вчителеві ...</i>	25
<i>Кандидати наук, підготовлені під керівництвом Ю.С. Рамського</i>	27
Становлення і розвиток методичної системи навчання інформатики в школах і педагогічних університетах України	35
Друковані праці професора Ю.С. Рамського	
<i>Монографії</i>	67
<i>Підручники, навчально-методичні посібники, програми, концепції і галузеві стандарти освіти</i>	67
Хронологічний покажчик друкованих праць професора Юрія Савіяновича Рамського	77
Автореферати, дисертації професора Ю. С. Рамського	112
Література про професора Ю. С. Рамського	113
Іменний покажчик	114
Фотоальбом	
<i>Науково-педагогічна діяльність</i>	117
<i>Сім'я та дозвілля</i>	124

Інформаційне видання

**Юрій Савіянович
РАМСЬКИЙ**

Серія “Вчені НПУ імені М. П. Драгоманова”

Бібліографічний покажчик

До 75-річчя від дня народження та 50-річчя науково-педагогічної діяльності в НПУ імені М. П. Драгоманова

Упорядники: Н.І. Тарасова, І.А. Твердохліб

Упорядник бібліографічного покажчика –

Наталія Іванівна Тарасова

Науковий редактор –

Ігор Анатолійович Твердохліб, к.п.н.

Бібліографічний редактор –

Галина Іванівна Шаленко,

Оксана Леонідівна Хархун

Комп'ютерна верстка –

Ігор Анатолійович Твердохліб

Підписано до друку

Формат 60x84/16 Папір офсетний. Гарнітура Таймс. Друк офсетний.

Умовн. друк. аркушів .

Облік видав арк.

Віддруковано з оригіналів

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова. 01030, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002

(044) 239-30-26